

Briselē, XXX.
[...] (2023) XXX draft

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Komisijas pamatnostādnes par to, kā, ievērojot Regulas (ES) Nr. 1308/2013 210.a pantu, piemēro atkāpi no LESD 101. panta attiecībā uz lauksaimniecības produktu ražotāju ilgtspējas nolīgumiem

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Komisijas pamatnostādnes par to, kā, ievērojot Regulas (ES) Nr. 1308/2013 210.a pantu, piemēro atkāpi no LESD 101. panta attiecībā uz lauksaimniecības produktu ražotāju ilgtspējas nolīgumiem

SATURS

1.	Ievads.....	4
1.1	Vispārīgais konteksts.....	4
1.1.1	Rīcībpolitiskais konteksts.....	4
1.1.2	Ar 210.a pantu noteiktā izslēgšana no LESD 101. panta 1. punkta piemērošanas.....	5
1.2	Izslēgšanas juridiskais konteksts	6
1.2.1	210.a pants attiecas tikai uz ilgtspējas nolīgumiem, kas ierobežo konkurenci	6
1.2.2	Ilgtpējas nolīgumi, kas ierobežo konkurenci un neatbilst 210.a panta nosacījumiem, var gūt labumu no citiem noteikumiem	6
1.3	Pamatnostādņu mērķis un darbības joma	7
2	210.a panta aptvertais personu loks un produkti	8
2.1	Uzņēmuma un ilgtspējas nolīguma definīcija 210.a panta kontekstā....	8
2.2	210.a. panta aptvertais personu loks.....	9
2.3	210.a panta aptvertie produkti	11
3	210.a panta materiālā piemērošanas joma	12
3.1	210.a panta aptvertie ilgtspējas mērķi	13
3.2	Ilgtpējas standarti, ko piemēro saskaņā ar 210.a pantu.....	14
3.2.1	Ilgtpējas nolīgumā jānorāda ilgtspējas standarts, kas saistīts ar ilgtspējas mērķi.....	14
3.2.2	Ilgtpējas standartiem būtu jārada taustāmi un izmērāmi rezultāti vai – ja tas nav piemēroti – konstatējami un aprakstāmi rezultāti.....	15
3.2.3	Ilgtpējas standartiem jābūt augstākiem nekā attiecīgais obligātais standarts	15
4	Konkurences ierobežojumi.....	17
4.1	Kas ir konkurences ierobežojums.....	17

4.2	Kas nav konkurences ierobežojums	19
	Obligāta nepieciešamība saskaņā ar 210.a pantu	20
5.1	Ievads.....	20
5.2	Obligātās nepieciešamības jēdziens	20
5.3	1. posms. Ilgtspējas nolīguma obligātā nepieciešamība.....	22
5.3.1	Vai ilgtspējas standartu var sasniegt arī, rīkojoties individuāli?	23
5.3.2	Ilgtspējas nolīguma noteikuma obligātā nepieciešamība	26
5.4	2. posms. Konkurences ierobežojumu obligātā nepieciešamība	29
5.4.1	Ierobežojuma būtība	29
5.4.2	Ierobežojuma intensitāte.....	30
5.5	Obligātās nepieciešamības pārbaudes piemērošanas piemēri	32
	Ilgtspējas nolīguma noteikuma obligātā nepieciešamība.....	33
6	210.a panta laika tvērums	37
6.1	Ilgtspējas nolīgumi, kas noslēgti pirms pamatnostādņu publicēšanas.....	37
6.2	Nepārvarama vara.....	37
6.3	Pārejas laiks	38
6.4	Standarta nesasniegšana	38
6.5	Pastāvīga un nepārtraukta obligātās nepieciešamības pārbaude	39
6.5.1	Kādos gadījumos pastāv iespējamība, ka obligātās nepieciešamības nosacījums vairs netiks izpildīts.....	39
6.5.2	Kādas ir pušu iespējas gadījumos, kad tiek konstatēts, ka ierobežojumi vairs nav obligāti nepieciešami	41
7	Atzinumu sistēma saskaņā ar 210.a pantu.....	42
7.1	Lūguma iesniedzēji.....	42
7.2	Lūguma saturs	42
7.3	Komisijas novērtējums un atzinuma saturs	43
7.4	Atzinuma izdošanas termiņš.....	44
7.5	Apstākļu maiņa pēc atzinuma pieņemšanas	44
7.6	Atzinuma ietekme.....	44
8	Komisijas un valstu konkurences iestāžu <i>ex post</i> iejaukšanās saskaņā ar 210.a panta 7. punktu	45
8.1	Ir apdraudēti KLP mērķi.....	45
8.2	Konkurences izslēgšana.....	47
8.3	Procedūras jautājumi	49
9	Pierādīšanas pienākums attiecībā uz 210.a panta nosacījumu izpildi	50

A pielikums. Saskaņā ar 210.a pantu veicamā novērtējuma shēma	51
B pielikums. Obligātās nepieciešamības pārbaudes novērtējuma shēma.....	52
C pielikums. Glosārijs	53
D pielikums. Regulas (ES) Nr. 1308/2013 210.a pants. Ilgtspējas vertikālās un horizontālās iniciatīvas	55
E pielikums. Konkurences ierobežojumu piemēri.....	57
1. Ierobežojumi attiecībā uz cenu	57
2. Ierobežojumi attiecībā uz izlaidi	58
3. Ierobežojumi attiecībā uz ielaidi	58
4. Ierobežojumi attiecībā uz klientiem, piegādātājiem vai teritorijām	59
5. Ierobežojumi attiecībā uz informācijas apmaiņu.....	61
6. Ierobežojumi attiecībā uz veidu, kādā tiek noteikti ilgtspējas standarti	62

1. IEVADS

1.1 Vispārīgais konteksts

1.1.1 Rīcībpolitiskais konteksts

- (1) Šo pamatnostādņu mērķis ir izskaidrot nosacījumus, ar kādiem piemēro Regulas (ES) Nr. 1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju¹ (“TKO regula”), 210.a pantu, kurš ieviests ar Regulu (ES) 2021/2117² (“210.a pants”).
- (2) 210.a pants kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) 2021. gada reformas gaitā tika ieviests, lai sekmētu pāreju uz ilgtspējīgu ES pārtikas sistēmu.
- (3) Ilgtspējīga attīstība ir minēta Līguma par Eiropas Savienību (LES) 3. panta 3. un 5. punktā un 21. panta 2. punkta f) apakšpunktā un Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 11. pantā. Turklāt tā pati par sevi ir prioritārs ES rīcībpolitiku mērķis. Komisija turklāt ir apņēmusies īstenot Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķus (“IAM”)³. Saskaņā ar šo apņemšanos Eiropas zaļais kurss nosaka izaugsmes stratēģiju, kas tiecas ES pārveidot par taisnīgāku un pārticīgāku sabiedrību ar mūsdienīgu, resursefektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, kurā siltumnīcefekta gāzu neto emisijas 2050. gadā būtu samazinājušās līdz nullei un ekonomikas izaugsme būtu atsaistīta no resursu patēriņa⁴.
- (4) Agropārtikas piegādes ķēdei relevantas ir divas galvenās zaļā kursa stratēģijas. Biodaudzveidības stratēģijā⁵ ir izvirzīta iecere, ieguldot dabas aizsardzībā un atjaunošanā, apvērst biodaudzveidības zudumu. Stratēģija “No lauka līdz galdam”⁶ vispusīgi pievēršas ilgtspējīgu pārtikas sistēmu jautājumiem. To vidū ir ilgtspējīga pārtikas ražošana, pārstrāde un tirdzniecība, kā arī ilgtspējīgs pārtikas patēriņš, veselīgs uzturs un pārtikas izšķērdēšana. Pāreja uz ilgtspējīgu pārtikas

---

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1308/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007 (OV L 347, 20.12.2013., 671. lpp.).

² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/2117 (2021. gada 2. decembris), ar kuru groza Regulas (ES) Nr. 1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju, (ES) Nr. 1151/2012 par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitātes shēmām, (ES) Nr. 251/2014 par aromatizētu vīna produktu definīciju, aprakstu, noformējumu, marķējumu un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību un (ES) Nr. 228/2013, ar ko ievieš īpašus pasākumus lauksaimniecības jomā attālākajiem Eiropas Savienības reģioniem (OV L 435, 6.12.2021., 262. lpp.).

³ ANO Ģenerālās asamblejas 2015. gada 25. septembra rezolūcija 70/1 “Pārveidosim mūsu pasauli: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam”.

⁴ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Eiropas zaļais kurss”, COM(2019) 640 final.

⁵ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam. Atgriezīsim savā dzīvē dabu”, COM(2020) 380 final.

⁶ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Stratēģija “No lauka līdz galdam”. Taisnīgas, veselīgas un videi draudzīgas pārtikas sistēmas vārdā”, COM(2020) 381 final.

sistēmu var sagādāt ieguvumus vides, veselības un sociālajā jomā un sniegt ekonomiskas priekšrocības.

- (5) Šajās divās zaļā kursa stratēģijās ir uzskaitīti vairāki nesaistoši kvantitatīvi mērķrādītāji lauksaimniecības ilgtspējas uzlabošanai līdz 2030. gadam, to vidū mērķrādītāji šādiem uzdevumiem: i) samazināt lauksaimniecības dzīvniekiem un akvakultūrā izmantoto antimikrobiālo līdzekļu kopējo pārdošanas apjomu; ii) samazināt ķīmisko pesticīdu un bīstamāko pesticīdu vispārējo izmantošanu un risku; iii) samazināt mēslošanas līdzekļu izmantošanas rezultātā radušos barības vielu zudumu; iv) palielināt bioloģiskās lauksaimniecības zemes platību; v) palielināt zemes platību, kas atvēlēta daudzveidības ziņā augstvērtīgiem ainavas elementiem⁷. Stratēģijās ir uzskaitītas vairākas darbības, to vidū likumdošanas iniciatīvas, ar ko tiecas šos mērķrādītājus sasniegt.
- (6) Agropārtikas piegādes ķēdes dalībniekiem, to vidū lauksaimniecības produktu ražotājiem, šajās stratēģijās ir būtiska loma, jo tie ievēro obligātos ES un valsts standartus. Tie var arī kāpināt ilgtspēju, pārsniedzot obligātos ES un valsts standartus.
- (7) Individuālam lauksaimniecības produktu ražotājam ("ražotājs") tas var būt sarežģīti, jo īpaši vajadzīgo resursu dēļ. Sadarbība agropārtikas piegādes ķēdē var veicināt tādas ilgtspējīgas prakses ieviešanu, kas sniedzas tālāk par ES un valstu tiesību aktu prasīto.
- (8) Agropārtikas piegādes ķēdes dalībniekus no sadarbības var atturēt bažas par LESD 101. panta 1. punkta piemērošanu šādai sadarbībai.

1.1.2 Ar 210.a pantu noteiktā izslēgšana no LESD 101. panta 1. punkta piemērošanas

- (9) Ar 210.a pantu ir paredzēta izslēgšana no LESD 101. panta 1. punkta piemērošanas. Eiropas Parlaments un Padome to pieņēmuši, ievērojot LESD 42. pantu.
- (10) Regulas 210.a pants attiecas uz lauksaimniecības produktu ražotāju nolīgumiem, lēmumiem un saskaņotām darbībām, kuri saistīti ar lauksaimniecības produktu ražošanu vai tirdzniecību un kuru mērķis ir piemērot augstāku ilgtspējas standartu, nekā noteikts ES vai valstu tiesību aktos. Šādi nolīgumi var būt vai nu starp ražotājiem ("horizontāli nolīgumi"), vai starp ražotājiem un citiem tirgus dalībniekiem dažādos agropārtikas piegādes ķēdes posmos ("vertikāli nolīgumi").
- (11) Šajās pamatnostādnēs termins "ilgtspējas nolīgums" attiecas uz jebkāda veida nolīgumiem, lēmumiem vai saskaņotām darbībām, kuros iesaistīti ražotāji (tikai ražotāji vai ražotāji un citi tirgus dalībnieki, kas darbojas dažādos agropārtikas piegādes ķēdes posmos) un kuri attiecas uz lauksaimniecības produktu ražošanu vai tirdzniecību, un kuru mērķis ir piemērot augstāku ilgtspējas standartu, nekā paredzēts ES vai valsts tiesību aktos, neatkarīgi no sadarbības veida.

---

⁷ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam. Atgriezīsim savā dzīvē dabu", COM(2020) 380 final, 7. lpp.

- (12) Ilgtspējas nolīgumi, kas atbilst 210.a panta nosacījumiem, nav aizliegti, un iepriekšējs valsts iestādes lēmums šajā sakarā nav vajadzīgs.

1.2 Izslēgšanas juridiskais konteksts

1.2.1 210.a pants attiecas tikai uz ilgtspējas nolīgumiem, kas ierobežo konkurenci

- (13) LESD 101. panta 1. punktā ir ietverts tādu nolīgumu, lēmumu un saskaņotu darbību un apvienību vienošanos vispārējs aizliegums, kas ierobežo konkurenci. Citiem vārdiem sakot, nolīgums, kas ierobežo konkurenci LESD 101. panta 1. punkta nozīmē, automātiski ir spēkā neesošs (un par to pusēm var uzlikt naudassodus), ja vien uz to neattiecas atbrīvojums saskaņā ar LESD 101. panta 3. punktu vai īpaša izslēgšana saskaņā ar 210.a pantu vai citu ES tiesību aktu noteikumu.
- (14) Ar 210.a pantu dažus ilgtspējas nolīgumu veidus ir paredzēts izslēgt no LESD 101. panta 1. punkta piemērošanas. LESD 101. panta 1. punktu nepiemēro ilgtspējas nolīgumiem, kas atbilst 210.a pantā izklāstītajiem nosacījumiem. Tas nozīmē, ka noteiktos apstākļos nolīgumi, kas saistīti ar ilgtspējas standartiem, drīkst ierobežot konkurenci.
- (15) Kā jau attiecībā uz visiem izņēmumiem no vispārēja principa, 210.a panta piemērošanas joma ir jāinterpretē šauri⁸. Regulas 210.a panta mērķi un piemērošanas nosacījumi, kā arī ierobežojumi izriet tikai no pašas TKO regulas.
- (16) Ilgtspējas nolīgumu veidi, kurus varētu aptvert LESD 101. panta 1. punkts, ir izskaidroti šo pamatnostādņu 4. iedaļā.

1.2.2 Ilgtspējas nolīgumi, kas ierobežo konkurenci un neatbilst 210.a panta nosacījumiem, var gūt labumu no citiem noteikumiem

- (17) Uz ilgtspējas nolīgumiem, kas 210.a panta nosacījumiem neatbilst, LESD 101. panta 1. punktā noteiktais aizliegums var neattiekties, ja uz tiem attiecas citi izņēmumi, piemēram, TKO regulas 152., 209. vai 210. pantā noteiktie izņēmumi.
- (18) Uz ilgtspējas nolīgumiem, kuri ierobežo konkurenci un kuri 210.a panta un citu TKO regulas izņēmumu darbības jomā neietilpst, attiecas LESD 101. panta 1. punkts. Ražotājiem un tirgus dalībniekiem šādi nolīgumi būtu jāanalizē, ņemot vērā horizontālās pamatnostādnes⁹ un vertikālās pamatnostādnes¹⁰, un būtu

⁸ Šajā sakarā sk. 1995. gada 24. oktobra spriedumu lietā C-70/93 *Bayerische Motorenwerke*, 28. punkts; 1998. gada 30. aprīļa spriedumu lietā C-230/96 *Cabour un Nord Distribution Automobile/Arnor "SOCO"*, 30. punkts; 1998. gada 28. aprīļa spriedumu lietā C-306/96 *Javico*, 32. punkts; 2010. gada 17. jūnija spriedumu lietā C-492/08 *Komisija/Francija*, 35. punkts; 2017. gada 7. marta spriedumu lietā T-704/14 *Marine Harvest/Komisija*, 201. punkts.

⁹ Komisijas paziņojums "Pamatnostādnes par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta piemērojamību horizontālās sadarbības nolīgumiem", 2011/C 11/01.

¹⁰ Komisijas paziņojums "Komisijas paziņojuma projekta satura apstiprinājums — Komisijas paziņojums: Pamatnostādnes vertikālo ierobežojumu jomā", 2021/C 359/02, C/2021/5038.

jāapsver, vai viņu nolīgumiem var piemērot atbrīvojumu saskaņā ar LESD 101. panta 3. punktu, arī saskaņā ar kādu no grupu atbrīvojuma regulām¹¹.

1.3 Pamatnostādņu mērķis un darbības joma

- (19) Šo pamatnostādņu mērķis ir nodrošināt juridisko noteiktību, palīdzot ražotājiem un tirgus dalībniekiem, kas darbojas agropārtikas piegādes ķēdē, novērtēt ilgtspējas nolīgumus. Pamatnostādņu mērķis ir arī sniegt valstu tiesām un valstu konkurences iestādēm norādījumus par 210.a panta piemērošanu. Tajās sniegti norādījumi par i) 210.a panta aptverto personu loku un produktiem; ii) 210.a panta materiālo piemērošanas jomu; iii) konkurences ierobežojumu veidiem, uz kuriem attiecas šis noteikums; iv) 210.a panta jēdzienu “obligātā nepieciešamība”; v) 210.a panta laika tvērumu; vi) procedūru, kādā pieprasāms Komisijas atzinums par to, vai konkrētais ilgtspējas nolīgums atbilst 210.a panta prasībām; vii) Komisijas un valstu konkurences iestāžu *ex post* iejaukšanās nosacījumiem; viii) pienākumu pierādīt, ka 210.a panta nosacījumi ir izpildīti. Ņemot vērā, ka ir iespējami daudzi ilgtspējas nolīgumu veidi un to kombinācijas un tirgus apstākļi, kuros tie darbojas, sniegt konkrētus norādījumus par katru iespējamo scenāriju nav iespējams. Tāpēc šīs pamatnostādnes nav kontrollsaraksts, ko var piemērot mehāniski. Katrs ilgtspējas nolīgums ir jānovērtē tā konkrētajā ekonomiskajā un juridiskajā kontekstā.
- (20) Pamatnostādnes ir domātas tam, lai palīdzētu ražotājiem un tirgus dalībniekiem, kuri darbojas dažādos agropārtikas piegādes ķēdes posmos un apsver, vai noslēgt ilgtspējas nolīgumu, vai kuri šādu nolīgumu jau ir noslēguši. Autoritatīva 210.a panta interpretācija ir vienīgi Eiropas Savienības Tiesas kompetencē.

---

¹¹ Padomes Regula (EEK) Nr. 2821/71 (1971. gada 20. decembris) par Līguma 85. panta 3. punkta piemērošanu attiecībā uz līgumu, lēmumu un saskaņotas darbības kategorijām (OV L 285, 29.12.1971., 46. lpp.); Komisijas Regula (ES) Nr. 1217/2010 (2010. gada 14. decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu dažām pētniecības un izstrādes nolīgumu kategorijām (OV L 335, 18.12.2010., 36. lpp.); Komisijas Regula (ES) Nr. 1218/2010 (2010. gada 14. decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu dažām specializācijas nolīgumu kategorijām (OV L 335, 18.12.2010., 43. lpp.); Padomes Regula Nr. 19/65/EEK (2. marts) par Līguma 85. panta 3. punkta piemērošanu atsevišķām līgumu un saskaņotu darbību kategorijām (OV 36, 6.3.1965., 533. lpp.); Padomes Regula (EK) Nr. 1215/1999 (1999. gada 10. jūnijs), kas groza Regulu Nr. 19/65/EEK par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu atsevišķām līgumu un saskaņoto darbību kategorijām (OV L 148, 15.6.1999., 1. lpp.); Komisijas Regula (ES) Nr. 461/2010 (2010. gada 27. maijs) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu vertikālu nolīgumu un saskaņotu darbību kategorijām mehānisko transportlīdzekļu nozarē (OV L 129, 28.5.2010., 52. lpp.); Komisijas Regula (ES) 2022/720 (2022. gada 10. maijs) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu vertikālo nolīgumu un saskaņotu darbību kategorijām (OV L 134, 11.5.2022., 4. lpp.).

2 210.A PANTA APTVERTAIS PERSONU LOKS UN PRODUKTI

2.1 Uzņēmuma un ilgtspējas nolīguma definīcija 210.a panta kontekstā

- (21) Eiropas Savienības Tiesa “uzņēmumu” ir definējusi kā “jebkuru vienību, ko veido personīgie, materiālie un nemateriālie elementi un kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no šīs vienības juridiskā statusa un finansēšanas veida”¹². Uzņēmums ir jebkura fiziska vai juridiska persona, ja tā tirgū piedāvā produktus vai pakalpojumus. Uzņēmums varētu būt, piemēram, individuāls lauksaimnieks, ģimenes saimniecība, lauksaimniecības kooperatīvs, pārtikas pārstrādes uzņēmums vai daudznacionāla mazumtirgotāju ķēde. Dažos gadījumos uzņēmumi ir valsts iestādes, ja tās veic saimniecisku darbību, kas nav valsts galveno funkciju daļa¹³.
- (22) Tā kā jēdziens “uzņēmums” ir ekonomikas jēdziens, viens uzņēmums var ietvert vairākus tiesību subjektus¹⁴. Tas nozīmē, ka nolīgums starp mātesuzņēmumu un tam pilnībā piederošu meitasuzņēmumu vai starp diviem tam pašam mātesuzņēmumam pilnībā piederošiem meitasuzņēmumiem nevar pārkāpt LESD 101. panta 1. punktu, jo nolīgums nav noslēgts starp dažādiem uzņēmumiem¹⁵.
- (23) “Nolīgums” ietver jebkādu darbību, kurā divi vai vairāki uzņēmumi izsaka piekrišanu sadarboties¹⁶. Izteikšanas forma nav būtiska. Nolīgums var būt gan parakstīts un notariāli apliecināts līgums, gan arī “džentlmeņu vienošanās” vai apmaiņa ar emocijzīmēm īsziņās.
- (24) “Uzņēmumu apvienība” ir jebkādas formas vienība, kas sastāv no tāda paša vispārējā veida uzņēmumiem un ir atbildīga par to kopīgo interešu pārstāvēšanu un aizstāvēšanu attiecībā ar citiem ekonomikas dalībniekiem, valsts iestādēm un sabiedrību kopumā¹⁷. Apvienību piemēri ir šādi: arodapvienības, profesionālās un regulatīvās iestādes, kā arī kooperatīvi, kas paši nav ekonomiski aktīvi to koordinētajā jautājumā. “Apvienības lēmums” ir plašs jēdziens, kas ietver i) reglamentējošas normas un noteikumus; ii) oficiālus lēmumus, kas ir saistoši

¹² 1987. gada 16. jūnija spriedums lietā 118/85 *Komisija/Itālija*, ECLI:EU:C:1987:283, 7. punkts; 1998. gada 18. jūnija spriedums lietā 35/86 *Komisija/Itālija*, ECLI:EU:C:1998:303, 36. punkts; 2000. gada 12. septembra spriedums lietās C-180/98 līdz C-184/98 *Pavlov u. c.*, ECLI:EU:C:2000:428, 75. punkts; 2021. gada 25. marta spriedums lietā C-152/19 P *Deutsche Telekom/Komisija*, ECLI:EU:C:2021:238, 72. punkts.

¹³ 1997. gada 18. marta spriedums lietā C-343/95 *Diego Calì & Figli Srl/Servizi ecologici porto di Genova SpA (SEPG)*, ECLI:EU:C:1997:160, 22. punkts.

¹⁴ To, vai saimnieciskā darbība tiek veikta kopīgi, parasti novērtē, analizējot funkcionālu, ekonomisku un dabisku saikņu pastāvēšanu starp subjektiem. Sk., piemēram, 2010. gada 16. decembra spriedumu lietā C-480/09 P *AceaElectrabel Produzione SpA/Komisija*, ECLI:EU:C:2010:787, 47.–55. punkts; 2006. gada 10. janvāra spriedumu lietā C-222/04 *Ministero dell'Economia e delle Finanze/Cassa di Risparmio di Firenze un citi*, ECLI:EU:C:2006:8, 112. punkts.

¹⁵ 1996. gada 24. oktobra spriedums lietā C-73/95 P *Viho Europe BV/Komisija*, ECLI:EU:C:1996:405, 15.–18. punkts.

¹⁶ 2004. gada 6. janvāra spriedums lietās C-2/01 P un C-3/01 P *BAI un Komisija/Bayer*, ECLI:EU:C:2004:2, 97. punkts.

¹⁷ Ģenerāladvokāta *Léger* 2001. gada 10. jūlija secinājumi lietā C-309/99 *Wouters*, EU:C:2001:390, 61. punkts.

vienam vai vairākiem biedriem; iii) rīcības kodeksus; iv) nesaistošus ieteikumus, kas atspoguļo apvienības apņemšanos koordinēt tās biedru rīcību tirgū saskaņā ar ieteikuma noteikumiem.

- (25) “Saskaņotas darbības” ir uzņēmumu rīcības koordinācija, kas nozīmē, ka tie nav panākuši vienošanos, bet konkurences riskus apzināti aizstāj ar praktisku sadarbību¹⁸. Piemēram, konkurentu apzināta apmainīšanās ar konfidenciālu informāciju varētu ļaut tiem konkurēt mazāk spēcīgi, pat ja konkurenti nekad nav skaidri apsprieduši konkurences ierobežošanu savā starpā.
- (26) Praksē “nolīgumu”, “apvienību lēmumu” un “saskaņotu darbību” nošķirums ir mākslīgs. Eiropas Savienības Tiesa ir lēmusi, ka šie jēdzieni pārklājas un “ir domāti, lai identificētu slepenas vienošanās formas, kurām ir viens un tas pats raksturs un kuras atšķiras tikai pēc to intensitātes un izpausmes veidiem”¹⁹.

1. piemērs. Audzētājs sāk apliecināt, ka tā zemenēs nav pesticīdu, un piemēro uzcenojumu salīdzinājumā ar cenu, ko prasa tā konkurenti. Konkurējošs audzētājs redz, ka šis audzētājs visas savas zemenes pārdod par augstāku cenu, un sāk rīkoties tāpat. Drīz arī citi audzētāji sāk darīt tāpat un piemēro uzcenojumu par to, ka ir apliecinājuši, ka viņu zemenēs nav pesticīdu. Šajā situācijā nolīgums nepastāv: katrs audzētājs rīkojas neatkarīgi, ņemot vērā konkurentu pašreizējo vai paredzamo rīcību.

2. piemērs. Audzētāju grupa tiekas, lai apspriestu veidus, kā zemeņu audzēšanu padarīt ilgtspējīgāku. Viņi apspriež, kā pārtraukt pesticīdu lietošanu zemeņu audzēšanā, bet pauž bažas, ka tad, ja viņi to darīs vieni paši, citi konkurenti zemenes pārdos par zemāku cenu. Viņi visi paziņo, ka nākamajā sezonā neizmantos pesticīdus, ja arī pārējie darīs tāpat. Rakstisku dokumentu viņi par to nesagatavo. Nevienš no audzētājiem nākamajā gadā zemeņu audzēšanā neizmanto pesticīdus. Tas ir nolīgums. Lai gan tas nav fiksēts rakstiski, audzētāji gan ar saviem paziņojumiem sanāksmē, gan faktiski īstenojot to, ko apņēmās, ir skaidri pauduši savu nodomu tirgū rīkoties konkrētā veidā.

2.2 210a. panta aptvertais personu loks

- (27) Regulas 210.a pantu piemēro ilgtspējas nolīgumiem, kuros piedalās vismaz viens lauksaimniecības produktu ražotājs un kuri noslēgti ar citiem ražotājiem (horizontāli nolīgumi) vai ar vienu vai vairākiem tirgus dalībniekiem, kas darbojas dažādos pārtikas piegādes ķēdes posmos (vertikāli nolīgumi), arī izplatīšanas līmenī un ar vairumtirgotājiem un mazumtirgotājiem.

Piemērs. Horizontāls nolīgums var attiekties, piemēram, uz konkurējošu audzētāju apņemšanos audzēt mājputnus tikai saskaņā ar konkrētiem dzīvnieku labturības standartiem, kas ir augstāki par to, ko prasa ES vai valsts tiesību akti. Vertikāls nolīgums var attiekties, piemēram, uz konkrētu audzētāju un izplatītāju

¹⁸ 2021. gada 14. janvāra spriedums lietā C-450/19 *Kilpailu- ja kuluttajavirasto*, ECLI:EU:C:2021:10, 22. punkts.

¹⁹ 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā C-49/92 P *Komisija/Anic Partecipazioni*, EU:C:1999:356, 131. punkts.

apņemšanos laist tirgū tikai tādus mājputnus, kas audzēti saskaņā ar konkrētiem ilgtspējas standartiem, kuri ir augstāki par to, ko prasa ES vai valsts tiesību akti.

- (28) Ilgtspējas nolīgumu pušu vidū jābūt vienam vai vairākiem lauksaimniecības produktu ražotājiem. Puses var ietvert arī citus tirgus dalībniekus dažādos ražošanas, pārstrādes un tirdzniecības posmos pārtikas piegādes, arī izplatīšanas, ķēdē. Šīs pamatnostādnes vispārīgi atsaucas uz ilgtspējas nolīgumu pusēm kā “tirgus dalībniekiem”. Praksē ir šādi tirgus dalībnieki:
- (a) ražotāji. Tie ir tādu lauksaimniecības produktu ražotāji, kas definēti LESD I pielikumā un detalizētāk noteikti TKO regulas I pielikumā. To vidū ir lauksaimniecības jēlproduktu ražotāji un dažu I pielikumā uzskaitīto pārstrādāto lauksaimniecības produktu ražotāji (piemēram, cukurfabrikas, kas ražo cukuru, vai dzirnavnieki, kas ražo miltus);
  - (b) tirgus dalībnieki “ražošanas līmenī”. Tie ir lauksaimnieciskās ražošanas ielaidresursu (sēklas, pesticīdi, iekārtas, darbs u. c.) piegādātāji un iepakojuma piegādātāji, ciktāl visi šie piegādātāji cenšas palīdzēt sasniegt ilgtspējas standartu (kā noteikts 3.2. iedaļā), īstenojot ilgtspējas nolīgumu;
  - (c) tirgus dalībnieki “pārstrādes līmenī”. Tie ir tirgus dalībnieki (dažreiz saukti par pārstrādātājiem, citkārt par izgatavotājiem), kas lauksaimniecības produktus pārstrādā, lai ražotu citus produktus, kuri I pielikumā nav uzskaitīti, ciktāl šie tirgus dalībnieki cenšas palīdzēt sasniegt ilgtspējas standartu (kā noteikts 3.2. iedaļā), īstenojot ilgtspējas nolīgumu;
  - (d) tirgus dalībnieki “tirdzniecības līmenī, ieskaitot izplatīšanu”. Tie ir tirgotāji, vairumtirgotāji, mazumtirgotāji, pārtikas pakalpojumu sniedzēji, transporta un loģistikas uzņēmumi, ciktāl šie tirgus dalībnieki cenšas palīdzēt sasniegt ilgtspējas standartu (kā noteikts 3.2. iedaļā), īstenojot ilgtspējas nolīgumu.
- (29) Ilgtspējas nolīgumu puses var būt individuāli tirgus dalībnieki un apvienības vai citi kolektīvi subjekti, kuros iesaistīti ražotāji vai citi iepriekš aprakstītie uzņēmumi neatkarīgi no to juridiskā rakstura un no tā, vai tie ir oficiāli atzīti saskaņā ar ES vai valsts tiesību aktiem, ja vismaz viena no ilgtspējas nolīguma pusēm ir ražotājs vai ražotāju apvienība. Šie kolektīvie subjekti var būt, piemēram, ražotāju organizācijas (“RO”), ražotāju organizāciju apvienības (“ROA”) vai starpnozaru organizācijas (“SO”).
- (30) Nav svarīgi, vai ilgtspējas nolīguma puse atrodas ES vai ārpus tās, ja vien ilgtspējas nolīgums tiek īstenots ES vai varētu negatīvi ietekmēt konkurenci vienotajā tirgū²⁰.
- (31) Vienkārša atbilstība ilgtspējas standartam pati par sevi nav pietiekams pamats, lai rastos nolīgums, kam piemērojami 210.a panta noteikumi. Lai atbilstība ilgtspējas standartam būtu par pamatu šādam nolīgumam, ir vajadzīgs vēl viens solis, proti, attiecīgās agropārtikas piegādes ķēdes dalībniekiem jāpauž nodoms kopīgi īstenot nolīgumu (t. i., gribas sakritība). Praksē atšķirība starp nolīgumu par ilgtspējas standarta pieņemšanu un vienkāršu atbilstību standartam ir tāda, ka vienkāršas

²⁰ Šajā sakarā sk. 2017. gada 6. septembra spriedumu lietā C-413/14 P *Intel*, ECLI:EU:C:2017:632, 40.–45. punkts un tajos minētā judikatūra.

atbilstības gadījumā tirgus dalībnieks var vienpusēji nolemt jebkurā brīdī standarta piemērošanu pārtraukt.

- (32) Tirgus dalībnieks par ilgtspējas nolīguma pusi 210.a panta nozīmē kļūst tad, ja par nolīgumu sakrīt griba ar citām pusēm. Gribas sakrītībai vajadzētu būt pušu nodomu patiesai izpaušmei²¹.
- (33) Lai uz ilgtspējas nolīgumu attiektos 210.a panta 2. punkts, vismaz vienai tā pusei ir jābūt ražotājam. Tātad ražotāji ir būtiskas ilgtspējas nolīgumu puses. Ražotājiem, kas nolīguma izveides laikā ir tā puses, ir jāiesaistās standarta apspriešanā, pieņemšanā un īstenošanā. Tas neliedz ražotājiem kļūt par nolīguma pusēm vēlākā posmā bez piedalīšanās nolīguma apspriešanā vai pieņemšanā, ja sakrīt griba par to, ka ilgtspējas nolīgums tiem ir saistošs.

1. piemērs. Vairākas lielveikalu ķēdes, kas kopā veido 70 % no ābolu vairumtirdzniecības pirkumiem dalībvalstī, vienojas šādi: lai veicinātu ābolu ilgtspējīgu audzēšanu, tās iepērk tikai tādus ābolus, kas ir sertificēti kā brīvi no pesticīdiem. Tā kā šī grupa veido tik lielu pirkumu daļu, lielākā daļa ābolu audzētāju uzskata, ka viņiem nav citas izvēles kā vien ievērot lielveikalu ķēžu grupas noteikto standartu. Viņi pārtrauc pesticīdu lietošanu un apliecina, ka ābolos nav pesticīdu, nevis riskē ar to, ka nevarēs pārdot ābolu produkciju. Starp lielveikalu ķēdēm nepārprotami ir nolīgums. Tomēr ābolu audzētāji nav šā nolīguma puses. Lai gan šie audzētāji piegādā produktus, kas atbilst ilgtspējas standartam, viņi nav vienojušies ar lielveikalu ķēdēm par standarta saturu un viņu izvēle ievērot standartu nav atkarīga no tā, vai citi ābolu audzētāji ievēro šo standartu. Rezultātā šie audzētāji nav starp lielveikalu ķēžu grupu noslēgtā nolīguma puse. Tomēr tas nekavē audzētājus nākotnē kļūt par lielveikalu ķēžu noslēgtā ilgtspējas nolīguma pusi.

2. piemērs. Nedaudz atšķirīgā gadījumā lielveikalu ķēžu grupa piekrīt, ka tā iegādāsies tikai ābolus, kas ir sertificēti kā brīvi no pesticīdiem. Ābolu audzētāju organizācija izstrādā sertifikācijas zīmi, kas apliecina, ka tās biedru produktos nav pesticīdu. Organizācija licencē sertifikācijas zīmi, ko var izmantot uz lielveikalu iepakojuma un reklāmas materiālos. Licences maksa tiek sadalīta starp audzētājiem, kas ir organizācijas biedri. Šajā gadījumā organizācija ir ražotāju apvienība, kas pieņēmusi lēmumu pieņemt un piegādāt sertifikācijas zīmi. Šis lēmums ir ilgtspējas nolīgums, kas noslēgts starp ražotājiem. Turklāt licences nolīgums, kas parakstīts starp organizāciju un lielveikaliem, ir atsevišķs ilgtspējas nolīgums starp ražotājiem (ar viņu apvienības starpniecību) un lielveikaliem.

2.3 210.a panta aptvertie produkti

- (34) Lai uz ilgtspējas nolīgumu attiektos 210.a pants, tam i) jāattiecas uz vienu vai vairākiem LESD I pielikumā uzskaitītajiem lauksaimniecības produktiem, kas nav zvejas un akvakultūras produkti ("I pielikuma produkti"), un ii) jāattiecas uz minētā produkta ražošanu vai šādu produktu tirdzniecību. Ilgtspējas nolīgumā var

²¹ Sk. 2000. gada 26. oktobra spriedumu lietā T-41/96 *Bayer AG/Komisija*, ECLI:EU:T:2000:242, 69. punkts; 2006. gada 13. jūlija spriedumu lietā C-74/04 P *Komisija/Volkswagen*, ECLI:EU:C:2006:460, 39. punkts; 2009. gada 30. aprīļa spriedumu lietā T-18/03 *CD-Contact Data GmbH*, ECLI:EU:T:2009:132, 48. punkts.

iesaistīt tirgus dalībniekus arī no citiem piegādes ķēdes posmiem, kas nav lauksaimnieciskā ražošana, ciktāl šie tirgus dalībnieki piekrīt noteikumiem, kas saistīti ar lauksaimniecības produktu ražošanu vai tirdzniecību.

- (35) Regulas 210.a panta attiecināšana tikai uz lauksaimniecības produktiem izriet no TKO regulas 1. panta piemērošanas jomas, kurā nelauksaimnieciski pārtikas produkti neietilpst ("I pielikumā neiekļauti produkti").
- (36) Ilgtspējas nolīgums var attiekties gan uz I pielikuma produktiem, gan uz I pielikumā neiekļautiem produktiem, neietekmējot paša ilgtspējas nolīguma spēkā esību. Tomēr 210.a pantā paredzētais izņēmums būs piemērojams tikai tai ilgtspējas nolīguma daļai, kas attiecas uz I pielikumā iekļautiem produktiem.

1. piemērs. Nolīgums attiecas gan uz iesala, gan alus ilgtspējīgu iepakojumu. 210.a pants būtu piemērojams tikai tai nolīguma daļai, kas attiecas uz iesalu, jo alus ir I pielikumā neiekļauts produkts.

2. piemērs. Nolīgums attiecas uz biodegvielām un biodegvielu ražošanā izmantotiem produktiem. 210.a pants būtu piemērojams tikai tai nolīguma daļai, kas attiecas uz I pielikuma produktiem, kurus izmanto biodegvielu ražošanā.

3. piemērs. Nolīgums attiecas uz ilgtspējīgi ražotu mājputnu piegādi ēdināšanas pakalpojumu sniedzējiem. Nolīgumā ir iesaistīti mājputnu audzētāji, kuri piegādā mājputnus gatavo ēdienu ražotājiem (kuri savukārt gatavo ēdienu no mājputnu gaļas), un organizācija, kas pārstāv ēdnīcas, kuras iegādājas gatavos ēdienus no ēdienu ražotājiem. 210.a pants būtu piemērojams tikai tai nolīguma daļai, kas attiecas uz mājputnu piegādi ēdienu ražotājiem, nevis tai nolīguma daļai, kas attiecas uz gatavo ēdienu piegādi ēdnīcām. LESD I pielikumā uzskaitītie produkti ir tikai mājputnu produkti.

4. piemērs. Nolīgums attiecas uz pārstrādei makaronu mērcēs paredzētu tomātu ilgtspējīgu audzēšanu. 210.a pants būtu piemērojams tikai tai nolīguma daļai, kas attiecas uz tomātiem, jo mērces ir I pielikumā neiekļauti produkti.

3 210.A PANTA MATERIĀLĀ PIEMĒROŠANAS JOMA

- (37) Ir jānošķir 210.a panta 3. punktā uzskaitītie ilgtspējas mērķi, ilgtspējas standarti (kuri noteikti šo ilgtspējas mērķu sasniegšanai) un īstenošanas pasākumi, kas ilgtspējas nolīgumā paredzēti, lai šos standartus sasniegtu.

Piemērs. Ilgtspējas mērķis varētu būt samazināt pesticīdu lietošanu vai novērst augsnes eroziju. Ilgtspējas standarts, ko paredzēts piemērot ilgtspējas nolīgumā, varētu ietvert izmērāmu mērķrādītāju noteikšanu tādu kvantitatīvu vai kvalitatīvu kritēriju veidā, kas pārsniedz obligāto standartu (piem., pesticīdu samazināšana par 60 % vai sedzējaugu izmantošana ziemā, lai novērstu augsnes eroziju). Nolīgumā varētu iekļaut konkrētus īstenošanas pasākumus, piemēram, pienākumu īstenot precīzās lauksaimniecības prakses un augiem kaitīgo organismu monitoringu, izmantot noteiktas mašīnas vai iekārtas, ieviest riska pārvaldības rīkus vai atbalstīt tehnisko zināšanu izplatīšanu (tostarp apmācību, konsultācijas, sadarbību un zināšanu apmaiņu), barības vielu ilgtspējīgai pārvaldībai domātas digitālās tehnoloģijas vai prakses.

3.1 210.a panta aptvertie ilgtspējas mērķi

- (38) Lai izpildītu 210.a panta nosacījumus, ilgtspējas nolīgumam jātiecas sasniegt ilgtspējas standartu, kas veicina viena vai vairāku šādu ilgtspējas mērķu sasniegšanu:
- a. vidiskie mērķi, to vidū klimata pārmaiņu mīkstināšana un pielāgošanās tām, ilgtspējīga ainavu, ūdens resursu un augsnes izmantošana un aizsardzība, pāreja uz aprites ekonomiku, tai skaitā pārtikas atkritumu samazināšana, piesārņojuma novēršana un kontrole, un biodaudzveidības un ekosistēmu aizsardzība un atjaunošana;
  - b. lauksaimniecības produktu ražošana, lietojot mazāku pesticīdu daudzumu un pārvaldot no tā izrietošos riskus vai samazinot mikrobu rezistences risku lauksaimnieciskajā ražošanā;
  - c. dzīvnieku veselība un labturība.
- (39) Vidisko mērķu piemēri, kas uzskaitīti 210.a panta 3. punkta a) apakšpunktā, ir ilustratīvi un var ietvert dažādus veidus un variācijas. Piemēram, ikviens vidiskais mērķis, ko tiecas sasniegt tirgus dalībnieks un kam ir pozitīva ietekme uz vidi saistībā ar lauksaimniecības produktu ražošanu vai pārstrādi vai lauksaimniecības produktu tirdzniecību (arī izplatīšanu), var būt 210.a panta aptverts ilgtspējas mērķis. Savukārt 210.a panta 3. punkta b) un c) apakšpunktā sniegtais mērķu uzskaitījums ir izsmelošs.

210.a panta aptverto ilgtspējas mērķu piemēri

1. piemērs. Lai gan 210.a panta 3. punktā tas nav skaidri minēts, gaisa piesārņojuma samazināšana un gaisa kvalitātes uzlabošana ir vidisks mērķis. Tāpēc tas ietilpst 210.a panta 3. punkta a) apakšpunkta darbības jomā.

2. piemērs. Lai gan 210.a panta 3. punktā tas nav skaidri minēts, uz plastmasas piesārņojuma novēršanu attiecas mērķis par pāreju uz aprites ekonomiku vai piesārņojuma novēršanas un kontroles mērķis. Tāpēc tas ietilpst 210.a panta 3. punkta a) apakšpunkta darbības jomā.

3. piemērs. Ainavu, ūdens un augsnes ilgtspējīgas izmantošanas un aizsardzības mērķis ietver augsnes izturības pret eroziju uzlabošanu, augsnes biodaudzveidības palielināšanu, augsnes sastāva uzlabošanu un jūras aizsardzības nodrošināšanu, un tie ir dažādi mērķi, kas saistīti ar ainavu, ūdens un augsnes ilgtspējīgu izmantošanu un aizsardzību. Tie visi ir mērķi, kas ietilpst 210.a panta 3. punkta a) apakšpunkta darbības jomā.

- (40) Ilgtspējas standarta mērķis var būt viena vai vairāku 210.a panta 3. punktā minēto mērķu sasniegšana.
- (41) Lai varētu vieglāk novērtēt atbilstību 210.a pantam, ilgtspējas nolīgumā būtu jānosaka ilgtspējas mērķi, kurus ilgtspējas standarts tiecas sasniegt.
- (42) Ja ilgtspējas nolīguma mērķis ir veicināt vairāku mērķu sasniegšanu, bet 210.a panta 3. punktā ir uzskaitīti tikai daži no tiem, lai novērtētu, vai uz ilgtspējas

nolīgumu attiecas 210.a pants, relevanti ir tikai 210.a panta 3. punktā uzskaitītie mērķi.

- (43) Ja ilgtspējas standarta mērķis ir veicināt 210.a panta 3. punktā neuzskaitītu mērķu sasniegšanu, piemēram, sociālos mērķus (piemēram, darba apstākļi vai veselīgs un uzturvielām bagāts uzturs) vai ekonomiskos mērķus (piemēram, zīmolu izstrāde vai taisnīgāka atlīdzība lauksaimniekiem), ilgtspējas standarta aspektus, kuru mērķis ir veicināt šo mērķu sasniegšanu, nevar ņemt vērā, novērtējot atbilstību 210.a pantam (jo īpaši attiecībā uz to, vai ilgtspējas nolīgumā ir noteikti tādi konkurences ierobežojumi, kas ir obligāti nepieciešami, lai sasniegtu ilgtspējas standartu, kā izklāstīts 5. iedaļā).

1. piemērs. Ja labības audzētāji ar labības pārstrādātājiem noslēdz nolīgumu, ar kuru saskaņā labības audzētāji ievieš uzlabotus ainavas elementus (dzīvžogus u. c.), uz to var attiekties 210.a panta 3. punkta a) apakšpunktā noteiktais mērķis aizsargāt un atjaunot biodaudzveidību un ekosistēmas, ja vien ilgtspējas nolīguma mērķis ir veicināt minētā mērķa sasniegšanu.

2. piemērs. Ja medus ražotāji un medalus pārstrādātāji vienojas tirgot produktus no medus, kas iegūts no bišu stropiem, kuros varrozes apkarošanai izmanto tikai neķīmiskus produktus, uz to var attiekties 210.a panta 3. punkta c) apakšpunktā noteiktais dzīvnieku veselības un dzīvnieku labturības mērķis, ja vien ilgtspējas nolīguma mērķis ir veicināt minētā mērķa sasniegšanu.

3. piemērs. Ja labības audzētāji vienojas izmantot precīzās lauksaimniecības paņēmienus, lai samazinātu pesticīdu un mēslošanas līdzekļu izmantojumu, uz to var attiekties 210.a panta 3. punktā noteiktie vidiskie mērķi, ja vien ilgtspējas nolīguma mērķis ir veicināt minētā mērķa sasniegšanu.

4. piemērs. Ja piena ražotāji un pārstrādātāji vienojas attīstīt zīmolus, kas nodrošina taisnīgāku atlīdzību ražotājiem, šis piena ražotāju ienākumu pieaugums var palielināt investīcijas, kas vērstas uz vidiskajiem vai dzīvnieku labturības mērķiem. Ja mērķis, ko ar nolīgumu paredzēts veicināt, ir nodrošināt taisnīgāku atlīdzību ražotājiem, šis mērķis pie 210.a panta 3. punktā uzskaitītajiem mērķiem nepiederētu.

5. piemērs. Ja piena ražotāji un pārstrādātāji vienojas uzlabot dzīvnieku labturību un vienlaikus vienojas nodrošināt taisnīgus darba apstākļus laukstrādniekiem, 210.a pantā paredzēto izņēmumu var attiecināt tikai uz tiem nolīguma aspektiem, kuru mērķis ir palīdzēt sasniegt 210.a panta 3. punktā uzskaitītos mērķus, piemēram, dzīvnieku labturību. Turpretī citus aspektus, piemēram, taisnīgus darba apstākļus laukstrādniekiem, ņemt vērā šajā novērtējumā nevar.

3.2 Ilgtspējas standarti, ko piemēro saskaņā ar 210.a pantu

3.2.1 *Ilgtspējas nolīgumā jānorāda ilgtspējas standarts, kas saistīts ar ilgtspējas mērķi*

- (44) Ilgtspējas nolīgumā, kas atbilst 210.a panta nosacījumiem, jānorāda ilgtspējas standarts, kas nolīguma pusēm jāievēro, lai veicinātu viena vai vairāku 210.a panta 3. punktā uzskaitīto ilgtspējas mērķu sasniegšanu.

- (45) Ilgtspējas standartam jābūt saistītam ar vienu vai vairākiem ilgtspējas mērķiem, kurus aptver 210.a pants.
- (46) Ilgtspējas standarts var būt iepriekš pastāvošs standarts vai standarts, ko nolīguma vajadzībām noteikušas nolīguma puses vai trešās personas.
- (47) Ilgtspējas standartos var noteikt sasniedzamo mērķrādītāju, nosakot vai nenosakot, tieši kādas tehnoloģijas vai ražošanas metodes jāizmanto. Līdz ar to ilgtspējas standartu pieņēmējiem var būt ne tikai jāapņemas sasniegt standartā noteikto mērķrādītāju vai mērķrādītājus, bet arī jāizmanto konkrēta tehnoloģija vai ražošanas prakse, lai attiecīgo mērķrādītāju sasniegtu (piemēram, augsnes aizsardzības metodes, dzīvnieku ganīšanas prakse u. c.).
- (48) Pēc ilgtspējas standarta pieņemšanas var tikt izveidots brīvprātīgs marķējums, logotips vai zīmolvārds produktiem, kas atbilst standarta prasībām.
- (49) No 210.a pantā paredzētās izslēgšanas labumu var gūt tikai tā produkcijas daļa, kas atbilst ilgtspējas standartam.
- (50) Novērtējot, vai uz ilgtspējas standartu attiecas 210.a pants, nav svarīgi, vai ilgtspējas nolīgums saņem vai ir saņēmis ES vai nacionālo finansējumu.

3.2.2 *Ilgtspējas standartiem būtu jārada taustāmi un izmērāmi rezultāti vai – ja tas nav piemēroti – konstatējami un aprakstāmi rezultāti*

- (51) Ilgtspējas standartā var noteikt kvantitatīvus mērķrādītājus vai konkrētas metodes vai prakses, kas jāievieš (piem., nedrīkst izmantot noteiktus ielaidresursus vai lauksaimniecisko praksi).
- (52) Rezultātiem, kas iegūti, piemērojot ilgtspējas standartu, jābūt taustāmiem un izmērāmiem. Ja iegūtos rezultātus mērīt skaitliskā izteiksmē nav piemēroti, piemēram, ilgtspējas standarta rakstura vai priekšmeta dēļ, iegūtajiem rezultātiem tomēr vajadzētu būt konstatējamiem un aprakstāmiem.

1. piemērs. Ja ilgtspējas mērķis ir samazināt pesticīdu lietojumu, tad konkrētais ilgtspējas standarts varētu izpausties kā pesticīdu daudzuma samazināšana par 40 %. Šādā gadījumā vajadzētu būt iespējai pierādīt, ka standarta piemērošana rada izmērāmu pesticīdu lietojuma samazinājumu.

2. piemērs. Ja ilgtspējas nolīguma mērķis ir palielināt biodaudzveidību, audzējot noteiktus savvaļas augus un oriģinālas šķirnes, kas ir labvēlīgas kukaiņiem, izmērīt rezultātus skaitliskā izteiksmē var nebūt iespējams. Tomēr ieguldītajiem centieniem un sasniegtajiem rezultātiem ir jābūt aprakstāmiem (piemēram, kādi augi būtu jāstāda, taču ne obligāti skaitliskā izteiksmē).

3.2.3 *Ilgtspējas standartiem jābūt augstākiem nekā attiecīgais obligātais standarts*

- (53) Ilgtspējas standartam, ko 210.a pantā ietvertajā ilgtspējas nolīgumā paredzēts piemērot, jābūt augstākam par to, kas noteikts ES vai valsts tiesību aktos. Tas

nozīmē, ka ilgtspējas standartā jābūt noteiktām tādām ilgtspējas prasībām, kas pārsniedz spēkā esoša obligātā standarta prasības, vai ar to jāievieš ilgtspējas prasības — gadījumos, kad ilgtspējas prasības ne ES, ne valstu tiesību aktos nav noteiktas.

- (54) Obligātais standarts ir standarts, kas noteikts ES vai valsts līmenī un kas nosaka līmeņus, vielas, produktus vai paņēmienus, kuri jāsasniedz vai no kuriem jāvairās individuāliem ražotājiem vai tirgus dalībniekiem. Standarti vai mērķrādītāji, kas ir saistoši dalībvalstīm, bet ne individuāliem uzņēmumiem, nav obligāti standarti 210.a panta nozīmē.
- (55) Neatkarīgi no tā, vai ilgtspējas nolīguma pušu vidū ir trešo valstu tirgus dalībnieki, obligātie standarti ir jāsaprot kā ES standarti vai ES dalībvalstu valsts standarti.
- (56) Ja obligātais valsts standarts ir stingrāks vai vērienīgāks nekā attiecīgais ES standarts, ražotājiem un tirgus dalībniekiem, kas darbojas šajā dalībvalstī, ir jāievēro šis augstākais valsts standarts. Atkarībā no katras dalībvalsts konstitucionālajām tiesībām obligātais standarts var pastāvēt reģionālā vai vietējā līmenī. Ja piemērojamais obligātais valsts standarts ir noteikts reģionālā vai vietējā līmenī, tas būtu jāuzskata par relevanto standartu.
- (57) Ilgtspējas nolīgumi var ietvert kvalitātes shēmas, kas izveidotas ar Regulu (ES) Nr. 1151/2012, vai kvalitātes marķējumus, uz kuriem attiecas attiecīgie valsts tiesību akti, bet tikai tiktāl, cik minētās shēmas un marķējumi nodrošina augstākus ilgtspējas standartus, nekā noteikts ES vai valsts tiesību aktos.
- (58) Ja ES vai valsts līmenī obligātu standartu nav, ilgtspējas nolīgumi, kuru mērķis ir paaugstināt faktisko ilgtspējas līmeni, pārsniedz obligātos ES vai valsts standartus. Tas pats attiecas uz ilgtspējas nolīgumiem, kuru mērķis ir pātrināt pāreju uz obligātiem ES vai valstu standartiem, kas ir pieņemti, bet vēl nav stājušies spēkā, vai sākt tos piemērot agrīni.
- (59) Uz ilgtspējas nolīgumiem 210.a pants vairs neattieksies no brīža, kad stāsies spēkā līdzvērtīgi vai vērienīgāki ES vai valsts standarti (sk. pārspriedumu 6.5. iedaļā).
- (60) Tā kā attiecībā uz katru no 210.a panta 3. punktā noteiktajiem ilgtspējas mērķiem ir daudz ES un valsts līmeņa obligāto ilgtspējas standartu veidu un kombināciju, izveidot izsmēlošu ES vai valsts tiesību aktos noteikto obligāto ilgtspējas standartu sarakstu šajās pamatnostādnēs nav iespējams.
- (61) Tāpat šajās pamatnostādnēs nav iespējams norādīt minimālo apmēru, par kādu pieņemtajam ilgtspējas standartam ir jāpārsniedz obligātais ilgtspējas standarts. Tā vietā apmērs, par kādu ilgtspējas standarts pārsniedz obligāto ilgtspējas standartu, būs jānovērtē katrā gadījumā atsevišķi, ņemot vērā ilgtspējas nolīgumā noteiktos konkurences ierobežojumus un to, vai tie ir obligāti nepieciešami (sk. 5. iedaļu).

1. piemērs. Saskaņā ar ES Pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas direktīvu ES noteiks mērķrādītājus līdz 2030. gadam par 50 % samazināt ķīmisko pesticīdu lietojumu un risku kopumā un par 50 % samazināt “bīstamāko” pesticīdu lietošanu. Pieņemot, ka visi pārējie ES tiesību aktos paredzētie nosacījumi tiek ievēroti, augļu un dārzeņu nozares ražotāji un pārstrādātāji, kuri piekrīt laist tirgū tikai

tādus produktus, kas iegūti programmā, kuras mērķis ir līdz 2030. gadam pakāpeniski samazināt pesticīdu lietojumu par 60 %, atbilstu prasībai par augstāku ilgtspējas standartu, nekā paredzēts ES vai valsts tiesību aktos.

2. piemērs. Ražotāji un tirgus dalībnieki vienojas optimizējot ražas novākšanas paņēmienus, investējot efektīvākā uzglabāšanas jaudā un uzlabojot iepakojumu, par 50 % samazināt izšķērdētās pārtikas apjomu zirņu audzēšanā un pārstrādē. Ne ES līmenī obligāta ilgtspējas standarta izšķērdētās pārtikas samazināšanai, ne valsts līmenī piemērojama ilgtspējas standarta nav. Šajā gadījumā ilgtspējas standarts faktiski būtu augstāks, nekā noteikts ES vai valsts tiesību aktos.

3. piemērs. Piena ražotāji un mazumtirgotāji vienojas atbalstīt pāreju uz bioloģisko piena ražošanu, uz ko norādīts Regulā (ES) 2018/848 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu²². Lai gan Regulā (ES) 2018/848 ir noteiktas ražošanas metodes, kas lauksaimniekiem jāievēro, lai tie savus produktus varētu marķēt kā bioloģiskus, minētās ražošanas metodes nav ES vai valsts līmenī obligāti standarti. Šajā gadījumā standarts, kas paredz piena ražošanu saskaņā ar bioloģiskās ražošanas metodēm, varētu būt augstāks par ES vai valsts tiesību aktos noteikto.

4 KONKURENCES IEROBEŽOJUMI

- (62) Šīs iedaļas mērķis ir izprast ierobežojumu veidus, uz kuriem, visticamāk, attiecas LESD 101. panta 1. punkts un uz kuriem tādēļ varētu attiecināt 210.a pantā paredzēto izslēgšanu, ja tie atbilst minētā panta nosacījumiem.
- (63) Šajā iedaļā nav aplūkots, vai konkrēti konkurences ierobežojumi, uz kuriem varētu attiekties 101. panta 1. punkts, varētu atbilst atbrīvojuma prasībām saskaņā ar LESD 101. panta 3. punktu. Šī iedaļa nav paredzēta arī tam, lai izsmēloši apspriestu, kad ilgtspējas nolīgumi ierobežo vai neierobežo konkurenci.

4.1 Kas ir konkurences ierobežojums

- (64) Galvenais jēdziens, lai saprastu, kas ir konkurences ierobežojums, ir jēdziens “konkurences parametri”. Uzņēmumi konkurē, izsakot klientiem piedāvājumu, kas attiecīgajos apstākļos ir pievilcīgāks nekā citu piegādātāju piedāvājumi. Lai gan dažiem pircējiem vissvarīgākais faktors ir cena, zināma loma var būt arī citiem faktoriem. Piemēram, viens piegādātājs var piedāvāt kvalitatīvāku produktu, labākas īpašības, lielāku daudzveidību, labāku pakalpojumu vai vairāk inovāciju utt. Daži faktori var ietekmēt piegādātāja spēju pazemināt cenu vai uzlabot īpašības, piemēram, piegādātāja spēja ražot noteikta apjoma izlaidi par zemākām izmaksām nekā tā konkurenti, efektīvākas ražošanas metodes un tehnoloģijas, piegādes avoti, transports un loģistika. Visi šie ar cenu saistītie un nesaistītie faktori kopā tiek saukti par “konkurences parametriem”.

²² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/848 (2018. gada 30. maijs) par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 834/2007 (OV L 150, 14.6.2018., 1. lpp.).

- (65) Nolīgums ierobežo konkurenci 101. panta 1. punkta nozīmē, ja tas var ietekmēt attiecīgos konkurences parametrus konkrētā tirgū. Nolīgums var ierobežot konkurenci, ja tas ietver tiešu vai netiešu pienākumu nekonkurēt attiecībā uz vienu vai vairākiem konkurences parametriem, bet var arī ierobežot konkurenci, samazinot sāncensību starp nolīguma pusēm vai samazinot sāncensību starp tām un trešām personām²³. E pielikumā ir sniegts pārskats par dažiem galvenajiem konkurences ierobežojumu veidiem, kas var būt atrodamī ilgtspējas nolīgumos, kā arī par to, kā dažādos ierobežojumu veidus varētu piemērot praksē.
- (66) Dažos gadījumos ilgtspējas nolīguma būtība ir ierobežot konkurenci. Piemēram, konkurējošu uzņēmumu grupas nolīgums, ar kuru saskaņā katrs no tiem saviem klientiem piemēros vienādas cenas, pēc būtības var ierobežot konkurenci.
- (67) Citos gadījumos, lai gan ilgtspējas nolīgums būtībā varbūt nav paredzēts, lai ierobežotu konkurenci, ilgtspējas nolīguma sekas tomēr var būt konkurences ierobežošana. Šādos gadījumos tas, vai ilgtspējas nolīgums varētu ierobežot konkurenci, būs atkarīgs no vairākiem faktoriem, tai skaitā no tirgus daļas, ko ietekmē ilgtspējas nolīgums, vai no tā, vai ir citi uzņēmumi, kas varētu sākt ražot konkurētspējīgus produktus. Tas ir tāpēc, ka tad, ja ir pietiekami daudz ražotāju, kurus ilgtspējas nolīgums neaptver, klientiem joprojām ir konkurētspējīgas alternatīvas, un līdz ar to ir maz ticams, ka attiecīgais ilgtspējas nolīgums ierobežos konkurenci.
- (68) Ilgtspējas nolīgumā var būt ietverti vairāki konkurences ierobežojumi. Piemēram, dzīvnieku labturības iniciatīva varētu ietvert īpašu nolīgumu par obligātu piemaksu, ko maksā lauksaimniekiem, kuri ievēro noteiktus dzīvnieku labturības kritērijus (nolīgums par piemaksu ir nolīgums par cenas komponentu). Šajos kritērijos varētu iekļaut arī prasības attiecībā uz atsevišķiem dzīvniekiem pieejamo platību, kas varētu samazināt to dzīvnieku skaitu, kurus var audzēt (izlaides ierobežojums), vai noteikt īpašas ēdināšanas prasības (ielaides ierobežojums).
- (69) Lai uz ilgtspējas nolīgumu attiektos LESD 101. panta 1. punkts, nav nozīmes tam, cik konkurences ierobežojumu ir ietverti ilgtspējas nolīgumā, ja vien tajā ir vismaz viens konkurences ierobežojums.

1. piemērs. Lai samazinātu piesārņojumu un aizsargātu ūdens sistēmas, sojas audzētāji vēlas pārtraukt ķīmisko mēslošanas līdzekļu izmantošanu reģionā. Tā kā tas, visticamāk, izraisītu ražas samazināšanos, viņi ir nobažījušies par to, ka zaudēs naudu, ja īstenos šo iniciatīvu vieni paši. Tāpēc tie kopīgi vienojas, ka pārtrauks mēslošanas līdzekļu izmantošanu un palielinās cenas par tonnu, lai saglabātu tādu pašu rentabilitātes līmeni kā iepriekš.

²³ Norādījumi par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu, OV C 101, 27.4.2004., 97. lpp. (“Norādījumi par LESD 101. panta 3. punktu”). Atsauce uz 81. panta 3. punktu nosaukumā ir tāpēc, ka paziņojums publicēts pirms Lisabonas līguma pieņemšanas. Pēc Lisabonas līguma pieņemšanas Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81. pants kļuva par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. pantu.

Šis ilgtspējas nolīgums ierobežo konkurenci, ierobežojot dalībnieku spēju noteikt pārdošanas cenas.

2. piemērs. Lauksaimnieku grupa, kas vēlas pārtraukt ķīmisko mēslošanas līdzekļu izmantošanu, izveido kvalitātes zīmi “ilgtspējīgai sojai”, kas audzēta bez ķīmiskiem mēslošanas līdzekļiem. Ķīmisko mēslošanas līdzekļu izmantošanas izbeigšana, visticamāk, samazinās ražu un tārad, iespējams, arī lauku saimniecību ienākumus. Tāpēc grupa veic lielas investīcijas, lai palielinātu patērētāju informētību par kvalitātes zīmi un par vidiskiem ieguvumiem, ko sniedz atteikšanās no ķīmiskiem mēslošanas līdzekļiem, un pārliecinātu patērētājus, ka “ilgtspējīga soja” ir vērtīgāka nekā soja, ko audzē ar ķīmisko mēslojumu. Ikviens lauksaimnieks, kas apliecina, ka tā soja ir ražota bez ķīmiskajiem mēslošanas līdzekļiem, var piedalīties shēmā un var jebkurā laikā atstāt shēmu. Atšķirībā no 1. piemēra noteikumu par cenu noteikšanu nav.

Šajā piemērā ir maz ticams, ka ilgtspējas nolīgums ierobežos konkurenci. Ir iespējams, ka shēma var ierobežot konkurenci, ja shēmai pievienojas liels skaits sojas audzētāju, būtiski ierobežojot to klientu iespējas, kuri nevēlas iegādāties “ilgtspējīgu soju”. Tomēr, ja shēmai pievienosies tikai neliels skaits sojas audzētāju (piem., audzētāji, kas veido mazāk nekā 10 % no piegāžu apjoma), jebkāds konkurences ierobežojums, visticamāk, būs nenozīmīgs, jo no tā izrietošais izlaides apjoma samazinājums nebūs ievērojams un klientiem arī turpmāk būs alternatīvas, ja viņi nevēlēsies vai nespēs maksāt vairāk par ilgtspējīgu soju.

4.2 Kas nav konkurences ierobežojums

- (70) LESD 101. panta 1. punkts neattiecas uz visiem ilgtspējas nolīgumiem starp konkurentiem. Ja šādi ilgtspējas nolīgumi neietekmē konkurences parametrus, piemēram, cenu, kvantitāti, kvalitāti, izvēli vai inovāciju, ir maz ticams, ka tie ierobežos konkurenci. Turpmāk minētie piemēri ir ilustratīvi un nav izsmēļoši.
- (71) Pirmkārt, ir maz ticams, ka konkurenci ierobežos ilgtspējas nolīgumi, kas attiecas nevis uz konkurentu saimniecisko darbību, bet uz to iekšējo korporatīvo rīcību. Piemēram, konkurenti var censties palielināt nozares vispārējo reputāciju, parādot, ka tā atbildīgi izturas pret vidi, un šajā nolūkā var vienoties par pasākumiem, lai atteiktos no vienreizlietojamās plastmasas izstrādājumiem savu uzņēmumu telpās, nepārsniegtu noteiktu telpu temperatūru ēkās vai ierobežotu drukāto materiālu skaitu dienā.
- (72) Otrkārt, ilgtspējas nolīgumi par tādas datubāzes izveidi, kurā iekļauta informācija par piegādātājiem, kam ir ilgtspējīgas vērtības ķēdes un kas izmanto ilgtspējīgus ražošanas procesus un nodrošina ilgtspējīgus ielaidresursus, vai izplatītājiem, kas ražojumus pārdod ilgtspējīgā veidā, ja pusēm netiek prasīts pirkt no minētajiem piegādātājiem vai pārdot minētajiem izplatītājiem, visticamāk, neierobežos konkurenci LESD 101. panta 1. punkta nozīmē.
- (73) Treškārt, ir maz ticams, ka ilgtspējas nolīgumi starp konkurentiem, kas attiecas uz nozares mēroga informēšanas kampaņu vai tādu kampaņu rīkošanu, kuru

mērķis ir palielināt klientu informētību par viņu patēriņa vidisko pēdu, varētu ierobežot konkurenci LESD 101. panta 1. punkta nozīmē, ja šīs kampaņas nav kopīga konkrētu produktu reklamēšana.

- (74) Ja ilgtspējas nolīgums neierobežo konkurenci, LESD 101. panta 1. punktu nepiemēro, un tāpat arī 210.a pantā paredzētā izslēgšana ilgtspējas nolīgumam nav jāpiemēro. Šādos gadījumos ilgtspējas nolīguma puses var brīvi turpināt nolīguma īstenošanu.

5 OBLIGĀTA NEPIECIEŠAMĪBA SASKAŅĀ AR 210.A PANTU

5.1 Ievads

- (75) 210.a panta 1. punkts noteic, ka LESD 101. panta 1. punktu nepiemēro nolīgumiem, kuri attiecas uz lauksaimniecības produktu ražošanu vai tirdzniecību un kuru mērķis ir piemērot augstāku ilgtspējas standartu, nekā paredzēts ES vai valstu tiesību aktos, ja šie nolīgumi nosaka tikai tādas konkurences ierobežojumus, kas ir “obligāti nepieciešami” šā standarta sasniegšanai. Tāpēc nosacījums par obligātu nepieciešamību ir viens no nosacījumiem, kas tirgus dalībniekiem jāizpilda, lai varētu izmantot 210.a pantā paredzēto izņēmumu.
- (76) Šajā iedaļā ir paskaidrots, kā jēdziens “obligāta nepieciešamība” būtu jāsaprot 210.a panta nolūkā. Tajā sniegti norādījumi par to, kā nosacījums par obligātu nepieciešamību attiecas uz dažādiem konkurences ierobežojumiem atkarībā no piemērotajiem ilgtspējas standartiem. Šīs iedaļas mērķis nav noteikt konkrētas ierobežojumu formas un veidus, ko ieinteresētās personas var vai nevar pieņemt savos ilgtspējas nolīgumos, bet gan noteikt metodiku, saskaņā ar kuru novērtēt apstākļus, kādos galvenie ierobežojumu veidi varētu būt ilgtspējas standarta sasniegšanai obligāti nepieciešami, un ilustrēt šo metodiku, izmantojot neizsmeļošu piemēru kopumu.
- (77) Pirms puses izvērtē, vai no ilgtspējas nolīguma izrietošs konkurences ierobežojums ir obligāti nepieciešams, tām vispirms jākonstatē, vai pastāv konkurences ierobežojums (kā paskaidrots iepriekšējā iedaļā). Ja attiecīgais ilgtspējas nolīgums konkurenci neierobežo, apsvērt obligāto nepieciešamību nav vajadzīgs. Šādos gadījumos tirgus dalībnieki var uzreiz īstenot ilgtspējas nolīgumu.
- (78) Visbeidzot, konkurences ierobežojumu obligātā nepieciešamība saskaņā ar 210.a pantu ir jānovērtē saistībā ar ilgtspējas nolīgumā noteiktā standarta sasniegšanu. Ilgtspējas standarta sasniegšana varētu nozīmēt lauksaimniecības produktu ražošanu vai tirdzniecību atbilstoši standartam.

5.2 Obligātās nepieciešamības jēdziens

- (79) Obligātās nepieciešamības jēdziens ES konkurences tiesībās jau ir izmantots. LESD 101. panta 3. punkts paredz, ka LESD 101. panta 1. punktā noteikto aizliegumu var atzīt par nepiemērojamu nolīgumiem, kas palīdz uzlabot preču ražošanu vai izplatīšanu vai veicina tehnisko vai saimniecisko attīstību, vienlaikus ļaujot patērētājiem baudīt pienācīgu daļu no iegūtajiem labumiem, un kas i) neuzspiež ierobežojumus, kuri nav *obligāti nepieciešami*, lai sasniegtu šos

mērķus, un ii) neļauj šādiem uzņēmumiem likvidēt konkurenci attiecībā uz šo ražojumu būtisku daļu.

- (80) LESD 101. panta 3. punktā paredzētais obligātās nepieciešamības jēdziens ir sīkāk izskaidrots Norādījumos par 101. panta 3. punktu, kā arī Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā.
- (81) 210.a panta un LESD 101. panta 3. punkta līdzīgā formulējuma dēļ pārbaude, ko veic, lai noteiktu, vai ierobežojums ir obligāti nepieciešams saskaņā ar LESD 101. panta 3. punktu, ir lietderīgs izejas punkts šīm pamatnostādņēm par 210.a pantu. Tomēr, kā paskaidrots turpmāk, starp abiem pantiem pastāv dažas būtiskas atšķirības, kā rezultātā obligātās nepieciešamības standarts starp tiem noteikti atšķiras.
- (82) Norādījumos par LESD 101. panta 3. punktu ir paredzēta divu posmu pārbaude, lai noteiktu, vai konkurences ierobežojumi ir obligāti nepieciešami. Pārbaudes pirmajā posmā tiek izvērtēts, vai pats *nolīgums* (t. i., nolīgums, uz kuru attiecas LESD 101. panta 1. punkts) ir pamatoti vajadzīgs, lai sasniegtu ar nolīgumu radītos efektivitātes ieguvumus, savukārt otrajā posmā tiek izvērtēts, vai *atsevišķie* konkurences *ierobežojumi*, kas izriet no nolīguma, arī ir pamatoti vajadzīgi, lai sasniegtu šos efektivitātes ieguvumus.
- (83) Lai gan obligātās nepieciešamības novērtējumā saskaņā ar 210.a pantu arī izmanto divpakāpju pārbaudi, šo pārbaudi tomēr nevar piemērot tādā pašā veidā kā divu posmu pārbaudi saskaņā ar LESD 101. panta 3. punktu. Abi ES likumdevēji (t. i., ES Parlaments un ES Padome) 210.a pantu ir pieņēmuši, lai izveidotu satvaru, kas izslēdz LESD 101. panta 1. punkta piemērošanu²⁴. Ņemot vērā to, cik svarīgi ir lauksaimniecības jomā sasniegt konkrētus ilgtspējas standartus, ES likumdevēji uzskatīja: lai ilgtspējas nolīgums varētu gūt labumu no 210.a pantā paredzētā izņēmuma, tam būtu jāatbilst nosacījumiem, kas atšķiras no tiem, kuri nepieciešami, lai varētu izmantot atbrīvojumu saskaņā ar LESD 101. panta 3. punktu. Piemēram, izņēmums saskaņā ar 210.a pantu neprasa nolīguma pusēm nodrošināt, ka patērētāji saņem pienācīgu daļu no labumiem, kas izriet no attiecīgā ilgtspējas nolīguma, kā tas ir LESD 101. panta 3. punkta gadījumā. Tāpēc konkurences ierobežojuma rakstura un intensitātes novērtējuma pārbaudes standarts LESD 210.a panta kontekstā atšķiras no tās pārbaudes standarta, ko veic saskaņā ar LESD 101. panta 3. punktu. Tas cita starpā nozīmē, ka saskaņā ar 210.a pantu ierobežojumus, kas būtu uzskatāmi par nopietniem ierobežojumiem saskaņā ar LESD 101. panta 1. punktu (piemēram, nolīgumi par cenu noteikšanu vai izlaides samazināšanu), var uzskatīt par “obligāti nepieciešamiem”, ja ir izpildīti turpmāk izklāstītie nosacījumi, tai pašā laikā šādi ierobežojumi, visticamāk, neatbilstu LESD 101. panta 3. punkta nosacījumiem.

²⁴ Saskaņā ar LESD 42. pantu tiesību normas, kas ietvertas Līguma nodaļā par konkurences noteikumiem, uz lauksaimniecības produktu ražošanu un tirdzniecību attiecas tikai tiktāl, cik to noteicis Eiropas Savienības Parlaments un ES Padome.

5.3 1. posms. Ilgtspējas nolīguma obligātā nepieciešamība

- (84) LESD 101. panta 3. punkta kontekstā veicamās obligātās nepieciešamības pārbaudes pirmajā posmā tiek apskatīts, vai pats ilgtspējas nolīgums ir pamatoti vajadzīgs, lai sasniegtu ar nolīgumu radītos efektivitātes ieguvumus. Pēc analogijas pirmajā posmā saskaņā ar 210.a pantu tiek izvērtēts, vai ilgtspējas nolīgums ir pamatoti vajadzīgs, lai sasniegtu izvirzīto ilgtspējas standartu. Tas nozīmē, ka ilgtspējas standarta sasniegšanai vajadzētu būt konkrēti sasaistāmai ar šo nolīgumu. Šajā iedaļā par 1. posmu ir izskaidrots, ko tas nozīmē praksē.
- (85) Vispārējais apsvērums ir tāds, ka 210.a panta būtība paredz, ka ilgtspējas nolīgumā ir viens vai vairāki noteikumi. Katrā ilgtspējas nolīgumā vajadzētu būt vismaz noteikumam, ar kuru saskaņā tirgus dalībnieki vienojas kopīgi piemērot ilgtspējas standartu, kas ir augstāks par obligātajiem ES vai valsts noteikumiem. Papildus vienošanās panākšanai par ilgtspējas standartu tirgus dalībniekiem var nākties vienoties par vienu vai vairākiem citiem jautājumiem, kas saistīti ar lauksaimniecības produktu ražošanu vai tirdzniecību, lai faktiski izstrādātu vai īstenotu ilgtspējas standartu. Šādi noteikumi varētu attiekties uz konkurences parametriem, piemēram, uz cenu, par kādu produkts tiek pārdots, tā ražošanai vajadzīgo ielaidresursu cenu, saražotā produkta daudzumu, kā produkts tiek izplatīts vai laists tirgū, produkta sertifikāciju.
- (86) Novērtējot ilgtspējas nolīguma obligāto nepieciešamību, atsevišķi jānovērtē katrs nolīguma noteikums. Piemēram, lai gan konkrētā ilgtspējas nolīgumā noteikumi par cenu varētu būt pamatoti vajadzīgi, lai sasniegtu konkrētu ilgtspējas standartu, citi noteikumi (piem., par izlaidi) varētu nebūt pamatoti vajadzīgi. Tas ir vai nu tāpēc, ka jautājumu, kuru vēlas risināt ar noteikumu par izlaidi, puses var iedarbīgi atrisināt vienpusēji, nevis sadarbojoties, vai tāpēc, ka attiecīgo jautājumu varētu iedarbīgi risināt arī ar tādiem noteikumiem, kas konkurenci ierobežo mazākā mērā.
- (87) Tomēr tirgus dalībniekiem ir jāaplūko arī ilgtspējas nolīgums kopumā, lai novērtētu, vai ar dažādo noteikumu kopuma īstenošanu varētu sasniegt attiecīgo ilgtspējas standartu. Tas sīkāk aplūkots 5.3.1. un 5.3.2. iedaļā.
- (88) Turklāt, jo mazāks uzlabojums tiek panākts ar ilgtspējas standartu, ko tirgus dalībnieki vēlas sasniegt (salīdzinājumā ar to, kas jau ir noteikts ES vai valsts tiesību aktos), jo mazāk ticams, ka tirgus dalībniekiem jāsadarbojas vai ka izvēlētajiem ierobežojumiem jābūt nopietnākiem vai intensīvākiem.

1. piemērs. Vīnogu audzētāji, kas darbojas ar nelielu peļņu un atrodas noteiktā reģionā, kolektīvi nolemj samazināt ķīmisko pesticīdu izmantošanu par 52 %, savukārt tiesību aktos noteiktais standarts paredz tikai samazinājumu par 50 %. Viņi nolemj šo samazinājumu panākt, iegādājoties organiskos pesticīdus. Papildu izmaksas, kas audzētājiem rodas, iegādājoties organiskos pesticīdus, ir nedaudz augstākas nekā izmaksas, kas viņiem rastos, iegādājoties ķīmiskos pesticīdus. Lai sasniegtu standartu, audzētāji kopīgi vienojas par fiksētu cenu, ko viņi iekasēs par ilgtspējīgākām vīnogām. Ņemot vērā to, ka organiskie pesticīdi ir nedaudz dārgāki un ka audzētāji darbojas ar nelielu peļņu un tāpēc viņiem nav stimula

individuāli segt šīs izmaksas, iespējams, būs vajadzīga sadarbība. Tomēr ņemot vērā nelielos ilgtspējas uzlabojumus, ko paredzēts panākt ar nolīgumu, ir maz ticams, ka vajadzīgs kolektīvs nolīgums par fiksētas cenas noteikšanu lejupējā posmā. Lai gan vienošanās par fiksētu cenu nodrošinātu pietiekamu atlīdzību audzētājiem un nodrošinātu standarta sasniegšanu, šķiet, ka ir kāda mazāk ierobežojoša alternatīva. Šajā gadījumā tikai vienošanās kolektīvi samazināt pesticīdu lietošanu vēl par 2 % šķiet vismazāk ierobežojošais veids, kā sasniegt standartu, ņemot vērā, ka papildu izmaksas, kas saistītas ar organisko pesticīdu iegādi, ir nelielas un ka tās rastos visiem reģiona ražotājiem. Tas novērstu situāciju, kad daži ražotāji papildu izmaksu dēļ vairs nebūtu konkurētspējīgi.

2. piemērs. Lai uzlabotu gaļas vistu labturību, audzētāji vienojas katru gadu pārbaudīt vistu patērētā ūdens kvalitāti. Pārbaūžu mērķis ir novērtēt ūdens kontaminantu, piemēram, smago metālu un ķīmikāliju, līmeni un to samazināt, ja konstatētais šādu kontaminantu līmenis ir pārlieku augsts. Saskaņā ar nolīgumu audzētājiem pašiem jāveic pārbaudes, izmantojot cenas ziņā pieņemamu aprīkojumu, kas jāiegādājas tikai vienu reizi un kā lietošanai nav nepieciešamas speciālas zinātniskas zināšanas. Nav īpaša ES vai valsts standarta, kas noteiktu, ka šādas pārbaudes ir jāveic, izņemot vispārīgu prasību, ka dzīvniekiem jāsaņem dzeramais ūdens. Ikgadējo ūdens pārbaūžu rezultātā ražošanas izmaksas nedaudz palielinās. Tāpēc mājputnu audzētāji, lai atgūtu papildu izmaksas, vienojas ar pircējiem par ekskluzīvām pirkšanas saistībām attiecībā uz mājputnu gaļu, tādā veidā nodrošinot, ka viņu produkcija tiks iepirkta. Mājputnu audzētāju vajadzība sadarboties ir maz ticama, ņemot vērā to, ka dzīvnieku labturības uzlabojums šķiet nenozīmīgs. Katrs audzētājs varētu iedarbīgi sasniegt standartu viens pats, jo audzētājiem nav vajadzīgas citu audzētāju zināšanas vai lietpratība. Turklāt individuāls audzētājs varētu sasniegt ilgtspējas standartu bez ievērojamām papildu izmaksām, kuru dēļ, ja tādas rastos, viņš nonāktu neizdevīgākā situācijā salīdzinājumā ar citiem audzētājiem, kuri arī īstenotu standartu. Turklāt, pat ja sadarbība tiktu uzskatīta par vajadzīgu, audzētājiem, visticamāk, nebūtu obligāti nepieciešams vienoties ar pircējiem par ekskluzīvām pirkšanas saistībām, ņemot vērā salīdzinoši zemās izmaksas, kas audzētājiem rastos par ūdens kvalitātes pārbaudēm.

- (89) Visbeidzot, ierobežojuma obligātā nepieciešamība ir jāizvērtē faktiskajā kontekstā, kurā darbojas ilgtspējas nolīgums, ņemot vērā tirgus struktūru, ekonomiskos riskus, kas saistīti ar ilgtspējas nolīgumu, un stimulus, ar kuriem puses saskaras. Jo mazāka noteiktība, ka nolīgumā ietvertais ilgtspējas standarts tiks sasniegts, jo lielāka iespēja, ka konkurences ierobežojums var būt obligāti nepieciešams, lai nodrošinātu standarta sasniegšanu.

5.3.1 *Vai ilgtspējas standartu var sasniegt arī, rīkojoties individuāli?*

- (90) Lai novērtētu, vai ilgtspējas nolīgums ir pamatoti vajadzīgs, lai sasniegtu ilgtspējas standartu, ir jānovērtē, vai pusēm ir iespējams sasniegt ilgtspējas standartu pašām, rīkojoties individuāli, nevis sadarbojoties. Tāpēc tirgus dalībniekiem ir jāsaprot, kāpēc tiem jāsadarbības un kas neļautu tiem katram

atsevišķi sasniegt standartu. Veicot šo novērtējumu, tiem jāņem vērā tirgus apstākļi un uzņēmējdarbības realitāte, ar ko tie saskaras un kam ir nozīme attiecīgā ilgtspējas standarta sasniegšanā. Gadījumos, kad ilgtspējas standartu varētu sasniegt ar individuālu rīcību, bet sadarbojoties tirgus dalībnieki to varētu sasniegt ātrāk un ar mazākām izmaksām un pūlēm, sadarbība var būt pamatoti vajadzīga standarta sasniegšanai, lai gan tirgus dalībniekiem joprojām būtu jānodrošina, ka jebkādi konkurences ierobežojumi, kas ietverti nolīgumā, arī ir obligāti nepieciešami, kā skaidrots 5.4.2. iedaļā.

- (91) Piemēram, ja lauksaimniecības produktu ražotāji nespēj sasniegt ilgtspējas standartu, jo viņiem trūkst vajadzīgās pieredzes vai zināšanu attiecīgajā jomā, tad varētu būt obligāti nepieciešama sadarbība ar citiem dažādu agropārtikas piegādes ķēdes posmu tirgus dalībniekiem, kuriem ir šāda pieredze vai zināšanas. Tomēr, ja lauksaimniecības produktu ražotāji varētu viegli iegūt šādas zināšanas paši, neieguldot milzumu laika vai naudas, ir maz ticams, ka viņiem būs jāsadarbojas, lai sasniegtu standartu.
- (92) Tāpat, ja lauksaimniecības produktu ražotājiem nav stimula segt vajadzīgās izmaksas vai veikt investīcijas infrastruktūrā, kas vajadzīgas, lai sasniegtu ilgtspējas standartu, jo viņi nevarētu atgūt šīs izmaksas vai šīs investīcijas vai paši nevarētu segt šīs izmaksas vai investīcijas, tad, lai sasniegtu ilgtspējas standartu, varētu būt obligāti nepieciešama sadarbība ar citiem dažādu agropārtikas piegādes ķēdes posmu tirgus dalībniekiem, kuri vēlas līdzfinansēt ilgtspējas standarta sasniegšanu. Turpretī, ja ilgtspējas standarta sasniegšanai vajadzīga investīcija, kuras apjoms būtiski nepalielina sezonas vai gada investīcijas, ko ražotāji tāpat veiktu tradicionālajā ražošanā, tad sadarbība starp ražotājiem varētu nebūt obligāti nepieciešama.
- (93) Turklāt, ja produkta ražošana vai tirdzniecība ilgtspējīgākā veidā ir rentabla tikai tad, ja tiek ilgtspējīgi ražots vai tirgots vairāk produktu, tad nolīgumu starp tirgus dalībniekiem, ka tie visi ražos vai tirgos attiecīgo produktu ilgtspējīgi, varētu uzskatīt par obligāti nepieciešamu. Kā piemēru var minēt logotipu/markējumu izmantošanu, lai identificētu produktus, kas atbilst noteiktām ilgtspējas prasībām, gūstot lielāku patērētāju uzticēšanos, vai tādas platformas izmantošanu, kas ļauj ražotājiem koplietot inovatīvas iekārtas un dalīt šādu iekārtu iegādes/uzturēšanas izmaksas, lai ražotu ilgtspējīgākā veidā. Pirmajā gadījumā, jo vairāk ir cilvēku, kas ražo ilgtspējīgā veidā un izmanto attiecīgo logotipu, jo lielāka iespēja, ka mazumtirgotāji un patērētāji šo logotipu uzskatīs par uzticamu, kas, savukārt, palielina potenciālo ekonomisko atdevi ražotājiem, kuri pārdod produktus ar šo logotipu. Otrajā gadījumā, jo vairāk ražotāju piekrīt izmantot platformu un darīt savu aprīkojumu pieejamu citiem, jo izdevīgāka katram atsevišķajam ražotājam ir dalība platformā.
- (94) Ir iespējamās situācijas, kad tirgus dalībniekiem ir jāsadarbojas, jo pretējā gadījumā pastāvētu risks, ka bez sadarbības katrs tirgus dalībnieks tērētu ievērojamus resursus un laiku dažādu ražošanas metožu izstrādei, lai sasniegtu ilgtspējas standartu.

- (95) Taču ir iespējamas arī situācijas, kad ražošanas metodes kopīga izstrāde nerada efektivitātes ieguvumus un ražotāja individuāla ražošanas metodes izstrāde rada lielāku pievienoto vērtību, jo standarts tiek sasniegts ātrāk, konkurējot ar citiem tirgus dalībniekiem. Var gadīties arī situācijas, kad sadarbība neļauj tirgus dalībniekiem sasniegt ilgtspējas standartu ar ievērojami mazākiem laika vai resursu ieguldījumiem, salīdzinot ar individuālu standarta sasniegšanu. Šādās situācijās sadarbība var netikt uzskatīta par obligāti nepieciešamu.
- (96) Ir iespējamas arī situācijas, kad tirgus dalībniekiem ir jāsadarbojas, lai iedarbīgi novērstu informācijas trūkumu, kas patērētājiem ir attiecībā uz iegādāto produktu ilgtspējas īpašībām. Individuāla rīcība var nespēt iedarbīgi pievērst patērētāju uzmanību šim jautājumam un pārliecināt viņus iegādāties ilgtspējīgākus produktus. Tomēr individuāla rīcība var būt pietiekama gadījumos, kad patērētāju pieprasījums pēc ilgtspējīgāka produkta nav apmierināts, bet ilgtspējas priekšrocības nav pietiekami skaidri norādītas atsevišķu ražotāju ražotajos produktos un šādu informāciju var viegli sniegt katrs ražotājs, darbojoties neatkarīgi.
- (97) Ja tirgus dalībnieks, kas rīkojas individuāli, nokļūtu nelabvēlīgākā situācijā, pirmais pieņemot kādu ilgtspējas standarta sasniegšanas metodi, var būt vajadzīga sadarbība, lai novērstu to, ka konkurenti parazitē uz iniciatora investīcijām, jo pretējā gadījumā konkurenti varētu vienkārši izmantot iniciatora izstrādāto metodi bez jebkādam izmaksām. Tomēr, ja iniciators varētu novērst parazitismu, izmantojot intelektuālā īpašuma tiesības, kas liegtu konkurentiem šo metodi izmantot bez kompensācijas iniciatoram, tad tirgus dalībnieku sadarbība varētu nebūt vajadzīga, lai sasniegtu standartu.
- (98) Tirgus dalībnieks, kas darbojas individuāli, varētu kā iniciators nokļūt nelabvēlīgākā situācijā arī tad, ja tas vēlētos ražot ilgtspējīgāku produktu, kura cena ir ievērojami augstāka nekā ilgtspējīgajai alternatīvai. Šādā gadījumā tirgus dalībniekam varētu būt grūtības laist tirgū ilgtspējīgāko produktu, jo tā klientiem, kas darbojas lejupējā posmā, var nebūt stimula piedāvāt galapatērētājiem dārgāku produktu, jo šie patērētāji, visticamāk, turpinātu iegādāties lētāko alternatīvu. Tas ilgtspējīgā produkta ienākšanu tirgū padarītu maz ticamu. Tādā gadījumā sadarbība starp tirgus dalībniekiem varētu būt vajadzīga, lai nodrošinātu, ka vismaz daži patērētāji iegādājas ilgtspējīgāko produktu, tātad standarts tiktu sasniegts.
- (99) Papildus sadarbības iemesla noteikšanai tirgus dalībniekiem ir jāņem vērā, ka gadījumā, ja ilgtspējas nolīgums attiecas uz ilgtspējas standartu, par kura sasniegšanu tie individuāli saņemtu atlīdzību vai subsīdijas no publiskā sektora iestādes, ir rūpīgi jāizvērtē, vai ir obligāti nepieciešams sadarboties, lai sasniegtu attiecīgo standartu. No vienas puses, ja attiecīgā atlīdzība vai subsīdija ir pietiekama, lai tirgus dalībnieki paši uzņemtos izdevumus, kas vajadzīgi, lai sasniegtu ilgtspējas standartu, sadarbība standarta sasniegšanā tiem var nebūt vajadzīga. No otras puses, ja atlīdzība vai subsīdija sedz tikai daļu no izmaksām, kas rodas, lai sasniegtu ilgtspējas standartu, tirgus dalībniekiem varētu vajadzēt sadarbības, lai segtu atlikušās izmaksas.

- (100) Dažās situācijās patērētāji var piešķirt lielāku vērtību produktiem, kas ir ilgtspējīgāki, un var būt gatavi par šiem produktiem maksāt augstāku cenu nekā par mazāk ilgtspējīgām alternatīvām. Šādos gadījumos sadarbība starp tirgus dalībniekiem ilgtspējas standarta sasniegšanā var nebūt vajadzīga, jo tirgus dalībnieki vajadzīgās investīcijas ilgtspējīgāku produktu ražošanā vai tirdzniecībā var finansēt, iekasējot no patērētājiem augstāku maksu.

5.3.2 *Ilgtspējas nolīguma noteikuma obligātā nepieciešamība*

- (101) Pēc tam, kad ir pārbaudīts, ka puses, darbojoties individuāli, ilgtspējas standartu sasniegt nevar, ilgtspējas nolīguma pusēm jāapsver, vai dažādie nolīguma noteikumi, piemēram, attiecībā uz cenu, izlaidi, inovāciju vai izplatīšanu, ierobežo konkurenci un, ja tas tā ir, vai tie ir obligāti nepieciešami, lai ilgtspējas standartu sasniegtu. Šajā saskaņā ar 210.a pantu īstenotās obligātās nepieciešamības pārbaudes pirmajā posmā tirgus dalībniekiem jāsalīdzina noteikumi, par kuriem tie vienojas (piemēram, cena un sertifikācija). No noteikuma izrietošo konkurences ierobežojumu obligāta nepieciešamība (piem., cenu noteikšana pretstatā uzcenojumam) tiek novērtēta saskaņā ar 210.a pantu īstenotās pārbaudes otrajā posmā.
- (102) Praksē, lai saprastu, vai konkrētais noteikums ir obligāti nepieciešams, lai sasniegtu ilgtspējas standartu, ilgtspējas nolīguma pusēm ir jākonstatē, kādas problēmas tām liedz sasniegšanu. Attiecībā uz katru šo problēmu tirgus dalībniekiem jānovērtē, kas būtu piemērots noteikums, lai to atrisinātu un sasniegtu attiecīgo ilgtspējas standartu. Ir iespējamās situācijas, kad ir alternatīvi noteikumi, kas varētu būt piemēroti attiecīgās problēmas risināšanai, lai varētu sasniegt standartu. Ja pastāv izvēle starp diviem vai vairākiem šādiem noteikumiem, obligāti nepieciešamais noteikums būs tas, kurš konkurenci ierobežos vismazāk. Iespējamās arī situācijas, kad divi vai vairāki piemēroti noteikumi ir vienlīdz ierobežojoši un/vai kad vismazāk ierobežojošā noteikuma noteikšana var būt ļoti sarežģīta, un šādā gadījumā tirgus dalībnieki var brīvi izvēlēties, kuru noteikumu tie izmantos, ievērojot pārējos obligātās nepieciešamības pārbaudes elementus, kas minēti 5.4. iedaļā.
- (103) Piemēram, tirgus dalībnieki var saskarties ar šādām problēmām.
- (a) Ja problēma ir saistīta ar patērētāju neuzticēšanos ilgtspējas standartam, atkarībā no lietas konkrētajiem apstākļiem šīs problēmas risināšanai var būt piemēroti vairāki noteikumi. Tie var ietvert noteikumu, kas paredz izmantot neatkarīgu sertifikācijas sistēmu un izveidot logotipu/markējumu, un/vai noteikumu par produktu kopīgu reklamēšanu un komercializāciju. Turpretī noteikums par cenu, ko maksā ražotājiem, vai produkcijas apjomiem, ko dara pieejamus lejupējiem klientiem, diez vai būtu piemērots, jo nepalielinātu patērētāju uzticēšanos ilgtspējas standartam.

Ja divi iepriekš minētie potenciāli piemērotie noteikumi ir vienīgās piemērotās iespējas risināt patērētāju uzticēšanās problēmu, noteikums par neatkarīgas sertifikācijas sistēmas izmantošanu un logotipa/markējuma

izveidi varētu būt tas, kas konkurenci ierobežo vismazāk un tātad ir obligāti nepieciešams.

- (b) Ja problēma ir saistīta ar to, ka trūkst zināšanu un pieredzes par ilgtspējīgākām ražošanas metodēm, atkarībā no lietas konkrētajiem apstākļiem šīs problēmas risināšanai var būt piemēroti dažādi noteikumi. Tie varētu ietvert noteikumu par apmainīšanos ar informāciju par ražošanas metodēm (piem., noteiktu ielaidresursu vai iekārtu izmantošana), noteikumu par konkrētu darbību, infrastruktūras, aprīkojuma u. c. koplietošanu vai noteikumu par kopīgu pētniecības un izstrādes pasākumu veikšanu. Turpretim noteikums, kas attiecas uz saražojamo produktu apjomu vai produktu izplatīšanu vai reklāmu, visticamāk, attiecīgo problēmu piemērotā veidā nerisinās, jo tas nepalielinātu to tirgus dalībnieku zināšanas vai pieredzi, kuri vēlas ražot ilgtspējīgāk.

Ja trīs iepriekš minētie potenciāli piemērotie noteikumi ir vienīgie, kas ir pieejami, lai risinātu ražošanas zināšanu un pieredzes trūkuma problēmu, noteikums par kopīgu pētniecību un izstrādi, visticamāk, būs tas, kas konkurenci ierobežo vismazāk un tātad ir obligāti nepieciešams. Ja noteikumi par apmainīšanos ar informāciju par ražošanas metodēm un darbību apvienošanu ir vienīgie divi potenciāli piemērotie noteikumi, jāveic lietas apstākļu detalizēts novērtējums. Noteikt, kurš noteikums būtu vismazāk ierobežojošs, bez šādas informācijas nav iespējams.

- (c) Ja problēma attiecas uz neskaidrībām, kas saistītas ar produkta komercializāciju (neskaidrība par apjomiem, ko var pārdot), atkarībā no lietas konkrētajiem apstākļiem šīs problēmas risināšanai var būt piemēroti dažādi noteikumi. Tie ietver noteikumu par dažu klientu patēriņa saistībām (piem., minimālais iepērkamais produktu daudzums gadā) un/vai noteikumu, kas paredz īpašu izplatīšanas kārtību starp ražotājiem vai starp ražotājiem un to klientiem (klientu sadale, piegādes vai pirkumu ekskluzivitāte). Turpretī noteikums par cenu, par kādu produktus var pārdot tālāk lejupējā tirgū, vai noteikums par alternatīvu ilgtspējīgu produktu ražošanas pārtraukšanu, visticamāk, nebūtu piemērots, jo ar to tiktu risināti citi jautājumi, kas nav saistīti ar neskaidrībām par komercializācijas apjomiem.

Ja divi iepriekš minētie potenciāli piemērotie noteikumi (patēriņa saistības un izplatīšanas kārtība) ir vienīgie, kas risina komercializācijas apjomu nenoteiktības problēmu, ir jāveic detalizēts lietas apstākļu novērtējums. Noteikt, kurš noteikums būtu vismazāk ierobežojošs, bez šādas informācijas nav iespējams.

- (d) Ja problēma attiecas uz to papildu izmaksu segšanu, ko rada atbilstība standartam, atkarībā no lietas konkrētajiem apstākļiem šīs problēmas risināšanai var būt piemēroti dažādi noteikumi. Tie varētu ietvert noteikumus, kas attiecas uz konkrētiem pircēju maksājumiem vai cenu saistībām vai saistībām iegādāties produktu minimālo apjomu. Turpretī noteikums, kas aizliedz izstrādāt citus ilgtspējīgus vai ilgtspējīgus produktus, diez vai būtu piemērots, jo tas tieši nesamazinātu saskaņā ar attiecīgo ilgtspējas standartu veiktas ražošanas izmaksas.

Ja divi iepriekš minētie potenciāli piemērotie noteikumi (pircēju maksājumi / cenu saistības un saistības iegādāties produktu minimālo apjomu) ir vienīgie, kas risina problēmu, kura attiecas uz to papildu izmaksu segšanu, kas radušās, ievērojot ilgtspējas standartu, ir jāveic detalizēts lietas apstākļu novērtējums. Noteikt, kurš noteikums būtu vismazāk ierobežojošs, bez šādas informācijas nav iespējams.

- (e) Ja problēma ir saistīta ar to, ka patērētājiem trūkst zināšanu par pievienoto vērtību, kas tiek radīta, ražojot vai pārdodot produktu ilgtspējīgākā veidā, tās risināšanai var būt piemērots noteikums, kas attiecas uz produkta reklamēšanu, ko kopīgi veic ražotāji vai lejupējie klienti. Turpretim noteikums par klientu vai tirgus sadali diez vai būtu piemērots, jo tam nebūtu pozitīvas ietekmes uz patērētāju zināšanām par ilgtspējīgākas ražošanas vai pārdošanas pievienoto vērtību.

Šajā situācijā, ja ir tikai viens noteikums (kopīga reklamēšana), kas ir piemērots, lai risinātu šo problēmu, tas tiek uzskatīts arī par vismazāk ierobežojošo un līdz ar to par obligāti nepieciešamo noteikumu.

- (f) Ja problēma ir saistīta ar iniciatora nonākšanu nelabvēlīgākā situācijā (attiecībā uz konkurenci ar mazāk ilgtspējīgiem alternatīviem produktiem, kas ir lētāki), atkarībā no lietas konkrētajiem apstākļiem šīs problēmas risināšanai var būt piemēroti dažādi noteikumi. Tie ietver noteikumu par ilgtspējīgākā produkta kopīgu reklamēšanu, noteikumu par mazumtirgotāju apņemšanos iegādāties noteiktu daļu nepieciešamo produktu (procentos no visiem aizstājamajiem produktiem) no ilgtspējīgākā produkta ražotājiem vai noteikumu, kas attiecas uz noteikta skaita mazumtirgotāju apņemšanos iegādāties nepieciešamos produktus tikai no ilgtspējīgākā produkta ražotājiem. Turpretim noteikums par apmaiņšanos ar informāciju par ražotāju produkciju diez vai būtu piemērots, jo ar to netiek risināta problēma, kas saistīta ar pārdodamo produktu aizstāšanu.

Ja trīs iepriekš minētie noteikumi (par kopīgu reklamēšanu, par pirkumu minimālo apjomu un par ekskluzīvajiem pirkumiem) ir vienīgie, kas ir piemēroti, lai risinātu problēmu, ka iniciators nonāk nelabvēlīgākā situācijā attiecībā uz konkurenci ar mazāk ilgtspējīgiem alternatīviem produktiem, kuri ir lētāki, vismazāk ierobežojošais (un līdz ar to obligāti nepieciešamais) noteikums varētu būt tas, kurš attiecas uz ilgtspējīgākā produkta kopīgu reklamēšanu. Ja noteikumi par mazumtirgotāju veikto pirkumu minimālo apjomu un par mazumtirgotāju ekskluzīvajiem pirkumiem ir vienīgās piemērotās iespējas, tad vismazāk ierobežojošais un līdz ar to obligāti nepieciešamais, visticamāk, būs noteikums par pirkumu minimālo apjomu.

- (104) Veicot iepriekš minēto novērtējumu, tirgus dalībniekiem ir jāapsver reālistiskas, nevis tikai hipotētiskas noteikumu alternatīvas, kas varētu sasniegt ilgtspējas standartu.
- (105) Ja tirgus dalībnieki izvēlas kādu no alternatīviem noteikumiem, kas i) nav piemērots, lai risinātu konkrēto problēmu, kura neļauj tiem sasniegt attiecīgo ilgtspējas standartu, un/vai ii) nav vismazāk ierobežojošais salīdzinājumā ar pārējiem, to izvēlētais konkrētais noteikums būtu uzskatāms par nesaderīgu ar 210.a pantu un tāvad izslēgšana uz to neattiektos. Ja ilgtspējas nolīgums satur arī

citus noteikumus, kas attiecas uz citām problēmām, kuras neļauj tirgus dalībniekiem sasniegt ilgtspējas standartu, šie noteikumi tomēr var būt obligāti nepieciešami un tāād gūt labumu no 210.a panta, ja tie attiecīgo ilgtspējas standartu sasniedz paši par sevi, neizmantojot noteikumu, kas tiktu atzīts par spēkā neesošu.

- (106) Visbeidzot, tirgus dalībniekiem ir jāpatur prātā, ka noteikumi, kas ierobežo preču vai pakalpojumu brīvu apriti un tāād sadala ES iekšējo tirgu, principā netiek uzskatīti par obligāti nepieciešamiem saskaņā ar 210.a pantu.

5.4 2. posms. Konkurences ierobežojumu obligāta nepieciešamība

- (107) Ja ilgtspējas nolīguma noslēgšana ir pamatoti vajadzīga, lai sasniegtu attiecīgo ilgtspējas standartu, ir jānosaka, vai katrs ar nolīgumu noteiktais konkurences ierobežojums ir obligāti nepieciešams ilgtspējas standarta sasniegšanai.
- (108) 210.a panta nozīmē konkurences ierobežojums ir obligāti nepieciešams, lai sasniegtu ilgtspējas standartu, ja ierobežojums ir pamatoti vajadzīgs, lai sasniegtu attiecīgo ilgtspējas standartu. Tas, savukārt, ir atkarīgs gan no ierobežojuma būtības, gan no ierobežojuma intensitātes.

5.4.1 Ierobežojuma būtība

- (109) Ierobežojuma būtības jēdziens attiecas uz konkurences parametru, ko ierobežo ilgtspējas nolīguma noteikums (piemēram, cena, izlaide, kvalitāte, izvēle vai inovācija). Analīzes 1. posmā galvenā uzmanība tika pievērsta tam, vai noteikuma veids ir piemērots, lai novērstu šķērslī, kas kavē ilgtspējas standarta sasniegšanu, un vai pastāv alternatīvi noteikumi, kas šo problēmu pienācīgi atrisinātu mazāk ierobežojošā veidā. Savukārt analīzes 2. posms apskata to, vai katrā ilgtspējas nolīguma noteikumā ietvertais konkurences ierobežojums ir vismazākais ierobežojums, kas ļauj sasniegt attiecīgo standartu.
- (110) Lai noteiktu ierobežojuma būtību, jāņem vērā i) veids, kādā konkrētais konkurences parametrs tiek ierobežots ar atsevišķu noteikumu, un ii) tas, vai pastāv reālistiska mazāk ierobežojoša alternatīva. Šādai reālistiskai alternatīvai būtu jāspēj sasniegt vēlamo ilgtspējas standartu ar mazāku negatīvu ietekmi uz konkurenci. Ilgtspējas nolīguma pusēm jāizvēlas ierobežojums, kas ilgtspējas standartu ļauj sasniegt ar vismazāko negatīvo ietekmi uz konkurenci.
- (111) Ja noteikums attiecas uz cenām, ierobežojuma būtības novērtēšanas nolūkā tirgus dalībniekiem varētu būt jāizvēlas, vai vienoties par ierobežojumu cenu noteikšanas, minimālās cenas, uzcenojuma vai cita cenu noteikšanas ierobežojuma veidā. Piemēram, ja ilgtspējas standarta ievērošana tirgus dalībniekiem radītu izmaksas, kas ir viegli nodalāmas no pārējām izmaksām, kuras tiem parasti rastos, piemērots ierobežojums var būt uzcenojums. Tas ir tāpēc, ka uzcenojums atspoguļotu izmaksas, kas tirgus dalībniekiem rodas, nodrošinot atbilstību ilgtspējas standartam, bet neietekmē pārējās izmaksas, kas tiem rastos neatkarīgi no standarta.
- (112) Šajā sakarā kā piemēru var minēt noteikumu, kas paredz noteiktas summas maksājumu, kas vistu audzētājiem kompensē bioloģiskās barības, nevis

tradicionālās barības izmantošanu. Alternatīva šim noteikumam varētu būt tādas cenas noteikšana, par kādu pārstrādātāji var iegādāties vistas un kas audzētājiem kompensētu papildu izmaksas, ko rada bioloģiskās barības izmantošana. Šajā gadījumā tādas cenas noteikšana, par kādu pārstrādātāji var iegādāties vistas, visticamāk, būtu ierobežojošāka nekā vienošanās par papildu maksājumu, kas ir nošķirts no pirkuma cenas, jo pēdējais minētais ierobežojums ietekmē tikai vienu daļu no kopējās cenas, ko maksā par mājputnu gaļu, tātad atstāj konkurences iespējas attiecībā uz pārējiem komponentiem, kas nosaka vistu kopējo cenu (piem., infrastruktūra, zemes apsaimniekošana, ūdensapgāde, elektroenerģija). Turpretī, ja ilgtspējas standarta sasniegšana radītu papildu izmaksas visā ražošanas procesā, varētu būt pamatoti vajadzīgs noteikt cenu, par kādu ražotāji var iegādāties vistas. Piemēram, tas varētu būt gadījumā, ja ilgtspējas standarts attiecas uz kopumā augstākām dzīvnieku labturības prasībām attiecībā uz vistām, ieskaitot ilgtspējīgākas barības nodrošināšanu, vairāk vietas būros, vairāk laika, kas pavadīts ārpus telpām, utt.

- (113) Attiecībā uz noteikumu par to, cik daudz no nepieciešamā apjoma pircēji iegūst no ražotājiem, kuri ir ilgtspējas nolīguma puses, ierobežojuma būtības novērtēšanas nolūkā tirgus dalībniekiem var būt jāizvēlas, vai vienoties par prasību iegādāties minimālo apjomu vai par prasību iegādāties noteiktu produktu apjomu, vai par kādu citām pirkšanas saistībām. Ja ražotājiem ir jābūt pārliecinātiem, ka viņi spēs pārdot pietiekamu daudzumu savu produktu, lai varētu segt savas izmaksas, bet nezina precīzu nepieciešamo apjomu, vienošanās par minimālo apjomu varētu būt vismazāk ierobežojošais noteikums, lai sasniegtu ilgtspējas standartu. Piemēram, ja ilgtspējas standarta mērķis ir samazināt mikrobu rezistenci, aizliedzot izmantot antimikrobiālos līdzekļus un tā vietā paredzot pīļu audzēšanā izmantot alternatīvas (piem., vakcīnas, probiotikas, prebiotikas), ražotājiem varētu būt nepieciešams nodrošināt, ka viņi var pārdot minimālu pīles gaļas daudzumu gadā, lai segtu papildu izmaksas, kas rodas, izmantojot antimikrobiālo līdzekļu alternatīvas. Tomēr, ja gaļas daudzums, ko var pārstrādāt, ir ierobežots, tad varētu būt pamatoti vajadzīgs zināt precīzu vai maksimālu daudzumu, lai nodrošinātu, ka visa saražotā pīles gaļa tiek faktiski pārstrādāta.

5.4.2 *Ierobežojuma intensitāte*

- (114) Ierobežojuma intensitātes noteikšana ietver ierobežojuma (cenas, izlaides un, iespējams, kvalitātes, izvēles un inovācijas ierobežojuma) kvantitatīvā līmeņa un ierobežojuma ilguma novērtējumu.

5.4.2.1 Ierobežojuma kvantitatīvais līmenis

- (115) Ierobežojuma kvantitatīvā līmeņa jēdziens attiecas uz to, cik lielā mērā attiecīgais ierobežojums var ietekmēt attiecīgos konkurences parametrus. Ierobežojuma kvantitatīvais līmenis būs obligāti nepieciešams, ja vienošanās par zemāku ierobežojuma līmeni samazinātu iespēju, ka puses sasniegs ilgtspējas standartu.
- (116) Ja attiecīgais ierobežojums tieši vai netieši izraisītu koordinētu cenu pieaugumu vai samazinājumu, analīzē būtu jākoncentrējas uz to, kāds būtu cenu pieauguma vai samazinājuma līmenis, kas būtu pamatoti vajadzīgs, lai tirgus dalībnieki varētu sasniegt attiecīgo ilgtspējas standartu. Minētajā analīzē būtu jāiekļauj dažādi faktori, piemēram, i) investīcijas un citas izmaksas, kas tirgus dalībniekiem

radīsies, piedaloties nolīgumā, un varbūtība, ka tie šīs izmaksas atgūs; ii) pārliecības līmenis par to, ka ilgtspējas nolīgums būs komerciāli veiksmīgs; iii) iespējamā atdeve no investīcijas salīdzinājumā ar citām alternatīvām investīcijām. Ņemot vērā to, ka analīze būs atkarīga no vairākiem neskaidriem faktoriem, nevar gaidīt, ka tirgus dalībnieki aprēķinās precīzu cenu līmeni, kuru izmantojot tie varētu sasniegt ilgtspējas standartu. Līdz ar to, ja ir šaubas par to, kuru no divām aplēsēm izvēlēties, ir pieļaujams ņemt vērā tādu atdevi no investīcijām, kas ir pietiekami augsta, lai stimulētu tirgus dalībniekus sasniegt standartu. Tomēr, ja saistībā ar nolīgumu veiktā cenas aprēķina galīgais rezultāts nav pietiekami samērīgs ar izmaksām un riskiem, kas saistīti ar nolīguma īstenošanu, ir maz ticams, ka ierobežojums atbilst šim obligātās nepieciešamības analīzes posmam.

Piemērs. Mazumtirgotāji ir konstatējuši, ka ir pieprasījums pēc zemenēm, kas brīvas no pesticīdiem, taču vienlaikus patērētāji nevēlas par tām maksāt vairāk kā par parastajām zemenēm. Reģiona audzētāji turpina lietot pesticīdus, jo, audzējot zemenes bez pesticīdiem, būtu vajadzīgas papildu investīcijas iekārtās un rastos papildu darbaspēka izmaksas. Turklāt, pat ja audzētāji akceptētu šīs papildu izmaksas, pastāv risks, ka lielāka daļa no viņu audzētajām zemenēm sabojāsies un patērētāji atteiksies tās iegādāties. Audzētāju un mazumtirgotāju grupa izstrādā iniciatīvu, saskaņā ar kuru mazumtirgotāji piekrīt maksāt iesaistītajiem lauksaimniekiem papildu 0,70 EUR par kilogramu zemeņu, kas brīvas no pesticīdiem. Papildu maksājuma pamatā ir pētījums, kurā konstatēts, ka 1) papildu darbaspēka izmaksas par zemeņu audzēšanu bez pesticīdiem ir vidēji 0,30–0,50 EUR par kilogramu; 2) audzētāji piecu gadu laikā var atgūt investīcijas iekārtās, nosakot piemaksu 0,10 EUR par kilogramu; 3) bojājumi lielākoties skar 10–20 % ražas; 4) audzētāji varētu gūt līdzvērtīgu atdevi no investīcijām 0,60 EUR apmērā par kilogramu, pārejot uz citu pesticīdu maisījumu, nepaaugstinot bojājumu risku. Lai gan papildu maksājums 0,70 EUR par kilogramu ir lielāks nekā 0,40–0,60 EUR par kilogramu, kas būtu nepieciešams, lai atgūtu palielinātās darbaspēka izmaksas un investīcijas, šī summa, visticamāk, būs pamatoti vajadzīga, ņemot vērā ar bojājumiem saistīto zaudējumu risku un to, ka audzētāji varētu gūt drošāku atdevi 0,60 EUR par kilogramu. Tomēr, ja papildu maksājums būtu 1,00 EUR par kilogramu, nevis 0,70 EUR, summa būtu lielāka, nekā pamatoti vajadzīgs, lai nodrošinātu ražotājiem vajadzīgos stimulus investēt ilgtspējas standarta sasniegšanā.

5.4.2.2 Ierobežojuma ilgums

- (117) Novērtējot ierobežojuma ilgumu, t.i., to mēnešu vai gadu skaitu, kad ierobežojums būtu spēkā, būtisks ir jautājums, vai mazāks ierobežojuma ilgums samazinātu iespējamību, ka ilgtspējas standarts tiks sasniegts. No vienas puses, ja ilgtspējas standarta īstenošanas izmaksas rodas visā īstenošanas laikā, ierobežojums var būt jāsaglabā visu ilgtspējas nolīguma darbības laiku. Tas var būt gadījumā, ja ilgtspējīgāka produkta ražošanai nākas iegādāties dārgākus ielaidresursus, kas produkta pircējiem būtu nepārtraukti jāfinansē visā ilgtspējas nolīguma spēkā esības laikā. No otras puses, ja investīcija, kas vajadzīga, lai sasniegtu ilgtspējas standartu, ir vienreizēja, ierobežojums var būt nepieciešams tikai uz laiku, kāds vajadzīgs, lai nodrošinātu atdevi no šīs investīcijas.

Piemērs. Mazumtirgotāji piekrīt maksāt arbūzu audzētājiem piemaksu, lai viņi varētu iegādāties inovatīvas apūdeņošanas iekārtas. Šī piemaksa ir jāmaksā vienu gadu, jo audzētājiem sākotnēji nav vajadzīgās summas. Pēc viena gada audzētājiem būs izdevies atgūt aprīkojuma iegādes izmaksas un ar tā palīdzību tie sāks ietaupīt uz ūdens patēriņa rēķina. Tāpēc, runājot par ierobežojuma ilgumu, turpināt maksāt šo cenu pēc viena gada nebūtu obligāti nepieciešams.

5.4.2.3 Nav prasības novērtēt ierobežojuma tirgus aptvērumu

- (118) Izstrādājot 210.a pantu, likumdevēju mērķis bija nodrošināt, lai tirgus dalībnieki pēc iespējas plašāk ieviestu ilgtspējas standartus. Lai stimulētu tirgus dalībniekus sasniegt augstākus standartus, nekā paredzēts Savienības vai valsts tiesību aktos, tie radīja īpašu līdzsvaru starp i) *ex ante* nosacījumiem obligātās nepieciešamības noteikšanai un ii) *ex post* ieviešanas iespēju. Tas stimulē ilgtspējas standartu plaša mēroga pieņemšanu, neradot konkurences iestāžu ieviešanas risku, ja vien netiek konstatēta konkrēta liela negatīva ietekme uz tirgu.
- (119) Tātad atšķirībā no LESD 101. panta 3. punkta saskaņā ar 210.a pantu nav jāanalizē konkurences ierobežojuma tirgus aptvērums, lai noteiktu, vai ierobežojums ir obligāti nepieciešams. Taču tirgus aptvērums var izraisīt konkurences iestāžu *ex post* ieviešanas gadījumos, kad tas rada lielu negatīvu ietekmi uz tirgu, kā izklāstīts 8. iedaļā.

5.5 Obligātās nepieciešamības pārbaudes piemērošanas piemēri

1. piemērs. Noteikta rīsu audzēšanas metode izmanto mazāk ūdens nekā tradicionālās rīsu audzēšanas metodes; tā neizmanto mākslīgos mēslošanas līdzekļus un pesticīdus. Šīs metodes izmantošana veicina ainavu, ūdens un augsnes ilgtspējīgu izmantošanu un aizsardzību, kā arī samazina pesticīdu lietošanu. Tomēr šī metode rīsu audzētājiem prasa ieguldīt papildu finanšu resursus un laiku, un tā ir rentabla tikai tad, ja to veic vidēji plašā vai plašā mērogā. Šo metodi izmanto trīs rīsu kooperatīvi, kas vienojas ar mazumtirgotāju par rīsu audzēšanu saskaņā ar šo kritēriju (“ilgtspējīgi rīsi”). Mazumtirgotājs piekrīt iepirkt noteiktu daudzumu ilgtspējīgu rīsu — 100 tonnu gadā 3 gadus (*ierobežojums attiecībā uz izlaidi*).

Šie trīs kooperatīvi ir aprēķinājuši: lai to investīcija sniegtu apjomradītos ietaupījumus, kas vajadzīgi, lai sasniegtu ilgtspējas standartu un gūtu samērīgu atdevi no investīcijām, tiem 3 gadus būtu jāiegūst vismaz 95 tonnas rīsu gadā. Lai mudinātu patērētājus iegādāties ilgtspējīgos rīsus, visi trīs kooperatīvi un mazumtirgotājs vienojas, ka mazumtirgotāja tālākpārdošanas cena būs ne vairāk kā par 15 % lielāka nekā vidējā cena, ko mazumtirgotājs iekasē par parastajiem rīsiem. Tomēr, ņemot vērā ielaidresursu un darbaspēka izmaksas, ilgtspējīgie rīsi tiktu pārdoti par cenu, kas ir par 30 % augstāka (*ierobežojums attiecībā uz cenu*).

Lielākā daļa citu pircēju tirgū (mazumtirgotāji, ražotāji, vairumtirgotāji u. c.) galvenokārt ir ieinteresēti iegādāties parastos rīsus, kurus pārdod par zemāku cenu. Patērētāji izrāda interesi iegādāties ilgtspējīgākus rīsus, bet nav informēti par to,

cik lielā mērā parasto rīsu audzēšanā tiek izmantoti mēslošanas līdzekļi un pesticīdi, kā arī par šim nolūkam patērēto ūdens daudzumu.

1. posms.

Vai ilgtspējas standartu var sasniegt, rīkojoties individuāli?

Rīsu kooperatīvi ilgtspējīgu rīsu audzēšanu individuāli finansēt nevarētu, jo tie nav pārliecināti, vai varēs pārdot rīsus, ņemot vērā to, ka lielākā daļa pircēju ir ieinteresēti iegādāties parastos rīsus, kurus pārdod par zemāku cenu. Tāpēc trīs kooperatīvi individuāli nevar faktiski pieņemt standartu. Šādā gadījumā nolīgums ar mazumtirgotāju par to, ka mazumtirgotājs iepērk vismaz 100 tonnu ilgtspējīgu rīsu gadā, visticamāk, būs obligāti nepieciešams.

Atsevišķi jāizvērtē vienošanās, ka mazumtirgotāja tālākpārdošanas cena ilgtspējīgiem rīsiem ir ne vairāk kā par 15 % augstāka nekā parasto rīsu vidējā cena. Ilgtspējīgi rīsi tiktu pārdoti par cenu, kas ir par 30 % augstāka nekā parasto rīsu cena, un pastāv risks, ka patērētāji varētu iegādāties nepietiekamu daudzumu rīsu. Tāpēc nolīgums par ilgtspējīgo rīsu noieta veicināšanu varētu būt obligāti nepieciešams, ņemot vērā, ka pretējā gadījumā mazumtirgotājs nevarētu turpināt iepirkt rīsus no šiem trim kooperatīviem. Katrs no trim kooperatīviem un mazumtirgotājs atsevišķi nevar veicināt rīsu noieta, jo tiem ir vajadzīga savstarpēja palīdzība šā uzdevuma veikšanā, ņemot vērā, ka ilgtspējīgo rīsu ražošana un pārdošana ir savstarpēji saistīta.

Ilgtspējas nolīguma noteikuma obligātā nepieciešamība

Iespējams, ka vienošanās par noteikta daudzuma ilgtspējīgu rīsu iepirkšanu gadā būs obligāti nepieciešama, jo ilgtspējas nolīgumā piedalās tikai viens mazumtirgotājs un ilgtspējīgu rīsu ražošana rada papildu izmaksas. Vēl viens noteikums varētu būt tāds, ka mazumtirgotājs tikai reklamētu ilgtspējīgos rīsus, neapņemoties tos iegādāties. Tomēr tas nesniegtu pietiekamu noteiktību trim kooperatīviem, jo tradicionālie rīsi ir par 30 % lētāki un patērētāji visā visumā nav informēti par tradicionālo rīsu ražošanas ietekmi.

Attiecībā uz nolīgumu par tādas ilgtspējīgu rīsu tālākpārdošanas cenas noteikšanu, kas nav vairāk kā par 15 % augstāka nekā parasto rīsu tālākpārdošanas cena, pastāv mazāk ierobežojošs veids, kā veicināt ilgtspējīgu rīsu iegādi. Tā kā problēma ir tajā, ka patērētāji nav informēti par ilgtspējīgu rīsu priekšrocībām, trīs kooperatīvi un mazumtirgotājs varētu noslēgt sertifikācijas nolīgumu, piemēram, izmantojot trešās personas pakalpojumus, lai izstrādātu marķējumu ilgtspējīgajiem rīsiem. Trešā persona novērtētu rīsu atbilstību ilgtspējīgas ražošanas metodēm un apliecinātu to atbilstību. Tā varētu arī informēt patērētājus par tradicionālo rīsu ražošanas ietekmi uz vidi. Tādā gadījumā mazumtirgotājs varētu brīvi noteikt ilgtspējīgu rīsu tālākpārdošanas cenu un vienlaikus izmantot marķējumu, lai faktiski apmierinātu patērētāju pieprasījumu pēc ilgtspējīgiem rīsiem.

2. posms. Ierobežojuma būtības un intensitātes obligātā nepieciešamība

Novērtējot būtību saistībām iepirkt 100 tonnu ilgtspējīgu rīsu gadā, alternatīva varētu būt mazumtirgotāja apņemšanās iegādāties no trim kooperatīviem visus ilgtspējīgos rīsus, kas vajadzīgi tālākpārdošanai. Tomēr tas nesasniegtu ilgtspējas standartu, jo trīs kooperatīviem nebūtu pārliecības, ka mazumtirgotājs faktiski

iegādāsies vajadzīgo saražoto rīsu daudzumu. Tas ir tāpēc, ka tam konkrētā gadā varētu nebūt vajadzīgas visas 100 tonnas ilgtspējīgu rīsu, un tāpēc kooperatīviem nebūtu stimula veikt vajadzīgās investīcijas.

Novērtējot ierobežojuma intensitāti attiecībā uz apņemšanos 3 gadus iepirkt 100 tonnu ilgtspējīgu rīsu gadā, ierobežojums šķiet obligāti nepieciešams, jo trīs kooperatīviem 3 gadus ir jāsaražo vismaz 95 tonnas ilgtspējīgu rīsu gadā, lai gūtu atdevi no papildu investīcijām. Ilgtspējas standarta novitātes un nenoteiktības dēļ mazumtirgotāja iepirkto ilgtspējīgo rīsu papildu 5 tonnu mērķis ir nepareiza aprēķina gadījumā sagādāt drošības tīklu. Tāpēc apņemšanās iepirkt 100 tonnas ilgtspējīgu rīsu, visticamāk, būs obligāti nepieciešama, lai sasniegtu attiecīgo ilgtspējas standartu.

2. piemērs. Pastāv reģionāla iniciatīva, kuras mērķis ir uzlabot cūku turēšanas apstākļus. Līdzdalīgie lauksaimnieki ar kautuvi un diviem gaļas pārstrādātājiem, kuri aptver attiecīgi 30 % un 25 % no tirgus, vienojas savās fermās platību uz vienu cūku palielināt tādā apmērā, kas pārsniedz likumā noteikto minimumu. Vietējo tiesību aktu dēļ lielākajai daļai lauksaimnieku ir grūti palielināt cūku audzēšanai atvēlēto platību. Līdz ar to iesaistītie lauksaimnieki būs finansiāli nelabvēlīgākā situācijā salīdzinājumā ar lauksaimniekiem, kuri iniciatīvā nepiedalās.

Tāpēc iniciatīva paredz, ka pārstrādātāji maksā lauksaimniekiem papildu 1 EUR par pārdotās gaļas kilogramu, lai kompensētu viņiem mazāko izlaidi un lielākās izmaksas (*ierobežojums, kas attiecas uz cenu*). Papildu maksājums atbilst peļņai, ko lauksaimnieki būtu guvuši, ja audzētu vairāk cūku parastajā veidā. Viens pārstrādātājs būtu varējis apstrādāt visu lauksaimnieku produkciju un segt ar to saistīto finansiālo slogu. Tomēr iniciatīvai ir pievienojies vēl viens pārstrādātājs, jo vēlas iekļūt ilgtspējīgāku produktu tirgū (*ierobežojums attiecībā uz klientiem, piegādātājiem vai teritorijām*). Iniciatīvā arī noteikts, ka iesaistītā kautuve nokauj tikai tās cūkas, kas audzētas saskaņā ar attiecīgajiem dzīvnieku labturības standartiem, lai nepieļautu gaļas sajaukšanos ar tradicionāli audzētu dzīvnieku gaļu.

1. posms

Vai ilgtspējas standartu var sasniegt, arī rīkojoties individuāli?

Pirmā alternatīva, kas jāapsver, ir tāda, vai nolīguma dalībnieki ilgtspējas standartu varētu sasniegt, darbojoties individuāli, nevis kopā. Lauksaimnieks, kurš savā fermā individuāli palielinātu platību uz vienu cūku, zaudētu daļu no saviem ienākumiem un, iespējams, arī pircējus, kas piedāvājuma apjoma samazināšanās vai pārdošanas cenas pieauguma dēļ izvēlētos citus lauksaimniekus. Tajā pašā laikā, ja lauksaimnieki darbotos kopā un neiesaistītu pārstrādātājus, viņi konkurētu savā starpā ar vienādiem noteikumiem, tomēr joprojām ciestu no nelabvēlīgākas situācijas salīdzinājumā ar lauksaimniekiem, kuri būtu izvēlējušies ilgtspējas nolīgumā nepiedalīties. Viņiem būtu arī grūtības atrast pircējus, kuri piekristu maksāt augstāku cenu par gaļu, kas iegūta no dzīvniekiem, kuri audzēti ilgtspējīgi. Tātad, atšķirībā no individuālas rīcības, nolīgums starp lauksaimniekiem un starp

lauksaimniekiem un pārstrādātājiem kā gaļas produktu pircējiem varētu būt obligāti nepieciešams.

Ilgspējas nolīguma noteikuma obligātā nepieciešamība

Attiecībā uz papildu maksājumu alternatīva varētu būt tāda, ka pārstrādātāji apņemas visu gaļu, kas iegūta no cūkām, kuras audzētas atbilstoši iniciatīvai, iepirkt par parasto cūku gaļas cenu. Lauksaimniekiem parasti nav grūti atrast pircējus, un viņi varētu viegli pārdot no savām cūkām iegūtos gaļas produktus. Tomēr, ja tie piemērotu ilgspējas kritērijus, tiem būtu jāpārdod ar zaudējumiem. Tāpēc papildu maksājums varētu būt obligāti nepieciešams.

Attiecībā uz kautuves apņemšanos nokaut tikai tos dzīvniekus, kas audzēti saskaņā ar ilgspējas standartu, alternatīva varētu būt tāda, ka lauksaimnieki pieprasītu dažādažādām kautuvēm nodalīt un skaidri identificēt gaļu, kas iegūta no viņu cūkām. Tas varētu radīt papildu izmaksas, bet ļautu kautuvēm sasniegt lielāku apgrozījumu, nokaujot arī dzīvniekus, kas attiecīgajam standartam neatbilst, un tādējādi kompensēt izmaksas, kas rodas, nodalot abus pārstrādei paredzētās gaļas veidus. Tāpēc ir maz ticams, ka būtu obligāti nepieciešams vienoties ar kautuvi, ka tā kauj tikai ilgspējīgā veidā audzētus dzīvniekus.

2. posms. Ierobežojuma būtības un intensitātes obligātā nepieciešamība

Papildu maksājuma gadījumā alternatīvs ierobežojums varētu būt vienošanās par fiksētu cenu vai minimālo cenu gaļas produktiem. Vienošanās par fiksētu cenu piesaistītu pārstrādātājus cenai, kas citādi varētu mainīties atkarībā no zemākām vai augstākām resursu cenām, laika apstākļiem, slimībām utt. Minimālā cena varētu nodrošināt to, ka audzētājiem tiek kompensēti viņu centieni, jo tā tiktu noteikta pietiekami augstā līmenī, lai tiktu ņemtas vērā ilgspējas uzlabošanas izmaksas, bet tajā netiktu ņemta vērā iespēja, ka cūkgaļas cena varētu būt zemāka par sākotnējo līmeni, ja cenas elementi kļūtu ievērojami zemāki (ielaidresursi, infrastruktūra, produkta sezonālitate utt.). Ierobežojums varētu būt obligāti nepieciešams, jo papildu maksājums atbilst peļņas zaudējumiem, kas rodas lauksaimniekiem, audzējot mazāk cūku, un saglabā iespēju, ka citi cenas komponenti var brīvi svārstīties atbilstoši izmaiņām tirgū.

Papildu maksājuma noteikšana 1 EUR apmērā par kilogramu saražotās gaļas arī varētu būt obligāti nepieciešama, ja maksājumā ietverti peļņas zaudējumi, kas lauksaimniekiem rastos, jo viņu izlaide nebūtu tāda pati kā audzējot cūkas tradicionālā veidā.

Attiecībā uz aptvērumu šāds novērtējums nav jāveic, kā skaidrots 5.4.2.3. iedaļā.

3. piemērs. Trīs piensaimnieku kooperatīvu grupa izstrādā siera kvalitātes zīmi. Saskaņā ar to ražotājiem ir jāapliecina, ka viņu siera ražošanā izmantotais piens ir ražots tikai ar bioloģiskām metodēm. Kvalitātes zīme paredz, ka visus piena produktus pienotavā ražo, izmantojot bioloģiskas metodes, lai garantētu, ka netiek sajaukts bioloģiskais piens un cita veida piens (*ierobežojums attiecībā uz ielaidi*). Šī ražošanas metode rada papildu izmaksas ražotājiem, kā arī samazina to konkurētspēju, jo tie vairs nevar siera produktu ražošanai piedāvāt tradicionālo

pienu. Līdzīgas ražošanas metodes tirgū jau pastāv, un citi ražotāji tās izmanto. Patērētāju pieprasījums pēc bioloģiskā siera tirgū ir augsts, un patērētāji ir gatavi maksāt augstāku cenu par šo produktu ar nosacījumu, ka viņiem ir skaidri redzams ar ilgtspēju saistītais ieguvums.

1. posms Vai ilgtspējas standartu var sasniegt, arī rīkojoties individuāli?

Bioloģiskā siera tirgus jau ir labi attīstīts, un daži ražotāji jau individuāli ir sasnieguši augstākus ilgtspējas standartus, nekā prasa likums. Kooperatīvi varētu arī individuāli izstrādāt standartu un apmierināt augošo patērētāju pieprasījumu pēc ilgtspējīga siera. Līdz ar to sadarbība nešķiet obligāti nepieciešama.

4. piemērs. Katru gadu noteiktā laikā dažu pieejamo dārzeņu piedāvājums pārsniedz pieprasījumu. Tā rezultātā 7 % līdz 15 % spinātu gada ražas iet bojā. Kooperatīvi ir mēģinājuši individuāli īstenot dažādas stratēģijas, lai plānotu vai uzglabātu lieko produkciju, bet tiem nav izdevies noturēt savus zaudējumus zem vidēji 7 %. Viņi ir mēģinājuši arī spinātus kaltēt un pārdot, bet patērētājiem nav pieprasījuma pēc šāda produkta.

Lai samazinātu zaudēto spinātu daudzumu, spinātu kooperatīvu grupa nolemj apmainīties ar informāciju par spinātu iknedēļas piegādēm klientiem, lai varētu precīzāk plānot piedāvājumu un pieprasījumu (*ierobežojums attiecībā uz informācijas apmaiņu*). Kooperatīvi to pamato, apgalvojot, ka ieviesīs rotācijas sistēmu, ar kuru saskaņā kooperatīvi rotācijas kārtībā ik mēnesi samazinās produkciju par noteiktu procentuālo daļu, lai atbilstu gaidāmajam pieprasījumam pēc spinātiem nākamajā mēnesī.

1. posms

Vai ilgtspējas standartu var sasniegt, arī rīkojoties individuāli?

Sadarbība šķiet obligāti nepieciešama, jo individuāla rīcība pārtikas atkritumu novēršanai ir bijusi nesekmīga.

Ilgtpējas nolīguma noteikuma obligāta nepieciešamība

Runājot par nolīguma veida obligāto nepieciešamību salīdzinājumā ar citiem ilgtspējas nolīgumu veidiem, jānorāda, ka risinājums, kādā spinātu kooperatīvi cenšas sasniegt standartu, ir apmainīšanās ar informāciju par piedāvājumu un pieprasījumu. Alternatīva varētu būt nolīgums par apjomu, t. i., katrs kooperatīvs saražotu mazāk. Tomēr tas problēmu neatrisinātu, jo būtu grūti droši paredzēt, kādā mērā kooperatīvam vajadzētu samazināt ražošanu. Turklāt būtu arī periodi, kad pieprasījums ir lielāks, tāpēc kooperatīvi nevarētu izpildīt klientu pasūtījumus. Piedevām nolīgums par produkcijas apjomu būtu vairāk ierobežojošs nekā nolīgums par informācijas apmaiņu.

Nolīgums par informācijas apmaiņu risina šo problēmu, jo regulāri tiek sniegta informācija par stāvokli tirgū un nākamajā mēnesī iespējams daudz maz precīzi pielāgot piedāvājumu. Tāpēc tas šķiet pamatoti vajadzīgs, lai sasniegtu pārtikas atkritumu samazināšanas standartu.

2. posms. Ierobežojuma būtības un intensitātes obligātā nepieciešamība

Attiecībā uz to, vai no nolīguma izrietošais konkurences ierobežojums ir obligāti nepieciešams, jānorāda, ka apmaiņšanās ar informāciju par tādu parametru kā iknedēļas piegādes klientiem ir būtisks konkurences ierobežojums. Mazāk ierobežojoša un reālistiska alternatīva varētu būt apmaiņa ar agregētu informāciju reizi mēnesī, nevis reizi nedēļā. Tā kā dati tiktu agregēti un kompilēti retāk, atsevišķu kooperatīvu pārdošanas apjoms individuāliem klientiem nebūtu konstatējams. Tai pašā laikā ražotāji būtu informēti par tirgus pieprasījumu pēc spinātiem iepriekšējā mēnesī un varētu pielāgot savu produkcijas apjomu nākamajā mēnesī.

Rezultātā šāds nolīgums neatbilstu obligātās nepieciešamības pārbaudes otrajam posmam.

6 210.A PANTA LAIKA TVĒRUMS

6.1 Ilgtspējas nolīgumi, kas noslēgti pirms pamatnostādņu publicēšanas

- (120) 210.a pants stājās spēkā 2021. gada 8. decembrī. Ilgtspējas nolīgumiem, kas noslēgti pirms šā datuma, 210.a pantu var piemērot pēc tā stāšanās spēkā. Laikā pirms 210.a panta stāšanās spēkā ilgtspējas nolīgumiem 210.a pantu nevar piemērot un uz tiem attiecas tajā laikā spēkā esošie konkurences noteikumi.
- (121) Jebkurš ilgtspējas nolīgums, kas noslēgts laikā no 210.a panta stāšanās spēkā (2021. gada 8. decembris) līdz šo pamatnostādņu publicēšanai, būtu nekavējoties jāsaskaņo ar 210.a pantu un LESD 101. pantu no pamatnostādņu publicēšanas dienas.

Piemērs. Vairāki ražotāji noslēdz nolīgumu pirms pamatnostādņu publicēšanas. Viņi apņemas pārtraukt lietot atļautu herbicīdu, ko bieži konstatē dzeramajā ūdenī. Lai finansētu pāreju uz ilgtspējīgāku ražošanas metodi, tie vienojas uz laiku noteikt cenu 0,50 EUR par saražoto kilogramu.

Pēc pamatnostādņu publicēšanas pusēm ir skaidrs, ka standarta sasniegšanai būtu pieticis ar uzcenojumu; līdz ar to nolīgums neatbilst obligātās nepieciešamības pārbaudes otrajam posmam. Tā rezultātā pusēm, tiklīdz pamatnostādnes ir izdotas, būtu nolīgums jāatjaunina, cenas noteikšanu aizstājot ar uzcenojumu, lai izpildītu 210.a panta prasības.

6.2 Nepārvarama vara

- (122) Ja daži nolīguma noteikumi, kas ir būtiski 210.a panta piemērošanai, uz laiku vairs netiek pildīti nepārvaramas varas dēļ, tad nolīgumam uz noteiktu laiku joprojām var piemērot izslēgšanu ar nosacījumu, ka i) puses nekavējoties veic visus vajadzīgos pasākumus, lai atjaunotu attiecīgo noteikumu, un ii) pārējās izslēgšanas prasības ir izpildītas.
- (123) Nepārvarama vara neaprobežojas tikai ar pilnīgu neiespējamību, bet tā jāsaprot kā ārkārtēji apstākļi, kas nav ražotāja vai tirgus dalībnieka kontrolē. Tās sekas, neraugoties uz veiktajiem vajadzīgajiem pasākumiem, nevarēja novērst citādi kā

vien ar pārmērīgiem izdevumiem²⁵. Piemēram, tā varētu būt negaidīti plūdi vai ugunsgrēks noliktavas telpās.

6.3 Pārejas laiks

- (124) Ilgtspējas nolīgums var gūt labumu no izslēgšanas uz noteiktu laiku pēc tā noslēgšanas un pirms ilgtspējīgās darbības faktiskās sākšanas.
- (125) Tas var notikt tikai tad, ja ilgtspējīgās darbības ieviešanai ir vajadzīgs noteikts laiks un ar nosacījumu, ka attiecīgais konkurences ierobežojums šajā pārejas laikā ir obligāti nepieciešams. Tas nozīmē, ka ilgtspējīgās darbības iespējamība ir mazāka, ja konkurences ierobežojums šajā laikposmā netiek piemērots.

Piemērs. Vairāki lauksaimniecības produktu ražotāji 2023. gada janvārī vienojas mainīt ražošanas metodi, lai pārtrauktu lietot atļautu piesārņojošu herbicīdu. Tā kā ir vajadzīgs zināms laiks, lai mainītu ražošanas metodi, galīgā mazāk piesārņojošā produkta laišana tirgū ir paredzēta 2023. gada septembrī. Ražotāji vienojas no 2023. gada janvāra produktam, kurā izmanto problemātisko herbicīdu, piemērot cenu ar uzcenojumu, lai finansētu pārejai uz jauno metodi vajadzīgās investīcijas.

Cenu ar uzcenojumu var piemērot no 2023. gada janvāra, ja ražotāji nespēj segt investīcijas izmaksas, nosakot cenu ar uzcenojumu tikai 2023. gada septembrī (pēc alternatīvā produkta laišanas tirgū). Tas ir tāpēc, ka pretējā gadījumā viņi neapsvērtu iespēju uzņemties šo ilgtspējīgo iniciatīvu. Tomēr, ja puses spēj segt investīcijas izmaksas, nosakot cenu ar uzcenojumu tikai 2023. gada septembrī, tad cenas ar uzcenojumu piemērošana pirms šā datuma nav obligāti nepieciešama.

6.4 Standarta nesasniegšana

- (126) Ja nepārvaramas varas nav un puses ilgtspējas standartu nesasniedz, tās nevar turpināt gūt labumu no izslēgšanas.
- (127) Standarta nesasniegšana var notikt, piemēram, ja pusēm neizdodas sasniegt standartu plānotajā termiņā. Tā varētu notikt arī tad, ja nepareiza sākotnējā aprēķina dēļ standarta piemērošana pusēm rada izmaksas, kas tām nav pieņemamas. Varētu arī gadīties, ka standarta īstenošana nav praktiski iespējama tāda faktora dēļ, kas nav uzskatāms par nepārvaramas varas apstākļiem, piemēram, pušu negaidītu ekonomisku grūtību vai būtisku ielaidresursu trūkuma dēļ.
- (128) Šādos gadījumos puses nevar turpināt gūt labumu no izslēgšanas un tām būtu jāpārtrauc konkurences ierobežojuma piemērošana. Izslēgšana paliek spēkā laikposmā pirms laika, kad standarta sasniegšana vairs nav iespējama. Ja tūlītēja izstāšanās no nolīguma pusēm rada būtiskas ekonomiskas sekas, tās var turpināt to piemērot vajadzīgajā pārejas laikā, ievērojot 6.5. iedaļā aprakstītos noteikumus

²⁵ Sīkāku informāciju par nepārvaramu varu sk. (pēc analogijas) Komisijas paziņojumā par nepārvaramu varu Eiropas lauksaimniecības tiesību aktos (*Commission notice concerning "force majeure" in European agricultural law*), C(88) 1696.

par obligātās nepieciešamības nosacījuma izpildes pastāvīgu un nepārtrauktu pārbaudi.

- (129) Puses var nolemt samazināt to mērķu vērienīgumu, ko tās ar standartu tiecas sasniegt. Šādā gadījumā tām būtu jāpielāgo ierobežojuma līmenis vai jāmaina ierobežojuma veids, kā to prasa obligātās nepieciešamības kritērijs.

Piemērs. Divi ražotāji ir piekrituši kopīgi ieguldīt pētniecībā un izstrādē, lai izstrādātu jaunu ražošanas metodi, kas varētu būt ilgtspējīgāka. Tas nozīmē, ka ir jānosaka cenas, lai finansētu šīs jaunās investīcijas. Sakarā ar to, ka pēc nolīguma noslēgšanas sākas ekonomikas krīze, puses finansēt pētniecību vairs nespēj un nolemj investīcijas pētniecībā apturēt.

Tā kā puses standartu nav īstenojušas (ar nepārvaramu varu nesaistīta iemesla dēļ), tās nevar turpināt ierobežot konkurenci, t. i., noteikt cenas.

6.5 Pastāvīga un nepārtraukta obligātās nepieciešamības pārbaude

6.5.1 *Kādos gadījumos pastāv iespējamība, ka obligātās nepieciešamības nosacījums vairs netiks izpildīts*

- (130) Obligātās nepieciešamības pārbaudes izturēšana saskaņā ar 210.a pantu procesa sākumposmā negarantē, ka pārbaude tiks izturēta arī vēlākos posmos, jo īpaši tad, ja ir būtiskas izmaiņas ekonomiskajā un juridiskajā kontekstā, kurā darbojas ilgtspējas nolīgums. Tāpēc pusēm visā nolīguma īstenošanas laikā ir pastāvīgi jāpārbauda, vai nosacījums ir izpildīts.
- (131) Ja ilgtspējas nolīgums vai tajā ietvertie konkurences ierobežojumi vairs nevar būt obligāti nepieciešami, 210.a pantu vairs nepiemēro. Uz konkurences ierobežojumiem, ko puses saglabā pēc šā brīža, 210.a pants vairs neattiecas.
- (132) Piemērs būtisku apstākļu izmaiņām, kas liek atkārtoti novērtēt ilgtspējas nolīguma vai ierobežojuma obligāto nepieciešamību, ir ilgtspējas nolīguma vai ilgtspējas standarta izstrādes vai īstenošanas izmaksu izmaiņas. Izmaksu izmaiņas var likt apšaubīt nolīguma vai dalībnieku sākotnēji noteikto konkrēto konkurences ierobežojumu obligāto nepieciešamību.

Piemērs. Audzētāji un mazumtirgotāji vienojas par jauna veida kukurūzas audzēšanu, kas ir izturīgāka pret kaitēkļiem, un tāpēc ir jāizmanto mazāk pesticīdu, nekā audzējot parasto kukurūzu. Tomēr jaunās kultūras sēklas ir dārgākas (6 EUR/kg). Mazumtirgotāji vienojas, ka tie dārgāko sēklu iegādi finansēs, nosakot uzcenojumu izaudzētajai kukurūzai. Turpmākos ilgtspējas nolīguma īstenošanas posmos sēklu izmaksas samazinās līdz 1 EUR/kg, jo kultūra kļūst plašāk pieprasīta un tirgū ir vairāk sēklu.

Šīs cenas izmaiņas sēklām, kas ir kukurūzas produkcijas ielaidresurss, nozīmē, ka pusēm ir atkārtoti jānovērtē, cik lielum vajadzētu būt uzcenojumam un vai mazumtirgotājiem vispār ir jāatbalsta nolīgums par uzcenojumu.

- (133) Vēl vienas izmaiņas, kas liktu atkārtoti novērtēt ierobežojuma obligāto nepieciešamību, būtu regulatīva iejaukšanās, kas attiecīgajā jomā iepriekš spēkā esošo ilgtspējas standartu paaugstina līdz vērienīgākiem mērķiem. Šādā gadījumā nolīguma vai nolīgumā ietvertu ierobežojumu obligātā nepieciešamība būtu jānovērtē atkārtoti, jo par tiem sākotnēji tika lemts, pamatojoties uz atšķirīgu obligāto tiesisko regulējumu. Ja obligātās normas paredz augstāku standartu, nolīgums vai ierobežojumi varētu būt jāmaina, lai pielāgotos sākotnējā nolīguma mērķim, kas tagad uzskatāms par mazāk vērienīgu. Iespējams, ka vairs nebūs obligāti nepieciešams sadarboties un piemērotāks būs ierobežojums ar citādu būtību vai intensitāti. Dažos gadījumos atkārtota novērtējuma rezultātā puses var secināt, ka konkurences ierobežošana vairs nav obligāti nepieciešama.

Piemērs. Audzētāji, pārstrādātāji un mazumtirgotāji vienojas maksāt noteiktu uzcenojumu par to, ka dzīvniekus audzē, neizmantojot būrus. Likums nosaka, ka uz katru dzīvnieku jābūt vismaz 0,2 m² platības. Pēc kāda laika obligātie tiesību akti tiek grozīti un nosaka jaunu prasību 0,5 m².

Ilgtspējas standarts, kas nosaka prasību, ka dzīvniekus audzē brīvās turēšanas apstākļos, joprojām varētu attaisnot uzcenojuma piemērošanu. Tomēr, tā kā likums obligāto standartu ir paaugstinājis, ir jāpārskata uzcenojuma līmenis, kā rezultātā dažos gadījumos cena varētu tikt pazemināta.

- (134) Vēl viens piemērs varētu būt tāds, ka puses vēlas mainīt ilgtspējas standartu, ko paredzēts sasniegt ar nolīgumu. Puses var vēlēties noteikt ilgtspējas standartu, kas joprojām ir augstāks par obligātajām ES vai valsts normām, bet ir mazāk vērienīgs nekā ilgtspējas standarts, par ko sākotnēji tika panākta vienošanās. Šajā gadījumā pats nolīgums vai sākotnēji noteiktie ierobežojumi var vairs nebūt obligāti nepieciešami, lai sasniegtu jaunieviesto standartu. Tāpēc varētu būt pamatoti nolīgumu vai ierobežojumus pielāgot.
- (135) Arī patērētāja pozitīva iesaistīšanās un informētība par produktu, uz ko attiecas nolīgums, varētu būt būtiskas apstākļu izmaiņas. Pieprasījums pēc ilgtspējīga produkta varētu palielināties ilgtspējas nolīguma vai citu faktoru dēļ (piem., informācijas kampaņa par vides jautājumiem palielina patērētāju informētību). Tādējādi visam tirgum vai lielai tā daļai varētu būt spēcīgs stimuls pāriet uz ilgtspējīgo šā produkta ražošanas metodi un/vai tirdzniecību. Ja patērētāju pieprasījuma trūkums ir viens no galvenajiem aspektiem, kas pamato nepieciešamību sadarboties un/vai noteikt kādu konkurences ierobežojumu, pusēm būtu atkārtoti jānovērtē nolīguma vai ierobežojuma obligātā nepieciešamība.

Piemērs. Iepriekšējā piemērā patērētāji varētu būt nobažījušies par dzīvnieku audzēšanas apstākļiem. Viņi varētu pieprasīt labākus dzīvnieku labturības apstākļus un būt gatavi par to maksāt vairāk, arī par audzēšanu brīvās turēšanas apstākļos. Tā kā ražotāji var izmantot šo jaunizveidoto pieprasījumu, viņiem maksātais uzcenojums var vairs nebūt nepieciešams, jo dzīvnieku audzēšana brīvās turēšanas apstākļos var būt rentabla bez finansiālas kompensācijas.

- (136) Jauninājumi ražošanas vai izplatīšanas procesos var radīt arī vajadzību atkārtoti novērtēt, vai nolīgumā ietvertais ierobežojums ir obligāti nepieciešams. Tas var būt gadījumā, ja nolīgums bija vajadzīgs, lai kopīgi izstrādātu konkrētu produktu vai procesu vai kopīgi ieviestu noteiktu produktu tirgū, bet pēc kāda laika un investīcijām puses varētu ražot un tirgot preces bez vajadzības sadarboties.

Piemērs. Nolīgums starp RO un izgatavotājiem ļauj izgatavotājiem ieguldīt mākslīgā intelekta tehnoloģijās, kas nodrošina augu slimību agrīnu atklāšanu, tādējādi palielinot ražu. Izgatavotāji piekrīt iegādāties šo tehnoloģiju ražotājiem, kā arī segt tehnoloģijas darbības izmaksas, nosakot minimālo cenu. Tajā pašā laikā nolīgumā noteikts, ka RO biedriem ir jālicencē tehnoloģija, lai nodrošinātu, ka ir pietiekami daudz licenciātu (un līdz ar to pietiekami liels licences maksas apjoms), lai segtu investīcijas izmaksas.

Pēc tam, kad tehnoloģija ir izmēģināta un nodrošina lielāku ražu, ražotājiem būs atkārtoti jānovērtē uzcenojuma obligātā vajadzība. Tā kā viņi tagad ražo vairāk, viņi, iespējams, var paši segt tehnoloģijas darbības izmaksas.

6.5.2 *Kādas ir pušu iespējas gadījumos, kad tiek konstatēts, ka ierobežojumi vairs nav obligāti nepieciešami*

6.5.2.1 1. risinājums. Ilgtspējas nolīguma grozīšana

- (137) Ja ilgtspējas nolīgums vairs nav obligāti nepieciešams, viena no ilgtspējas nolīguma pušu iespējām ir to grozīt. Piemēram, ja problēma ir tā, ka norunātais ilgtspējas standarts vairs nav sasniedzams, puses varētu vienoties panākt citu ilgtspējas standartu, kas tāpat ir augstāks, nekā noteikts ES vai valstu tiesību aktos. Ja problēma ir tā, ka nolīguma veids vairs nav obligāti nepieciešams, lai sasniegtu ilgtspējas standartu, tās varētu pieņemt tādu nolīguma veidu, kas ir obligāti nepieciešams. Tāpat, ja problēma ir tā, ka konkrētie ierobežojumi, ko nolīgums uzliek, vairs nav obligāti nepieciešami, lai sasniegtu ilgtspējas standartu, tās varētu grozīt ierobežojumus, padarot tos obligāti nepieciešamus, vai vienkārši atcelt šos ierobežojumus.

6.5.2.2 2. risinājums. Ilgtspējas nolīguma izbeigšana

- (138) Ja puses nespēj vai nevēlas savu ilgtspējas nolīgumu grozīt tā, lai tas joprojām atbilstu 210.a panta prasībām, tām nolīgums būtu jāizbeidz, tiklīdz tas vairs nav obligāti nepieciešams.
- (139) Tomēr, ja puses ir veikušas investīcijas, palaujoties uz pastāvošajiem konkurences ierobežojumiem, kas bija obligāti nepieciešami ilgtspējas standarta sasniegšanai laikā, kad tika ieviesti, 210.a pants neliedz tām atgūt visas izmaksas, kas tām radušās, izstrādājot vai īstenojot attiecīgo ilgtspējas standartu. Tāpēc uz ilgtspējas nolīgumu joprojām var attiecināt 210.a pantā minēto izslēgšanu uz laiku, kas vajadzīgs, lai izbeigtu nolīgumu un atgūtu pušu investīcijas. Tomēr tas neattiecas uz gadījumiem, kad ilgtspējas nolīgums vairs nav obligāti nepieciešams, jo ir notikušas izmaiņas regulējumā, kā rezultātā ir noteikts obligāts ES vai valsts

standarts, kas ir vienāds ar nolīgumā noteikto standartu vai augstāks par to, un obligātā standarta stāšanās spēkā bija paredzama nolīguma noslēgšanas brīdī (vai starp regulējuma pieņemšanu un tā stāšanos spēkā ir pietiekami ilgs laiks).

Piemērs. Vietējie vīstū audzētāji kopīgi vienojas nodrošināt lielāku platību uz vienu vīstū. Lai samazinātu pārejas izmaksas, tie ar pircējiem noslēdz nolīgumu, saskaņā ar kuru pircēji pērk vīstas gaļu par fiksētu cenu ar uzcenojumu, lai segtu papildu izmaksas, kas rodas par jaunā ilgtspējas standarta ievērošanu. Nolīgums tiek parakstīts 2024. gada martā, paredzot viena gada oficiālās paziņošanas termiņu vienaspusējas izbeigšanas gadījumos. 2024. gada jūnijā tiek pieņemti jauni vietējie tiesību akti, un tos piemēro no 2024. gada decembra. Saskaņā ar tiem visā lauksaimnieciskajā ražošanā šajā reģionā ir jānodrošina dzīvniekiem tieši tāda pati platība, kāda paredzēta nolīgumā.

Tā kā šīs minimālās platības nodrošināšana no 2024. gada decembra kļūst par juridisku pienākumu, teorētiski nolīguma puses nevar turpināt izmantot 210.a pantā paredzēto izslēgšanu, jo konkurences ierobežojums vairs nav obligāti nepieciešams. Tomēr nolīguma izbeigšana ar pircējiem pirms oficiālās paziņošanas termiņa beigām varētu radīt nopietnas finansiālas sekas pusēm, kuras ir rīkojušās labticīgi, jo minētā likuma piemērošana nolīguma noslēgšanas brīdī nebija paredzama. Tāpēc tās var turpināt gūt labumu no izslēgšanas līdz oficiālās paziņošanas termiņa beigām, t. i., šajā piemērā līdz 2025. gada jūnijam.

7 ATZINUMU SISTĒMA SAKAŅĀ AR 210.A PANTU

7.1 Lūguma iesniedzēji

(140) No 2023. gada 8. decembra 210.a panta 6. punkts ļauj ražotājiem un ražotāju apvienībām lūgt Komisijas atzinumu par to ilgtspējas nolīgumu saderību ar 210.a pantu. Lūgumam var pievienoties ilgtspējas nolīguma puses, kas nav ražotāji. SO lūgumus sniegt atzinumu saskaņā ar 210.a panta 6. punktu var iesniegt ar nosacījumu, ka ilgtspējas nolīgumā ir iesaistīts vismaz viens biedrs ražotājs.

(141) Ražotāji un ražotāju apvienības atzinumu var lūgt jebkurā laikā pēc ilgtspējas nolīguma noslēgšanas, arī pirms tā īstenošanas.

(142) Lūgums jāiesniedz {vēl jānosaka}. Lūgumu var nosūtīt arī uz šādu pasta adresi: {*Commission européenne / Europese Commissie*}.

7.2 Lūguma saturs

(143) Lūgumam sniegt atzinumu saskaņā ar 210.a panta 6. punktu nav standarta veidlapas.

(144) Tomēr, lai pieteikumu novērtētu, tajā būtu jāiekļauj:

- (a) visu nolīguma pušu identitāte, attiecīgā gadījumā arī to reģistrācijas numurs;
- (b) vienots kontaktpunkts (ieskaitot vārdu/nosaukumu, e-pasta un/vai pasta adresi) saziņai ar Komisiju;
- (c) jebkura tāda dokumenta kopija, kurā izklāstīti ilgtspējas nolīguma noteikumi, vai, ja nolīgums ir mutisks, detalizēts rakstisks nolīguma skaidrojums (arī par nolīguma tirgus aptvērumu, ja tāds ir noteikts, nolīguma ilgumu un uzliktajiem konkurences ierobežojumiem);
- (d) izvirzītā ilgtspējas mērķa vai mērķu apraksts;
- (e) paskaidrojums par ilgtspējas nolīgumā pieņemto ilgtspējas standartu un atsauce uz spēkā esošajiem obligātajiem standartiem, arī paskaidrojumi par to, kāpēc ilgtspējas standarts ir augstāks, nekā noteikts ES vai valsts tiesību aktos, un attiecīgi pierādījumi;
- (f) detalizēts paskaidrojums par atbilstību katram no 210.a panta 1., 3. un 7. punktā paredzētajiem nosacījumiem;
- (g) informācija par notiekošo tiesvedību valsts tiesā vai valsts konkurences iestādē attiecībā uz lūguma aptvertā ilgtspējas nolīguma atbilstību 210.a pantam vai LESD 101. pantam;
- (h) visas atsauces un avoti, ieskaitot tīmekļa vietnes, kur lūguma iesniedzējs ir publiskojis ilgtspējas nolīguma noteikumus vai tā daļas;
- (i) jebkura cita informācija vai dokumenti, kas ir ilgtspējas nolīguma novērtēšanai relevanti.

7.3 Komisijas novērtējums un atzinuma saturs

- (145) Komisija lūgumu novērtēs, pamatojoties uz sniegto informāciju. Tā arī var lūgt lūguma iesniedzējam papildu informāciju, kas vajadzīga lūguma novērtēšanai.
- (146) Komisija tai iesniegto informāciju pēc vajadzības var nodot valstu konkurences iestādēm un lauksaimniecības iestādēm vai ministrijām, ja uz šīm iestādēm un ministrijām attiecas pienākums šo informāciju izmantot tikai mērķim, kādam Komisija to ieguvusi. Komisija var arī aicināt šīs iestādes un ministrijas sniegt informāciju un saņemt informāciju no tām.
- (147) Lūguma iesniedzējs savu lūgumu var jebkurā laikā atsaukt. Tomēr Komisija var saglabāt visu informāciju, kas tai sniegta saistībā ar lūgumu sniegt atzinumu saskaņā ar 210.a panta 6. punktu, un var izmantot šo informāciju jebkurā 210.a panta vai LESD 101. panta izpildes panākšanas procedūrā.
- (148) Atzinumā tiks norādīts, vai ilgtspējas nolīgums ir saderīgs ar 210.a pantu, un attiecīgais pamatojums.
- (149) Komisija par atzinumu paziņos vienotajam kontaktpunktam.

- (150) Atzinums, ka ilgtspējas nolīgums nav saderīgs ar 210.a pantu, neskar to, vai ilgtspējas nolīgums ir saderīgs ar LESD 101. pantu vai citiem ES tiesību aktu noteikumiem.
- (151) Vajadzības gadījumā Komisija var norādīt, ka atzinums ir spēkā tikai noteiktu laiku vai ka atzinums ir balstīts uz noteiktu faktu esību vai neesību.
- (152) Atzinumu publicēs Komisijas tīmekļa vietnē, ņemot vērā lūguma iesniedzēja likumīgās intereses aizsargāt savus komercnoslēpumus. Pirms atzinuma publicēšanas Komisija vienosies ar lūguma iesniedzēju par nekonfidencialu versiju.

7.4 Atzinuma izdošanas termiņš

- (153) Komisija atzinumu lūguma iesniedzējam nosūta četru mēnešu laikā pēc pilnīga lūguma saņemšanas, t. i., pēc visas lūguma novērtēšanai vajadzīgās informācijas saņemšanas. Šis termiņš sākas nākamajā dienā pēc pilnīga lūguma saņemšanas.

7.5 Apstākļu maiņa pēc atzinuma pieņemšanas

- (154) Komisija atzinumu sniedz, pamatojoties uz lūguma iesniedzēja sniegto informāciju.
- (155) 210.a panta 6. punkts noteic: ja Komisija jebkurā brīdī pēc atzinuma sniegšanas konstatē, ka 210.a panta 1., 3. un 7. punktā minētie nosacījumi vairs netiek izpildīti, Komisijai ir jāpaziņo, ka attiecīgajam nolīgumam no tā brīža jāpiemēro LESD 101. panta 1. punkts, un attiecīgi jāinformē ražotāji. Komisija var izdarīt šādu konstatējumu pēc savas iniciatīvas vai pēc dalībvalsts pieprasījuma.
- (156) Ja Komisijai ir iemesls uzskatīt, ka lūguma iesniedzējs ir iesniedzis nepareizu informāciju, Komisija var pieprasīt no lūguma iesniedzēja papildu informāciju.
- (157) Pēc ES vai valsts tiesību aktu stāšanās spēkā Komisijai var būt pamats uzskatīt, ka ilgtspējas standarts, ko paredzēts sasniegt ar ilgtspējas nolīgumu, vairs nav augstāks par ES vai valsts tiesību aktos noteikto. Tādā gadījumā Komisija var aicināt lūguma iesniedzēju pierādīt, ka standarts, ko paredzēts sasniegt ar ilgtspējas nolīgumu, faktiski ir augstāks, nekā paredzēts ES vai valsts tiesību aktos. Ja lūguma iesniedzējs to nedara, Komisija var to informēt, ka atzinums vairs nav spēkā, un publicēt konstatējumu savā tīmekļa vietnē.

7.6 Atzinuma ietekme

- (158) Saskaņā ar LESD 288. panta piekto daļu atzinumiem nav saistoša juridiska spēka. Tie paredzēti, lai palīdzētu tirgus dalībniekiem veikt pašnovērtējumu. Tomēr valstu konkurences iestādes un valstu tiesas pēc saviem ieskatiem Komisijas sniegtos atzinumus var ņemt vērā lietas izskatīšanā.
- (159) Pēc atzinuma nevar izdarīt secinājumus par to, kā ES Tiesa, tiesas vai valsts konkurences iestādes novērtēs to pašu jautājumu.

- (160) Ja ilgtspējas nolīgums ir bijis atzinuma faktiskais pamats, Komisijai nav liegts pēc tam pārbaudīt to pašu nolīgumu procedūrā saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1/2003²⁶. Šādā gadījumā Komisija ņems vērā tās iepriekšējo atzinumu, ņemot vērā jo īpaši i) izmaiņas pamatā esošajos faktos; ii) jebkurus jaunus aspektus, ko atklājusi Komisija vai kas minēti sūdzībā; iii) Tiesas judikatūras attīstību vai iv) plašākas izmaiņas Komisijas rīcībpolitikā un norises attiecīgajos tirgos.

8 KOMISIJAS UN VALSTU KONKURENCES IESTĀŽU *EX POST* IEJAUKŠANĀS SASKAŅĀ AR 210.A PANTA 7. PUNKTU

- (161) Regulas 210.a panta 7. punkts paredz aizsardzības mehānismu, saskaņā ar kuru valsts konkurences iestāde vai Komisija ("attiecīgā konkurences iestāde") pēc ilgtspējas nolīguma noslēgšanas vai īstenošanas var pieņemt lēmumu grozīt, apturēt vai nepieļaut tā īstenošanu. Šis lēmums var būt vajadzīgs, lai novērstu konkurences izslēgšanu tirgū vai gadījumos, kad ir apdraudēti LESD 39. pantā noteiktie KLP mērķi.

8.1 Ir apdraudēti KLP mērķi

- (162) Saskaņā ar LESD 42. pantu konkurences noteikumi uz lauksaimniecības produktu ražošanu un tirdzniecību attiecas tikai tiktāl, cik to nosaka likumdevēji saskaņā ar LESD 43. panta 2. punktu, ņemot vērā piecus KLP mērķus, kas noteikti LESD 39. pantā²⁷.
- (163) Pamatojoties uz to, 210.a panta 7. punktā konkurences iestādēm ir dotas pilnvaras iejaukties, ja noslēgtais vai īstenotais ilgtspējas nolīgums apdraud šos piecus LESD 39. pantā izvirzītos mērķus. To darot, attiecīgajai konkurences iestādei ir jāņem vērā ilgtspējas nolīguma ietekme uz visiem pieciem mērķiem. Lai LESD 39. pantā izvirzītie mērķi būtu apdraudēti 210.a panta 7. punkta nozīmē, dažos gadījumos būtu pietiekami, ja būtu apdraudēts tikai viens no pieciem mērķiem. Tomēr gadījumos, kad daži mērķi var tikt ietekmēti negatīvi, bet citi – pozitīvi, šos piecus mērķus nāksies salīdzināt²⁸.
- (164) LESD 39. panta pirmais mērķis – celt lauksaimniecības ražīgumu – varētu tikt apdraudēts gadījumos, kad ilgtspējas nolīgums samazina pušu stimulu ieviest inovācijas. Tas varētu būt, piemēram, gadījumā, ja ilgtspējas nolīgums nosaka

²⁶ Padomes Regula (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV L 1, 4.1.2003., 1. lpp.).

²⁷ Šie mērķi ir:

- a) celt lauksaimniecības ražīgumu, veicinot tehnikas attīstību un panākot lauksaimniecības ražošanas racionālu attīstību un ražošanas faktoru, jo īpaši darbaspēka, optimālu izmantojumu;
- b) šādi panākt pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem, jo īpaši palielinot lauksaimniecībā nodarbināto personu individuālos ienākumus;
- c) stabilizēt tirgus;
- d) nodrošināt piedāvāto produktu pieejamību tirgū;
- e) panākt, ka patērētāji piedāvātos produktus saņem par samērīgām cenām.

²⁸ 1997. gada 14. maija spriedums apvienotajās lietās T-70/92 un T-71/92 *Florimex un VGB / Komisija*, ECLI:EU:T:1997:69, 153. punkts, apstiprināts apelācijas kārtībā ar 2000. gada 30. marta spriedumu lietā C-265/97 P, ECLI:EU:C:2000:170.

ilgtspējas standartu, kas samazina pušu stimulu investēt jaunās tehnoloģijās, kuras varētu palīdzēt sasniegt vēl augstāku ilgtspējas standartu, vai ja ilgtspējas nolīgums aptver tik lielu tirgus daļu, ka tas ietekmē arī citu tirgus dalībnieku stimulu ieviest inovācijas.

- (165) LESD 39. panta otrais mērķis ir nodrošināt pietiekami augstu dzīves līmeni lauksaimniekiem. Nosakot, vai šis mērķis varētu tikt apdraudēts, attiecīgajai konkurences iestādei būtu jānovērtē, kā ilgtspējas nolīgums ietekmē dzīves līmeni visiem lauksaimniekiem, ne tikai tiem, kuri ir ilgtspējas nolīguma puses.

Piemērs. Lai samazinātu pesticīdu lietošanu vairāk, nekā to paredz ES un valstu tiesību akti, trīs kukurūzas audzētāji (kas pārstāv tikai nelielu daļu no audzētājiem tirgū) vienojas ar barības ražotāju, ka pāries uz bioloģiskās ražošanas metodēm. Tā kā tas palielinās izmaksas, šie trīs kukurūzas audzētāji kopīgi vienojas, ka uz diviem gadiem fiksēs cenas. Pēc tam, kad ilgtspējas nolīgums vienu gadu ticis īstenots, trīs kukurūzas audzētāji konstatē, ka to, cik lielā mērā pāreja uz bioloģisko ražošanu palielinās viņu izmaksas, ir novērtējuši par zemu un ka uzcenojums papildu izmaksas nosegt nespēj. Tāpēc šie trīs kukurūzas audzētāji samazina savus ieņēmumus, lai segtu šīs izmaksas, jo fiksēto cenu viņi nevar palielināt.

Šajā gadījumā ieņēmumu samazinājums ir saistīts tikai ar to, ka trīs kukurūzas audzētāji bija nepareizi aprēķinājuši izmaksas. Turklāt tas attiecas tikai uz ierobežotu audzētāju skaitu. Līdz ar to ir maz ticams, ka tas apdraudēs LESD 39. pantā izvirzītos mērķus.

- (166) LESD 39. pantā noteiktie pēdējie trīs mērķi ir saistīti ar tirgu stabilitāti, piedāvāto produktu pieejamību tirgū un samērīgu cenu nodrošināšanu patērētājiem. Šie mērķi bieži vien ir saistīti.

Piemērs. Vairāki graudu ražotāji, kas nodrošina 80 % no attiecīgajā ģeogrāfiskajā apgabalā saražotajiem graudiem, vienojas pārtraukt pārdot sēklas, kas apstrādātas ar noteikta veida ķīmisko pesticīdu, uz laiku, kas vajadzīgs, lai mainītu ražošanas procesu un pārdotu esošos graudu krājumus. Tā kā ražotāji nodrošina lielu daļu sēklu produkcijas, tas rada ielaidresursu trūkumu pārstrādātājiem, kuri izmanto šos graudus, un šī nestabilitāte izraisa maizes cenas pieaugumu. Tas varētu apdraudēt mērķus nodrošināt piedāvāto produktu pieejamību tirgū un samērīgu cenu patērētājiem.

- (167) Robežvērtībai, kas jāpārsniedz, lai uzskatītu, ka LESD 39. pantā noteiktie mērķi ir apdraudēti 210.a panta 7. punkta nozīmē, vajadzētu būt augstai. Ja šie mērķi tiktu uzskatīti par apdraudētiem ikreiz, kad ilgtspējas nolīgumam ir kaut neliela ietekme uz vienu no šiem mērķiem, tas būtu pretrunā 210.a panta garam un Eiropas Savienības Tiesas judikatūrai par vajadzību saskaņot piecus KLP mērķus.

- (168) Turklāt piedāvāto produktu pieejamības mērķis nav tas pats, kas pašpietiekamības mērķis²⁹. Piegāžu drošība ir saistīta ar pārtikas nodrošinājumu, kas nav obligāti jāpanāk ar pēc iespējas lielāku viena un tā paša pārtikas produkta tirgus segmentu daudzveidību. Ja ilgtspējas nolīguma rezultātā to pašu lauksaimniecības produktu mazāk ilgtspējīgu segmentu tirgus daļas samazinās, tas ne vienmēr apdraud piegādes drošības mērķi. Tāpat samērīgo cenu mērķis nebūtu jāsaprot kā tāds, kas attiecas uz zemāko iespējamo cenu³⁰.
- (169) LESD 39. pantā noteikto mērķu apdraudēšana atšķiras arī no konkurences izslēgšanas. Konkurences izslēgšana dažās situācijās var notikt, neapdraudot LESD 39. pantā noteiktos mērķus. Turklāt šie mērķi var tikt apdraudēti pat tad, ja konkurence nav izslēgta.

8.2 Konkurences izslēgšana

- (170) Saskaņā ar 210.a panta 7. punktu arī tad, kad ilgtspējas nolīgums jau ir noslēgts vai tiek īstenots, valstu konkurences iestādes un Komisija var iejaukties, ja tas vajadzīgs, lai novērstu konkurences izslēgšanu.
- (171) Attiecīgās konkurences iestādes novērtējums par to, vai ilgtspējas nolīgums izslēdz konkurenci, atšķiras no novērtējuma par to, vai ilgtspējas nolīgums ir obligāti nepieciešams ilgtspējas standarta sasniegšanai. Tas nozīmē, ka ilgtspējas nolīgumā ietvertais konkurences ierobežojums var būt obligāti nepieciešams, lai sasniegtu ilgtspējas standartu, bet tai pašā laikā izslēgt konkurenci. Taču nevar būt tā, ka ikviens konkurences ierobežojums noteikti izslēdz konkurenci, jo tas 210.a panta 1. punktā paredzēto izņēmumu padarītu nelietderīgu. No tā izriet, ka konkurences izslēgšanai ir jābūt pietiekami nopietnai, lai tā prevalētu pār faktu, ka ilgtspējas nolīgums ir izturējis obligātās nepieciešamības pārbaudi saskaņā ar 210.a panta 1. punktu.
- (172) Kā paskaidrots iepriekš, konkurences izslēgšanas jēdziens atšķiras arī no LESD 39. pantā noteikto mērķu apdraudējuma jēdziena, jo īpaši to mērķu apdraudējuma, kas attiecas uz samērīgām cenām un piedāvāto produktu pieejamību tirgū. Tāpēc konkurences izslēgšanas sliekšnim vajadzētu būt tik augstam, lai nenotiktu abu atšķirīgo *ex post* iejaukšanās iemeslu pārklāšanās.
- (173) Konkurence var tikt izslēgta 210.a panta 7. punkta nozīmē, ja ilgtspējas nolīguma rezultātā tiek izslēgti konkurējoši produkti, kas varētu apmierināt ievērojamu daļu patērētāju pieprasījuma. Tas ietver produktus, kas atbilst augstākam ilgtspējas standartam, nekā noteikts nolīgumā, vai produktus, kas tik augstu ilgtspējas standartu nesasniedz (neatkarīgi no tā, vai ierobežojums ietekmē preces, ko piegādā ilgtspējas nolīguma puses vai trešās personas).
- (174) Piemēram, tā varētu būt gadījumā, kad ilgtspējas nolīgums liedz ieviest alternatīvus produktus, kuri atbilst augstākam ilgtspējas standartam nekā tas, kas noteikts ilgtspējas nolīgumā, un pēc kuriem ir ievērojams patērētāju pieprasījums.

²⁹ 1963. gada 15. jūlija spriedums lietā 34/62 *Vācija/Komisija*, ECLI:EU:C:1963:18.

³⁰ 1994. gada 14. jūlija spriedums lietā C-353/92 *Grieķija/Padome*, ECLI:EU:C:1994:295.

- (175) Konkurence 210.a panta 7. punkta nozīmē var tikt izslēgta arī tad, ja ilgtspējas nolīgums izslēdz pārtikas produktus, kuru standarts ir zemāks par ilgtspējas nolīgumā noteiktajiem, bet kuri atbilst obligātajiem pārtikas standartiem un pēc kuriem pastāv ievērojams patērētāju pieprasījums.
- (176) Tomēr tas, ka produkti, kuri atbilst zemākiem ilgtspējas standartiem, tiek izņemti no tirgus, nenozīmē konkurences izslēgšanu 210.a panta 7. punkta nozīmē, ja produkti tiek izņemti no tirgus tāpēc, ka patērētāji arvien vairāk pieprasa ilgtspējīgākus produktus. Tāpēc ir jānovērtē, vai konkurences izslēgšana ir saistīta ar to, ka patērētāji dod priekšroku ilgtspējīgiem produktiem, vai arī ilgtspējas nolīgums ir novedis pie tāda produkta izņemšanas, pēc kura ir ievērojams patērētāju pieprasījums, kas nav apmierināts.
- (177) Principā konkurences izslēgšanas risks ir saistīts ar koncentrācijas līmeni tirgū. Tas, vai konkurence ir izslēgta, ir atkarīgs arī no konkurences pakāpes, kāda pastāvēja pirms ilgtspējas nolīguma noslēgšanas. Ja konkurence jau bija vāja (piem., salīdzinoši neliela konkurentu skaita dēļ vai tāpēc, ka pastāv šķēršļi iekļūšanai tirgū), pat neliels konkurences samazinājums, ko izraisa ilgtspējas nolīgums, varētu izslēgt konkurenci.
- (178) Lemjot par ieviešanu saskaņā ar 210.a panta 7. punktu, ilgtspējas nolīguma tirgus aptvēruma, visticamāk, tiks ņemts vērā. Ja ilgtspējas nolīguma pušu tirgus daļu summa horizontālo nolīgumu gadījumā nepārsniedz 15 % un vertikālo nolīgumu gadījumā 30 %, tad ir maz ticams, ka nolīgums izslēgs konkurenci³¹.
- (179) Novērtējot, vai ilgtspējas nolīgums izslēdz konkurenci, katrs gadījums, kad ilgtspējas nolīguma pušu tirgus daļas kopā pārsniedz iepriekš minētās robežvērtības, būtu jāvērtē atsevišķi atkarībā no tā, cik lielā mērā patērētāju pieprasījums nav apmierināts. Tas vien, ka ilgtspējas nolīgums aptver visu tirgu, pats par sevi ne vienmēr izraisīs konkurences izslēgšanu.

1. piemērs. Mājputnu audzētāji, kas veido aptuveni 50 % no tirgus, vienojas noslēgt pirkuma līgumu, lai kopīgi iegādātos augstākas kvalitātes barību mājputniem. Pateicoties kopīgās iegādes radītajiem izmaksu ietaupījumiem, audzētāji spēj saglabāt tādu barības cenu, kas ir daudz maz vienāda ar mājputnu barības cenu, uz kuru ilgtspējas nolīgums neattiecas. Viņi arī vienojas kopīgi finansēt reklāmas kampaņu, lai palielinātu informētību par to, ka labāka mājputnu ēdināšana nāk par labu cilvēka veselībai un dzīvnieku labturībai. Šīs kampaņas rezultātā lielākā daļa patērētāju nolemj pāriet uz labāk ēdinātu mājputnu gaļas iegādi. Šis pieprasījuma pieaugums stimulē citus audzētājus pievienoties nolīgumam un mainīt ražošanas metodes. Konkrēti, kopīgā iegāde augstākajam standartam piesaista mazākus audzētājus, jo pretējā gadījumā tie nevarētu atļauties iegādāties šo augstākas kvalitātes barību. Rezultātā uz ilgtspējīgāko standartu pāriet audzētāji, kas nodrošina vairāk nekā 90 % no kopējā piedāvājuma.

Lai gan nolīguma rezultātā no tirgus tiek izņemtas gandrīz visas mazāk ilgtspējīgās vistas, ir maz ticams, ka tas izraisīs attiecīgās konkurences iestādes ieviešanu. Regulas 210.a panta 7. punkta mērķis nav novērst nolīgumus, kas

³¹ Sīkāku informāciju par tirgus daļu aprēķināšanu sk. (pēc analogijas) 4. iedaļā Komisijas paziņojumā par jēdziena “konkrētais tirgus” definīciju Kopienas konkurences tiesībās.

nodrošina ilgtspējas ieguvumus tik rezultatīvi, ka lielākā daļa patērētāju vēlas iegādāties produktus, kas atbilst šim ilgtspējas standartam, un citi tirgus dalībnieki minēto standartu pieņem.

2. piemērs. Tītaru audzētāji, kas veido 60 % no tirgus, nolemj uzlabot tītaru turēšanas apstākļus, nosakot jaunu dzīvnieku labturības standartu, kurš pārsniedz to, kas noteikts obligātajos tiesību aktos. Lai to panāktu, jāpalielina tītariem atvēlētā platība un jāuzstāda gaisa atjaunošanas un ūdens attīrīšanas sistēmas. Jaunais ilgtspējas standarts paredz arī tītaru ēdināšanu tikai ar augstākā labuma produktiem. Lai segtu savas izmaksas, audzētāji vienojas piemērot uzcenojumu.

Cena ar uzcenojumu ir par 150 % augstāka nekā mazāk ilgtspējīgi audzētu tītaru cena. Šis palielinājums ir obligāti nepieciešams, ņemot vērā jaunā standarta lielās papildu izmaksas. Augstākā ilgtspējīgu tītaru cena noverd pie tā, ka arī vadošie neilgtspējīgu tītaru audzētāji (40 % no tirgus) palielina savu cenu par 60 %.

Tirgus pētījumi liecina, ka nolīguma rezultātā 15–20 % tītaru patērētāju apgalvo, ka viņi vairs nespēj atļauties iegādāties ilgtspējīgus tītarus, tātad nevar atļauties iegādāties nekādus tītarus.

Tā rezultātā patērētājiem, kas bija gatavi maksāt tikai par lētāko un mazāk ilgtspējīgo alternatīvu, tītari vairs nebūs pieejami, jo cenas pieaugumu 150 % apmērā patērētāji nevar atļauties. Šāda situācija var izraisīt attiecīgās konkurences iestādes iejaukšanos.

8.3 Procedūras jautājumi

- (180) Ja ilgtspējas nolīgums attiecas tikai uz vienu dalībvalsti, šīs dalībvalsts konkurences iestāde var pieņemt lēmumu saskaņā ar 210.a panta 7. punktu. Ja ilgtspējas nolīgums attiecas uz vairāk nekā vienu dalībvalsti, lēmumu saskaņā ar 210.a panta 7. punktu var pieņemt tikai Komisija.
- (181) Nosakot, vai piemērot 210.a panta 7. punktu, Komisija paļaujas uz savu tirgus uzraudzību un jebkuras fiziskas vai juridiskas personas sniegto informāciju. Jebkura fiziska vai juridiska persona, kuras rīcībā ir informācija par ilgtspējas nolīgumu, var informēt Komisiju vai attiecīgo valsts konkurences iestādi, izmantojot attiecīgu valsts procedūru. Iesniegumā būtu jāiekļauj informācija par ilgtspējas nolīguma saturu, tā pusēm un apgalvojumu pamatojums. Komisija divu mēnešu laikā pēc oficiālās izmeklēšanas sākšanas no ilgtspējas nolīguma pusēm var pieprasīt vajadzīgo papildu informāciju, ņemot vērā uzņēmējdarbības informācijas konfidencialitāti.
- (182) Ja Komisija ir sākusi izmeklēšanu, tā parasti pieņem lēmumu sešu mēnešu laikā no izmeklēšanas sākšanas dienas vai sešu mēnešu laikā no dienas, kad ir saņemusi vajadzīgo informāciju. Laikā starp izmeklēšanas sākšanu un lēmuma pieņemšanu puses var turpināt īstenot ilgtspējas nolīgumu.
- (183) Ja Komisija konstatē, ka konkurence tiek izslēgta vai LESD 39. pantā noteiktie mērķi tiek apdraudēti, tā var veikt šādus pasākumus:

(a) **ja ilgtspējas nolīgums ir noslēgts, bet vēl netiek īstenots** un ilgtspējas nolīgumu nav iespējams grozīt, lai izpildītu 210.a pantā paredzētos izslēgšanas nosacījumus, Komisija var pieņemt lēmumu, ar ko nosaka, ka nolīgumu nedrīkst īstenot;

(b) **ja ilgtspējas nolīgums jau tiek īstenots**, Komisija var nolemt, ka turpmāk pusēm būtu:

- jāgroza ilgtspējas nolīgums, ja ar ilgtspējas nolīguma grozīšanu pietiktu, lai novērstu konkurences izslēgšanu vai LESD 39. pantā noteikto mērķu apdraudējumu;
- jāpārtrauc vai jāizbeidz ilgtspējas nolīgums, ja ar ilgtspējas nolīguma grozīšanu nepietiek, lai novērstu konkurences izslēgšanu vai LESD 39. pantā noteikto mērķu apdraudējumu.

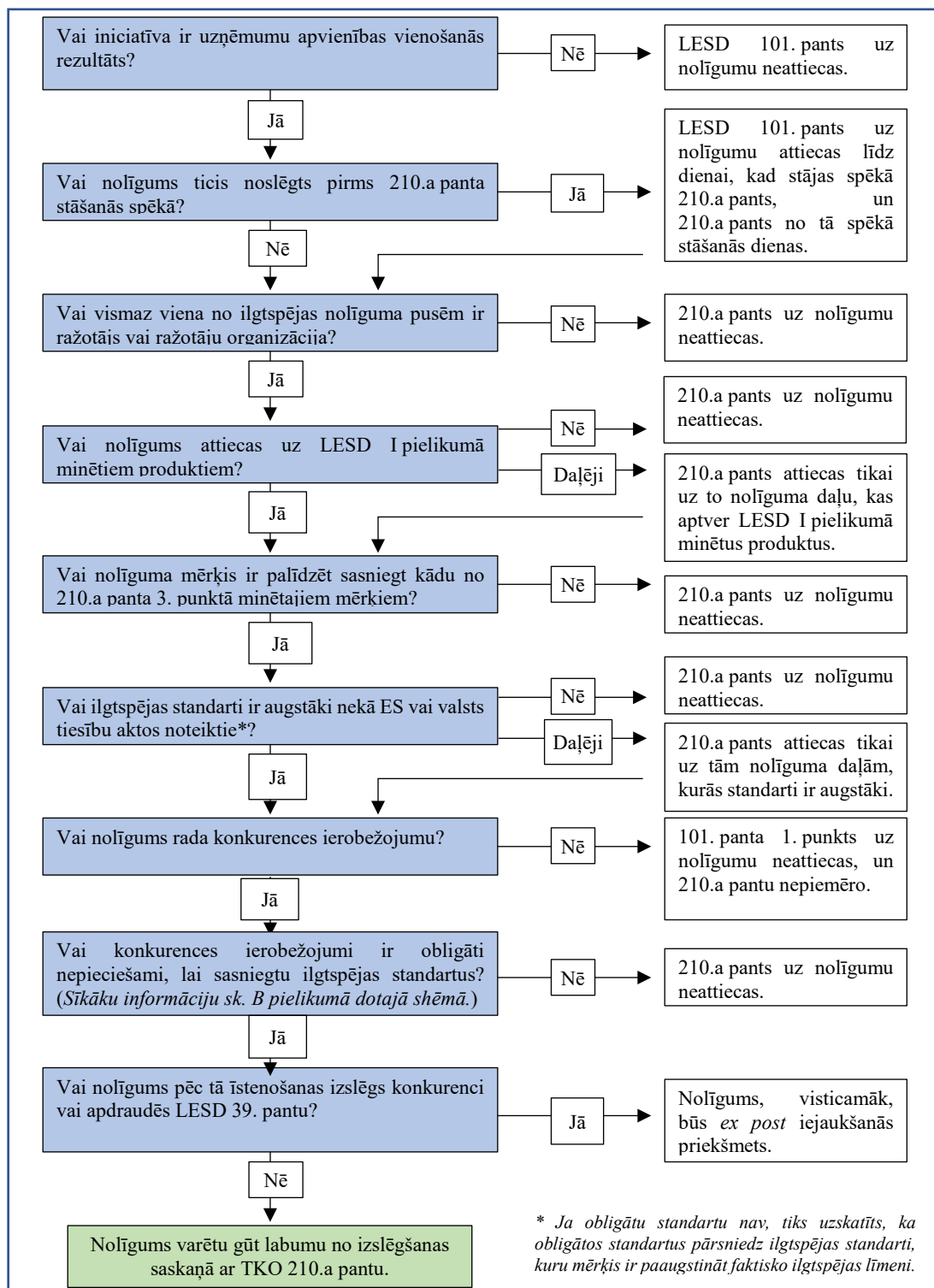
(184) Pēc Komisijas lēmuma, ka ilgtspējas nolīgums būtu jāpārtrauc, ilgtspējas nolīgums vairs nebūs izslēgts no LESD 101. panta 1. punkta piemērošanas jomas. Ja ilgtspējas nolīguma puses pēc lēmuma pieņemšanas dienas turpina īstenot ilgtspējas nolīgumu, var sākt procedūru saskaņā ar LESD 101. pantu attiecībā uz ilgtspējas nolīguma īstenošanu pēc minētās dienas.

9 PIERĀDĪŠANAS PIENĀKUMS ATTIECĪBĀ UZ 210.A PANTA NOSACĪJUMU IZPILDI

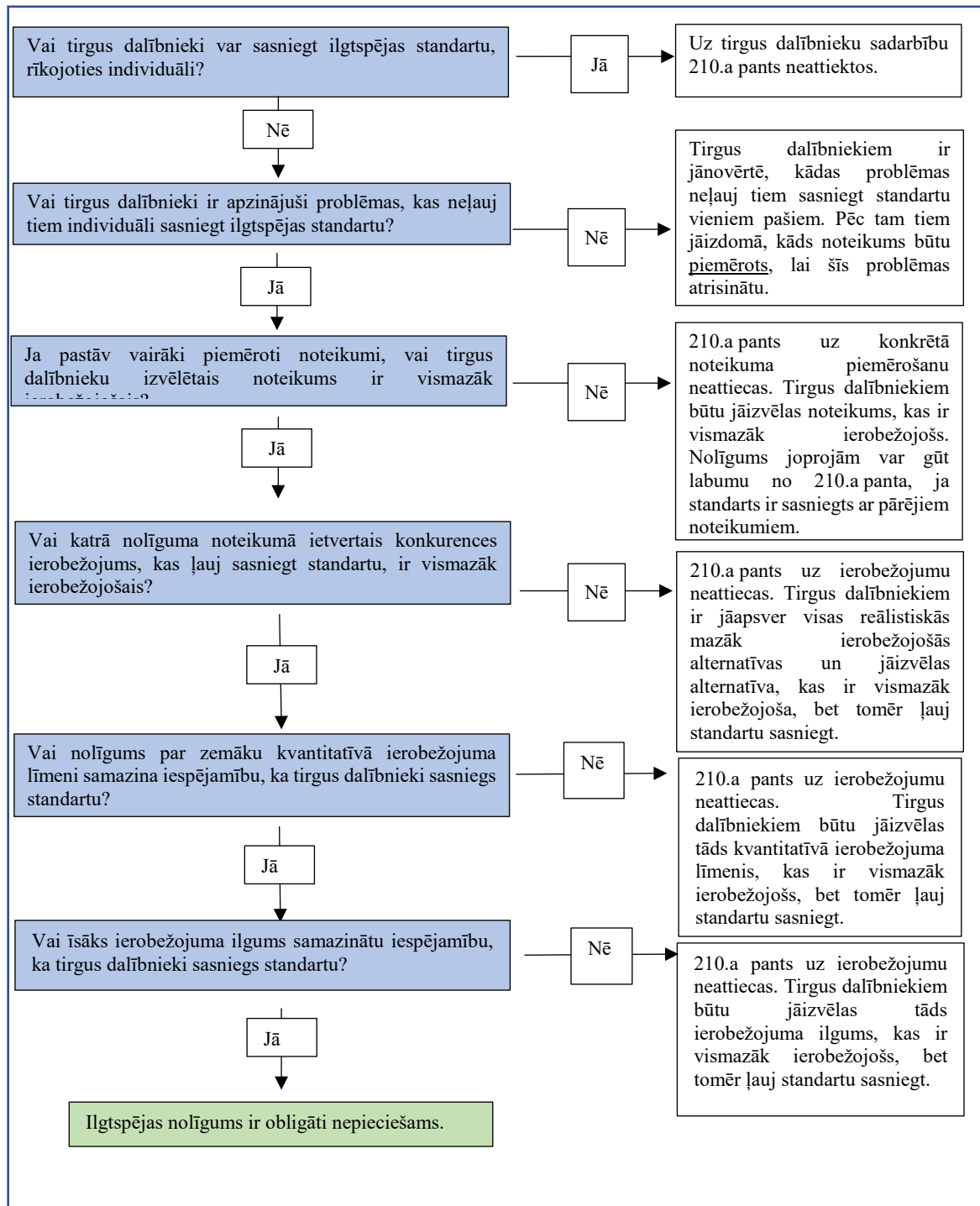
(185) Ja attiecīgās puses pieprasa piemērot 210.a panta 1. punktā minēto izslēgšanu, tām ir pienākums pierādīt, ka minētā panta nosacījumi ir izpildīti.

(186) Privātpersonas tiesvedībā attiecīgajā konkurences iestādē var arī apstrīdēt, ka ilgtspējas nolīgums atbilst 210.a panta nosacījumiem. Šādos gadījumos privātpersonām ir pienākums pierādīt, ka ilgtspējas nolīgums šiem nosacījumiem neatbilst.

A PIELIKUMS. SASKAŅĀ AR 210.A PANTU VEICAMĀ NOVĒRTĒJUMA SHĒMA

B PIELIKUMS. OBLIGĀTĀS NEPIECIEŠAMĪBAS PĀRBAUDES NOVĒRTĒJUMA SHĒMA

C PIELIKUMS. GLOSĀRIJS

Termins	Definīcija
Nolīgums	Jebkāda veida ražotāju nolīgumi, lēmumi vai saskaņotas darbības (tikai ražotāju vidū vai ražotājiem kopā ar citiem tirgus dalībniekiem dažādos ražošanas, pārstrādes un tirdzniecības posmos agropārtikas piegādes ķēdē), kas attiecas uz lauksaimniecības produktu ražošanu vai tirdzniecību, neatkarīgi no sadarbības veida.
Kopējā lauksaimniecības politika (KLP)	Kopējā lauksaimniecības politika ir Eiropas Savienības lauksaimniecības politika.
TKO regula	Regula (ES) Nr. 1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju ³² .
Tiesa	Eiropas Savienības Tiesa, ieskaitot Vispārējo tiesu.
Nepārvarama vara	Ārkārtēji apstākļi, kurus ražotājs vai tirgus dalībnieks nekontrolē un kuru sekas, neraugoties uz visiem vajadzīgajiem ražotāja veiktajiem pasākumiem, ražotājs nevarēja novērst citādi kā vien ar pārmērīgiem izdevumiem.
Horizontāls nolīgums	Nolīgums starp ekonomikas dalībniekiem vienā un tajā pašā piegādes ķēdes posmā, piemēram, nolīgums starp lauksaimniecības produktu ražotājiem.
Obligātais standarts	Standarts, kas nosaka līmeņus, vielas, produktus vai paņēmienus, kuri jāsasniedz vai no kuriem jāvairās individuāliem ražotājiem vai citiem tirgus dalībniekiem, izņemot standartus vai mērķrādītājus, kas individuāliem ražotājiem vai tirgus dalībniekiem nav juridiski saistoši.
Valsts standarts	Obligāts standarts, kas noteikts valsts līmenī, izņemot standartus vai mērķrādītājus, kas ir juridiski saistoši dalībvalstī vai dalībvalsts teritorijā, bet individuāliem ražotājiem vai tirgus dalībniekiem nav juridiski saistoši.
Tirgus dalībnieks	Ražotājs, audzētājs, pārstrādātājs, izgatavotājs, pārveidotājs, tirgotājs, vairumtirgotājs vai

³²

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1308/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju (OV L 347, 20.12.2013., 671. lpp.).

	mazumtirgotājs, kas darbojas agropārtikas piegādes ķēdē.
Ražotājs	LESD I pielikumā minēto lauksaimniecības produktu ražotājs.
Ilgtermiņa nolīgums	Nolīgums, kura mērķis ir piemērot augstāku ilgtermiņa standartu, nekā noteikts ES vai valsts tiesību aktos.
LESD	Līgums par Eiropas Savienības darbību.
Uzņēmums	Jebkurš subjekts, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no tā juridiskā statusa un finansēšanas veida. Uzņēmums var sastāvēt no vairākiem tiesību subjektiem.
ES standarts	Obligāts standarts, kas noteikts ES līmenī, izņemot standartus vai mērķrādītājus, kas ir saistoši dalībvalstīm, bet nav juridiski saistoši individuāliem uzņēmumiem.
Vertikāls nolīgums	Nolīgums starp tirgus dalībniekiem dažādos piegādes ķēdes posmos, piemēram, nolīgums, kurā iesaistīti gan ražotāji, gan citi agropārtikas piegādes ķēdes dalībnieki.

D PIELIKUMS. REGULAS (ES) Nr. 1308/2013 210.A PANTS. ILGTSPĒJAS VERTIKĀLĀS UN HORIZONTĀLĀS INICIATĪVAS

“1. LESD 101.panta 1.punktu nepiemēro lauksaimniecības produktu ražotāju nolīgumiem, lēmumiem un saskaņotām darbībām, kas saistītas ar lauksaimniecības produktu ražošanu vai tirdzniecību un kuru mērķis ir piemērot augstāku ilgtspējas standartu, nekā noteikts Savienības vai valstu tiesību aktos, ja šie nolīgumi, lēmumi un saskaņotās darbības nosaka tikai tādus konkurences ierobežojumus, kas ir obligāti nepieciešami minētā standarta sasniegšanai.

2. Šā panta 1.punktu piemēro tādiem lauksaimniecības produktu ražotāju nolīgumiem, lēmumiem un saskaņotajām darbībām, kuru puses ir vairāki ražotāji vai kuru puses ir viens vai vairāki ražotāji un viens vai vairāki tirgus dalībnieki dažādos ražošanas, pārstrādes un tirdzniecības līmeņos pārtikas piegādes ķēdē, tostarp izplatīšanā.

3. Šā panta 1.punkta kontekstā ilgtspējas standarts nozīmē standartu, kura mērķis ir veicināt viena vairāku šādu mērķu sasniegšanu:

a) vides mērķi, tostarp klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām; ilgtspējīga ainavu, ūdens resursu un augsnes izmantošana un aizsardzība; pāreja uz aprītes ekonomiku, tostarp pārtikas atkritumu samazināšana, piesārņojuma novēršana un kontrole, un bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu aizsardzība un atjaunošana;

b) lauksaimniecības produktu ražošana, lietojot mazāku pesticīdu daudzumu un pārvaldot no tā izrietošos riskus vai samazinot mikrobu rezistences risku lauksaimnieciskajā ražošanā; un

c) dzīvnieku veselība un labturība.

4. Nolīgumi, lēmumi un saskaņotās darbības, kas atbilst šajā pantā minētajiem nosacījumiem, netiek aizliegti, un šajā sakarā nav nepieciešams iepriekšējs lēmums.

5. Komisija līdz 2023.gada 8.decembrim izdod tirgus dalībniekiem paredzētās pamatnostādnes tirgus dalībniekiem par šā panta piemērošanas nosacījumiem.

6. Šā panta 1.punktā minētie ražotāji var no 2023.gada 8.decembra lūgt Komisiju sniegt atzinumu par 1.punktā minēto nolīgumu, lēmumu un saskaņoto darbību saderību ar šo pantu. Savu atzinumu Komisija nosūta lūguma iesniedzējam četru mēnešu laikā pēc pilnīga lūguma saņemšanas.

Ja Komisija jebkurā laikā pēc šāda atzinuma sniegšanas konstatē, ka vairs netiek izpildīti šā panta 1., 3. un 7.punktā minētie nosacījumi, tā paziņo, ka attiecīgajam nolīgumam, lēmumam vai saskaņotajai darbībai turpmāk piemēro LESD 101.panta 1.punktu, un attiecīgi informē ražotājus.

Komisija pēc savas iniciatīvas vai pēc dalībvalsts lūguma var mainīt atzinuma saturu, jo īpaši tad, ja lūguma iesniedzējs ir sniedzis neprecīzu informāciju vai ļaunprātīgi izmantojis sniegto atzinumu.

7. Valsts konkurences iestāde, kas minēta Regulas (EK) Nr. 1/2003 5. pantā, atsevišķos gadījumos var nolemt, ka nākotnē viens vai vairāki nolīgumi, lēmumi un saskaņotās darbības, kas minētas 1. punktā, ir jāmaina, jāpārtrauc vai ka tām vispār nav jānotiek, ja tā uzskata, ka šāds lēmums nepieciešams, lai novērstu konkurences izslēgšanu, vai ja tā uzskata, ka ir apdraudēti LESD 39. pantā paredzētie mērķi.

Attiecībā uz nolīgumiem, lēmumiem un saskaņotajām darbībām, kas skar vairākas dalībvalstis, šā punkta pirmajā daļā minēto lēmumu pieņem Komisija, nepiemērojot 229. panta 2. un 3. punktā minētās procedūras.

Rīkojoties saskaņā ar šā punkta pirmo daļu, valsts konkurences iestāde pēc pirmā oficiālā izmeklēšanas pasākuma uzsākšanas par to rakstveidā informē Komisiju un paziņo Komisijai par izrietošiem lēmumiem uzreiz pēc to pieņemšanas.

Šajā punktā minētos lēmumus nepiemēro pirms dienas, kad tie paziņoti attiecīgajiem uzņēmumiem.”

E PIELIKUMS. KONKURENCES IEROBEŽOJUMU PIEMĒRI

1. Ierobežojumi attiecībā uz cenu

Ilgtspējas nolīgumi, kas tieši vai netieši ierobežo puses brīvību risināt sarunas par cenu, par kādu tā pērk vai pārdod produktu, var ierobežot konkurenci.

1. piemērs. Noteikta rīsu audzēšanas metode izmanto mazāk ūdens nekā tradicionālās rīsu audzēšanas metodes, kā arī neizmanto mākslīgos mēslošanas līdzekļus un pesticīdus. Šīs metodes izmantošana veicina ainavu, ūdens un augsnes ilgtspējīgu izmantošanu un aizsardzību, kā arī samazina pesticīdu lietošanu. Graudu vairumtirgotājs ar rīsu ražošanas kooperatīvu vienojas, ka vairumtirgotājs papildus atsaucēs cenai maksās uzcenojumu par tonnu par *Arborio* rīsiem, ko audzē, izmantojot šo metodi. Uzcenojumu aprēķina, pamatojoties uz saliktu pirmpreču cenu indeksu. Rīsu kooperatīvs var brīvi ražot rīsus, izmantojot tradicionālās metodes, un citiem klientiem var brīvi pārdot tik daudz rīsu, cik tas vēlas.

Maz ticams, ka uzcenojums ierobežos konkurenci. Tā vienkārši ir formula, par kuru pircējs ir vienojies ar pārdevēju, lai noteiktu cenu, par kādu pircējs pērk produktu no pārdevēja.

2. piemērs. NVO, kas veicina pirmajā piemērā minēto rīsu audzēšanas metodi, izstrādā kvalitātes zīmi, kas izmantojama, tirgojot *Arborio* rīsus, kuri ražoti, izmantojot attiecīgo audzēšanas metodi. Tā licencē kvalitātes zīmi vairumtirgotājiem un ražotājiem. Viens no kvalitātes zīmes izmantošanas nosacījumiem ir tāds, ka graudu vairumtirgotājam ir jāmaksā uzcenojums par tonnu papildus pirmajā piemērā minētajai atsaucēs cenai.

Tas, visticamāk, ierobežos konkurenci. Lai gan graudu vairumtirgotājs šajā piemērā maksātu tādu pašu cenu, kāda tā būtu pirmajā piemērā, tas vairs nav tiešu pircēja un pārdevēja sarunu rezultāts, bet drīzāk vienošanās par noteikumiem, saskaņā ar kuriem vienam uzņēmumam ir atļauts vest sarunas ar neatkarīgu trešo personu.

3. piemērs. Kvalitātes zīmi izstrādā un uzcenojumu nosaka nevis NVO, bet rīsu kooperatīvu grupa, lai veicinātu rīsu audzēšanas metodes izmantošanu.

Tas, visticamāk, ierobežos konkurenci. Lai gan šajā gadījumā puses ir pircēji un pārdevēji, katrs pārdevējs vienojas par cenu, par kādu arī citi pārdevēji pārdos savus produktus.

4. piemērs. Lai veicinātu tādu rīsu patēriņu, kas ražoti, izmantojot iepriekšējos piemēros minēto audzēšanas metodi, kooperatīvs un mazumtirgotājs vienojas, ka ar kvalitātes zīmi marķēto *Arborio* rīsu tālākpārdošanas cena vidējo cenu, kādu mazumtirgotājs maksā par *Arborio* rīsiem, pārsniegs ne vairāk kā par noteiktiem procentiem.

Tas var ierobežot konkurenci, jo ierobežo mazumtirgotāja brīvību noteikt cenu, par kādu tas pārdod rīsus tālāk saviem klientiem. Turklāt, tā kā maksimālā tālākpārdošanas cena tiek noteikta, ņemot vērā citu veidu *Arborio* rīsu cenu, tā ierobežo arī mazumtirgotāja brīvību attiecībā uz šo citu veidu *Arborio* rīsu cenu. Tā vietā, lai ierobežotu ar kvalitātes

zīmi marķēto rīsu cenu, mazumtirgotājs varētu piemērot cenu griestus, paaugstinot šo citu veidu *Arborio* rīsu vidējo tālākpārdošanas cenu.

2. Ierobežojumi attiecībā uz izlaidi

Ilgtermiņa nolīgumi, kas ierobežo izlaidi, ir līdzvērtīgi ilgtermiņa nolīgumiem, kas ierobežo puses spēju noteikt cenas. Ja tirgū laistais daudzums tiks samazināts un pieprasījums nemainīsies, iespējams, ka cenas pieaugs.

1. piemērs. Vēlēdamās veicināt klimata pārmaiņu mīkstināšanu un biodaudzveidības atjaunošanu, NVO vienojas ar atsevišķiem lauksaimniekiem par to, ka nomās 20 % no viņu aramzemes. NVO atstās zemi atmatā, lai palielinātu vietējo biodaudzveidību. Šo nolīgumu rezultātā samazinātos zemes platība, ko katrs lauksaimnieks var izmantot, un tādējādi samazinātos raža (lai gan tas var veicināt citas darbības, piemēram, medus ražošanu).

Maz ticams, ka tas ierobežos konkurenci, jo tas faktiski ir tikai nekustamā īpašuma darījums. Lauksaimnieki var brīvi izmantot savu paturēto zemi jebkādā veidā, ko viņi uzskata par piemērotu.

2. piemērs. Šajā piemērā nevis NVO nomā zemi, bet gan lauksaimnieku grupa, kas audzē līdzīgus kultūraugus tajā pašā reģionā, vienojas vismaz 20 % no savas aramzemes rezervēt izmantošanai par ekoloģiski nozīmīgām platībām. Tā rezultātā samazinās zemes platība, ko lauksaimnieki var izmantot, un tādējādi samazinās raža (lai gan tas var veicināt citas darbības, piemēram, medus ražošanu).

Tas, visticamāk, ierobežos konkurenci, jo lauksaimnieki vienojas ierobežot zemes platību, ko katrs no viņiem izmanto ražošanai.

3. piemērs. Reģionālā dzīvnieku labturības iniciatīvā, kuras mērķis ir uzlabot cūku turēšanas apstākļus, iesaistītajiem lauksaimniekiem savās saimniecībās ir jāpalielina vienai cūkai atvēlētā platība, kas ievērojami pārsniedz likumā noteikto minimumu. Valsts tiesību aktu dēļ lielākajai daļai lauksaimnieku ir grūti palielināt platību, kas paredzēta cūku audzēšanai. Tā rezultātā iesaistītie lauksaimnieki samazinās attiecīgajā gadā audzēto cūku skaitu. Tāpēc šī iniciatīva nodrošinātu, ka lauksaimnieki saņem maksājumu, kas kompensē viņu investīcijas un mazāko izlaides apjomu.

Tas, visticamāk, ierobežos konkurenci, jo iesaistītie lauksaimnieki netieši vienojas audzēt mazāk cūku.

3. Ierobežojumi attiecībā uz ielaidi

Ilgtermiņa nolīgumi, kas ierobežo ielaidresursu izvēles iespējas, var ietekmēt ražošanas izmaksas (kas, savukārt, ietekmē cenu, par kādu produktu var pārdot rentabli) vai ierobežot

ražojamo produktu veidu (jo tie potenciāli ierobežo ražotāja spēju apmierināt patērētāju pieprasījumu).

1. piemērs. Piensaimnieku kooperatīvu grupa izstrādā siera kvalitātes zīmi, kas paredz, ka ražotājiem ir jāapliecina, ka viņu siera ražošanā tiek izmantots tikai tāds piens, kas ražots, izmantojot noteiktas “biodinamiskas” metodes, kas pārsniedz ES tiesību aktos noteiktos bioloģiskās lauksaimniecības standartus. Iesaistītie siera ražotāji var brīvi ražot citu sieru no piena, kas netiek ražots, izmantojot minētās biodinamiskās metodes.

Maz ticams, ka tas ierobežos konkurenci. Lai gan nolīgumā ir norādīta konkrētu ielaidresursu izmantošana, iesaistītie siera ražotāji var brīvi ražot sieru, izmantojot pienu no cita avota.

2. piemērs. Piensaimnieku kooperatīvu grupa izstrādā siera kvalitātes zīmi; lai to izmantotu, ražotājiem ir jāapliecina, ka viņu sierā izmantotais piens tiek ražots tikai, izmantojot pirmajā piemērā minētās biodinamiskās metodes. Tomēr atšķirībā no pirmā piemēra kvalitātes zīme paredz, ka viss piens, ko izmanto pienotavā, tiek ražots, izmantojot biodinamiskās metodes, lai nodrošinātu, ka biodinamiskā veidā ražotais piens netiek sajaukts ar cita veida pienu.

Tas varētu ierobežot konkurenci, jo liedz iesaistītajām pienotavām brīvi izmantot nebiodinamiskā veidā ražotu pienu, lai ražotu sieru bez kvalitātes zīmes.

4. Ierobežojumi attiecībā uz klientiem, piegādātājiem vai teritorijām

Ilgspējas nolīgumi, kas paredz, ka uzņēmums nepārdod produkciju konkrētiem klientiem vai klientu grupām vai nepārdod ārpus konkrētas teritorijas vai konkrētās teritorijās, varētu ierobežot konkurenci. Konkurenci var ierobežot arī ilgspējas nolīgumi, kuros noteikts, ka uzņēmums nedrīkst iepirkt no citiem piegādātājiem vai no citām teritorijām. Tas pats attiecas uz ilgspējas nolīgumiem, kas ierobežo konkurējošu tālākpārdevēju spēju pārdot konkrētiem klientiem vai uz konkrētām teritorijām vai pirkt no konkrētiem piegādātājiem vai teritorijām.

Ja šādi ilgspējas nolīgumi ir noslēgti starp piegādātāju un tālākpārdevēju, tas, vai ilgspējas nolīgums varētu ierobežot konkurenci, būs atkarīgs no piegādātāja un tālākpārdevēja stāvokļa to attiecīgajos tirgos. Piemēram, ja piegādātājs nodrošina lielu daļu no piegādēm tālākpārdevējiem attiecīgajā tirgū, ilgspējas nolīgums starp mazumtirgotāju un piegādātāju, kas ierobežo piegādātāja brīvību pārdot citiem tālākpārdevējiem, varētu ierobežot konkurenci, ja citi tālākpārdevēji ilgspējas nolīguma dēļ nevarētu saņemt vajadzīgās piegādes. Tāpat arī, ja tālākpārdevējs veido lielu daļu no produkta pirkumiem, ilgspējas nolīgums, kas ierobežo tā spēju iepirkt no citiem piegādātājiem, varētu ierobežot šo piegādātāju spēju pārdot savus produktus. Turklāt, lai gan atsevišķs ilgspējas nolīgums starp mazumtirgotāju un piegādātāju pats par sevi varētu nebūt ierobežojošs, ja arī citi tālākpārdevēji un piegādātāji, kas veido lielu daļu piegāžu vai pirkumu tirgū, ir noslēguši

līdzīgus ilgtspējas nolīgumus, šo ilgtspējas nolīgumu kopējā ietekme var būt konkurenci ierobežojoša.

1. piemērs. Reģionālās attīstības asociācija izstrādā agrotūrisma iniciatīvu, lai aizsargātu un atjaunotu biodaudzveidību, vienlaikus apmierinot patērētāju augošo pieprasījumu pēc ilgtspējīga tūrisma. Iesaistītās lauku saimniecības piekrīt noteiktu procentuālo daļu savas zemes apstādīt ar ziedaugiem, kas uztur kukaiņu populāciju un vienlaikus padara ainavu pievilcīgāku. Par to viņi saņem atlīdzību vai subsīdijas no fonda, ko finansē iesaistītie mazumtirgotāji, pārtikas pārstrādātāji un restorāni. Šie uzņēmumi saņem tiesības izmantot īpašu ziedu logotipu, un tie ir iekļauti vietējos tūrisma materiālos, kas izceļ ilgtspējīgus uzņēmumus šajā reģionā. Līdzdalība ir brīvprātīga, un iniciatīvā var iesaistīties visas reģiona lauku saimniecības un uzņēmumi.

Maz ticams, ka tas ierobežos konkurenci. Ilgtspējas nolīgums nav tieši saistīts ar konkurences parametriem. Lai gan ziedu logotips un tirdzniecības shēma varētu ietekmēt lauku saimniecību rentabilitāti vai vietējo uzņēmumu spēju piesaistīt klientus, shēma ir brīvprātīga un tajā var iesaistīties ikviens.

2. piemērs. Šajā piemērā tā pati agrotūrisma shēma tiek ieviesta reģionā, kas sniedzas pāri divu dalībvalstu robežai. Lauku saimniecības parasti apgādā klientus abās robežas pusēs, un tūristi, kas apmeklē reģionu, parasti apmeklē galamērķus abās robežas pusēs. Shēma ir pieejama lauku saimniecībām un uzņēmumiem tikai vienā no abām dalībvalstīm.

Tas, visticamāk, ierobežos konkurenci. Atšķirībā no pirmā piemēra, kur dalība bija pieejama visiem, šajā gadījumā piedalīties drīkst tikai lauku saimniecības un uzņēmumi vienā robežas pusē. Tā kā shēma var ietekmēt gan iesaistīto lauku saimniecību rentabilitāti, gan iesaistīto uzņēmumu spēju piesaistīt klientus, tā var ierobežot konkurenci ar konkurējošām lauku saimniecībām un uzņēmumiem otrā robežas pusē.

3. piemērs. Lai samazinātu pārtikas atkritumus, kooperatīvu grupa izstrādā labas rīcības kodeksu, kurā izklāstīti pasākumi, kas lauksaimniecības produktu ražotājiem, pārstrādātājiem un mazumtirgotājiem būtu jāveic, lai samazinātu pārtikas atkritumus. Kodekss ir izstrādāts, piedaloties akadēmiskajām aprindām un NVO, un tā mērķis nav atbalstīt kādu konkrētu lauksaimniecības produktu ražotāju, pārstrādātāju vai mazumtirgotāju. Līdzdalība ir brīvprātīga.

Maz ticams, ka tas ierobežos konkurenci. Līdzdalība ir brīvprātīga, un kodekss nediskriminē dalībniekus.

4. piemērs. Šajā piemērā 3. piemērā aprakstītā kodeksa ietvaros kooperatīva biedri vienojas pārdot savu produkciju tikai tādiem mazumtirgotājiem, kuri ir pievienojušies kodeksam.

Tas, visticamāk, ierobežos konkurenci, jo neiesaistītie mazumtirgotāji vairs nevarēs iegādāties lauksaimniecības produktus no tik plaša piegādātāju loka kā pirms ilgtspējas nolīguma noslēgšanas.

5. Ierobežojumi attiecībā uz informācijas apmaiņu

Ilgtermiņa nolīgumi var ietvert konkurentu apmainīšanos ar publiski nepieejamu informāciju. Apmainīšanās ar publiski nepieejamu informāciju, visticamāk, ierobežos konkurenci, ja šī informācija ietekmēs to, kā tās saņēmējs konkurē tirgū. Šādu informāciju bieži dēvē par “sensitīvu komercinformāciju”.

Viens no konkurences pamatprincipiem ir tāds, ka katrs uzņēmums savu tirdzniecības politiku nosaka neatkarīgi. Apmainoties ar sensitīvu komercinformāciju ilgtermiņa nolīguma ietvaros, konkurējoši uzņēmumi var novērst neskaidrību par to, kā tie reaģēs tirgū. Tas var atvieglot kopīgas izpratnes panākšanu par to, kā rīkoties tirgū, tādējādi samazinot vai likvidējot konkurenci starp uzņēmumiem.

Tas, vai informācija, ar kuru apmainās saskaņā ar ilgtermiņa nolīgumu, varētu būt sensitīva komercinformācija, ir atkarīgs no informācijas veida un konteksta, kādā tā tiek izpausta. Daļa informācijas pēc būtības ir konkurences ziņā sensitīva. Piemēram, informācija, kas attiecas uz tirgus dalībnieka nodomiem par cenu noteikšanu vai stratēģiskajiem plāniem, parasti ir komerciāli sensitīva, jo konkurenti, kas uzzina šo informāciju, var attiecīgi pielāgot savu konkurējošo rīcību.

Cita informācija var būt vai nebūt sensitīva komercinformācija atkarībā no tā, cik detalizēta tā ir. Jo konkrētāka ir informācija, jo lielāka iespēja, ka konkurenti var izmantot šo informāciju, lai prognozētu cits cits nodomus.

Tas, vai informācija ir sensitīva komercinformācija, var būt atkarīgs arī no tās vecuma. Jo vecāka ir informācija, jo mazāka ir iespēja, ka tā atklās konkurentu iecerēto rīcību vai palīdzēs panākt vienotu izpratni par to, kā konkurēt tirgū.

Citos gadījumos noteikta informācija var būt būtiska, lai varētu konkurēt. Šādos gadījumos ilgtermiņa nolīgumi, kas ierobežo dažu uzņēmumu iespējas piekļūt minētajai informācijai, var apgrūtināt izslēgto uzņēmumu iespējas konkurēt vai var radīt šķēršļus konkurējošu uzņēmumu ienākšanai tirgū vai paplašināšanai.

1. piemērs. Katru vasaru ir periodi, kad dažu pieejamo dārzeņu piedāvājums pārsniedz pieprasījumu, tāpēc zināma ražas daļa iet bojā uz lauka vai noliktavā. Lai samazinātu šādu dārzeņu izšķērdēšanu, kooperatīvu grupa par katru dārzeņu veidu apkopo informāciju par platībām, kas iepriekšējā gadā apstādītas, un par iegūto ražu, kā arī par ražas atlikumu daudzumu visās iesaistītajās lauku saimniecībās. Šī informācija tiek agregēta reģionālā līmenī un publicēta publiski pieejamā tīmekļa vietnē. Kooperatīvi sagatavo kopīgu ieteikumu saviem biedriem par to, kā rīkoties ar ražas atlikumiem, pamatojoties uz savu biedru paraugpraksi.

Maz ticams, ka tas ierobežos konkurenci. Šajā gadījumā tā ir vēsturiska un agregēta informācija, tāpēc ir maz ticams, ka kāda konkrēta saimniecība spēs detalizēti paredzēt, ko tās konkurenti tirgū darīs.

2. piemērs. Šajā gadījumā kooperatīvu grupa vienojas, ka pirms katras stādīšanas sezonas katrs kooperatīva biedrs par savu stādīšanas plānu ziņos kooperatīvam.

Kooperatīvi nekavējoties publicēs individuālos stādīšanas plānus publiski pieejamā tīmekļa vietnē, lai katra saimniecība varētu pielāgot savus stādīšanas plānus un tādējādi izvairītos no pārprodukcijas, kas radītu pārtikas atkritumus.

Šī shēma, visticamāk, ierobežos konkurenci. Informācija, ar kuru apmainās, ir sensitīva (nākotnes plāni), detalizēta, neagregēta un aktuāla, un tas ļauj katram kooperatīvam uzzināt, ko tā konkurenti plāno ražot nākamajā sezonā, un attiecīgi samazināt izlaidi.

3. piemērs. Šajā piemērā kooperatīvi apmainās nevis ar stādīšanas plāniem, lai samazinātu pārtikas atkritumus, nodrošinot līdzsvarotāku piedāvājumu un pieprasījumu, bet gan ar informāciju par iknedēļas piegādēm konkrētiem klientiem.

Šī shēma, visticamāk, arī ierobežos konkurenci. Attiecīgā informācija (pārdošanas apjoms un klientu identitāte) ir sensitīva, un dati ir aktuāli. Apmainīšanās ar šiem datiem ļautu kooperatīviem vieglāk klusuciešot vienoties par to, ka tiem nevajadzētu aktīvi konkurēt par konkrētiem klientiem.

Plašāku informāciju par ilgtspējas nolīgumu analīzi saskaņā ar LESD 101. pantu (arī par nolīgumiem, uz kuriem neattiecas 210.a pants) sk. horizontālo pamatnostādņu³¹ 9. iedaļā.

6. Ierobežojumi attiecībā uz veidu, kādā tiek noteikti ilgtspējas standarti

Dažos gadījumos konkurenci var ierobežot pats veids, kādā tiek noteikts ilgtspējas standarts. Konkrētāk, bažas var rasties, ja dalība ilgtspējas standartā sniedz dalībniekiem konkurences priekšrocību salīdzinājumā ar uzņēmumiem, kas nav dalībnieki, vai ja veids, kādā standarts ir noteikts, dažiem dalībniekiem var dot priekšrocības salīdzinājumā ar citiem dalībniekiem. Bažas var rasties arī tad, ja ilgtspējas standarta pieņemšana aizliedz uzņēmumiem pieņemt citus ilgtspējas standartus.

1. piemērs. Lai cīnītos pret mikrobu rezistenci, sēklu ražošanas uzņēmumi un apvienība, kas pārstāv ķirbju audzētājus, kopīgi izstrādā standartu īstās miltrasas apkarošanai un tādā veidā samazina vajadzību izmantot antimikrobiālos līdzekļus audzēšanas laikā. Lauksaimniekiem, kuri izmanto šo standartu, ir tiesības izmantot noteiktu kvalitātes zīmi, un ķirbju audzētājus pārstāvošā apvienība iegulda līdzekļus, lai veicinātu patērētāju izpratni par mikrobu rezistenci. Standarts aptver dažādas lauksaimnieciskās prakses un prasa izmantot ķirbju šķirnes, attiecībā uz kurām ir pierādīts, ka tās atbilst noteiktam izturības pret īsto miltrasu līmenim. Iesaistīties apvienībā var visi ķirbju audzētāji un sēklu ražošanas uzņēmumi, kā arī nozares pētnieki. Visiem biedriem ir atļauts piedalīties standarta izstrādē. Apvienības standartu komitejas sanāksmes tiek straumētas tiešraidē, un visi attiecīgie sagatavošanas dokumenti tiek publicēti apvienības tīmekļa vietnē. Par standarta pieņemšanu balso visi apvienības biedri, un katram no tiem ir viena balss. Līdzdalība standartā un kvalitātes zīmes shēmā ir brīvprātīga.

Maz ticams, ka tas ierobežos konkurenci. Standarta noteikšanā var piedalīties visi apvienības biedri, un standarti tiek pieņemti atklātā un pārredzamā veidā. Apvienības biedri var brīvi izvēlēties, vai standartu pieņemt.

2. piemērs. Šajā gadījumā fakti ir tādi paši kā 1. piemērā, izņemot to, ka standarts prasa izmantot noteiktas patentētas hibrīda šķirnes, lai gan ir arī citas šķirnes ar līdzīgu izturību pret īsto miltasu.

Tas, visticamāk, ierobežos konkurenci. Lai gan līdzdalība standartā ir brīvprātīga, izpratnes veidošanas kampaņas mērķis ir panākt ķirbju audzētāju atbilstību standartam. Tā kā standarts dod priekšroku dažām ķirbju šķirnēm salīdzinājumā ar citām, tas var ietekmēt konkurenci gan starp ķirbju audzētājiem, gan starp sēklu ražošanas uzņēmumiem. Turklāt, ierobežojot ķirbju audzētāju brīvību izvēlēties citas šķirnes, standarts varētu liegt ķirbju audzētājiem izmantot lietderīgākas šķirnes, kas vēl vairāk samazinātu vajadzību pēc apstrādes ar antimikrobiālajiem līdzekļiem.

3. piemērs. Šajā gadījumā 1. piemērā minētajai apvienībai ir atšķirīgi dalības noteikumi un procedūras. Šoreiz apvienībā var piedalīties ne tikai visi ķirbju audzētāji, bet arī sēklu ražotāji, gada maksas tiek noteiktas, pamatojoties uz katra biedra gada apgrozījumu, un balsstiesības tiek noteiktas proporcionāli biedru gada maksām. Tā rezultātā nelielam skaitam lielu sēklu ražošanas uzņēmumu ir pietiekams balsu skaits, lai pieņemtu standartu neatkarīgi no ķirbju audzētāju balsīm.

Tas, visticamāk, ierobežos konkurenci. Standarta noteikšanas process lielajiem sēklu uzņēmumiem radītu stimulu dot priekšroku savām šķirnēm salīdzinājumā ar citu sēklu ražotāju šķirnēm.

4. piemērs. Šajā gadījumā fakti ir tādi paši kā 1. piemērā, izņemot to, ka ķirbju audzētājus pārstāvošā apvienība pieņem lēmumu, ar ko visiem dalībniekiem pieprasa pieņemt standartu. Ķirbju audzētāji, kuri nevēlas pieņemt standartu, var brīvi pamest apvienību, bet tādā gadījumā tie zaudētu piekļuvi nozīmīgam tirgvedības un tehniskajam atbalstam.

Tas, visticamāk, ierobežos konkurenci. Ķirbju audzētāji var izlemt standartu nepieņemt, taču tādā gadījumā tiem ir jāizstājas no apvienības, līdz ar to, visticamāk, daudzi no viņiem standartu pieņems, un tādējādi tiks ierobežota konkurence kvalitātes un cenas jomā.